

GORENJSKI GLAS

GLASILO
SOCIALISTIČNE
ZVEZE
DELOVNEGA
LJUDSTVA ZA
GORENJSKO

Odprite strani

Janez Stanovnik in Viktor Žakelj
na Glasovi preji
IVAN OMAN
Mogoče bo ta pomlad toplejša

Prvomajski pogovori

dr. Danica Purg

**DELO JE MOČ PLAČATI,
PRIPADNOSTI DELAVCA PA NE
MITJA KERSNIK
Z DRUŽBENO LASTNINO
DELAMO
KOT SVINJA Z MEHOM**

Jožica Kogoj

**HOTELA SEM ŽIVETI OD DELA
SVOJIH ROK,
NE OD DRUŽBENE POMOČI
Bernard Tonejc
LJUDJE, KI NE ZNAJO DELATI,
TUDI NE ZNAJO VODITI
POLITIKE**

1. MAJ – PRAZNIK DELA

Ko sem prevzel nalogo, da napišem za praznično številko Gorenjskega glasa uvodnik, je bil predlog redakcije, da bi ob prazniku dela kazalo pisati o samoupravljanju, težavah, dilemah in stranpoteh, ki delavce vedno bolj motijo. Vedno bolj pa se kaže, kako prazna postaja ta parola, ta temeljna opredelitev naše družbe. Na Glasovi prej je ekonomsko razlagal te ugotovitve podal bodoči predsednik predsedstva SR Slovenije, ko je razložil: »40 odstotkov premoženja Jugoslavije je v dolgovih v tujini, 40 odstotkov v domačih dolgovih in naši iznajdbi; tečajnih razlikah, 20 odstotkov pa v medsebojnih terjatvah (tudi nekritih) in skrivenostih dubiozah« in zaključil: »Ne sprašujte me o samoupravljanju, samoupravljanje je upravljanje s premoženjem, Jugoslavija pa je sedej v celoti pod hipoteiko!« — O praznih stvarih zato ne bom pisal!

Vračam se k DELU, katerega praznik bomo praznovali. Kot iztočnico zopet uporabljam besede naših sogovornikov na Glasovih večerih:

Janez Stanovnik: »Najbolj iskreno povedano: zame je bistvo socializma in njegova najvišja vrednota in cilj v delovni osvoboditvi človeka, katerega smisel življenja mora postati ustvarjalno delo. Človek je na mreč edini med živimi bitji sposoben USTVARJATI, vsa ostala bitja se le reproducirajo.«

dr. Matjaž Kmecl: »Človek se ni razvil do današnje stopnje zaradi dela, kot smo se učili, človek se je razvil zato, ker je vesesko premišljeval, kako bi čim manj delal.«

Nasproti so si trdit? Ne, nikakor ne! V obeh primerih gre za ustvarjalnost, za človeku lasten proces, zmožnost, ki večje njegov razvoj naprej.

Pa se vprašajmo, kakšen odnos do ustvarjalnosti, do ustvarjalnega dela imamo? Mislim, da premalo-krat, da se vse premalo zavedamo tega temelja razvoja in napredka. Brez dvoma nas je tak odnos prispeval v krizo, v kateri smo. Naj ilustriram naš odnos — morda le enostransko vendar značilno s primanjkom, kako smo se (se še) obnašali:

Če predpostavimo, da med ustvarjalnostjo in potrebnim znanjem obstaja zelo trdna zveza in da je za učinkovito delo nujno potrebna tudi materialna stimulacija, potem poglejmo, kakšen je bil naš odnos med najenostavnnejšim delom (delom, ki sicer lahko tudi na rutinski način ustvarja dobrine, v pogledu ustvarjalnosti pa ne omogoča napredka) in delom, ki zahteva veliko znanja in po naši predpostavki da je tudi ustvarjalne rezultate:

Leta 1975 smo po sprejetju Ustave in v času oblikovanja Zakona o združenem delu sprejeli tudi metodologijo primerjanja posameznih vrst del na temo relikvij izračuna pogojo nekvalificiranega delavca. Te primerjave so kot uradna metoda veljale le 5 let, saj je bilo tako izračunavanje (odločilno za presojo primernosti nagradevanja, zlasti v družbenih dejavnostih) na podlagi sindikalnih izhodišč o enaki pomembnosti vsakega dela ukinjeno. Od leta 1986 si tačni sindikat prizadeva ponovno uvesti podoben izračun tako imenovane enote enostavnega dela. Pred dnevi so bila kot predlog objavljena tudi nova razmerja in malo kdo je bil pozoren na to. Toda glej: v 13 letih je postal na primer delo na zahodnoevropski visoki izobrazbe za 27 odstotkov manj zahteveno!

Kaj je vzrok za tak pristop? V materialni stiski, ko je najenostavnnejše delo potrebno nagraditi vsaj za preživetje, ustvarjalnega dela pa ne mogoči bolje? V kompromisu med razmerji, za katere smo se zavezali nekdaj (1975-80) in pozneješkim velikim čutom socialne pravičnosti in enakopravnosti našega sindikata? Ali pa smo preprosto pozabili, da nam samo ustvarjalnost utemeljena v znanju lahko zagotovi izhod iz slepe ulice naše krize?

Težko je verjeti, da se naš odnos do znanja in ustvarjalnosti tako poslabšuje. Ni je tovarne na Gorenjskem, ki ne bi potrevala pravila: kjer so vlagali v znanje, nagrajevali ustvarjalnost, so na poti razvoja, obratna praksa je vodila (vodi) v propad. V času, ko v družbi iščemo inovativne pristope, iščemo pot v inovativno postindustrijsko družbo, ko padajo številne »ideološke« pregrade, ko je na primer slovensko vodstvo obrisalo prah iz pred 8 let sporne študije Slovenija 2000, ko vsa naša nova razmišljanja iščejo rešitev v trgu, trg pa prizna samo kvalitetno in smotrnost, ki sta lahko le plod ustvarjalnosti in znanja, mi preprosto ne smemo tega razvednotiti!

Res bi bilo morda bolje, da se sindikat še naprej ukvarja s stavkovnimi pravili, čeprav jih v urejenih pravnih državah (ki že imeti tudi na ulici ali cesti red) določa država, sindikat kot organizator stavk pa je preverja, kajti tako razmišljanja nas bodo še naprej potiskala v položaj z naraščajočim številom stavk.

Mi pa ob prazniku zaključimo: ČAST USTVARJALNEMU DELU!

Štefan Žargi

**PRIDRUŽUJEMO SE ČESTITKAM
OB PRAZNIKU!**

TOMAŽ GERDINA
ZUNANJE POLITIČNI KOMENTAR

Več upanja za območne spore

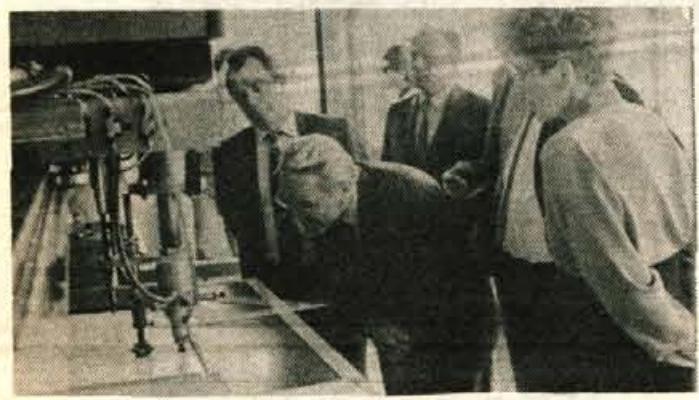
Jedrsko razoroževanje v časovni stiski, več upanja za območne spore po Shultzovem obisku v Moskvi je skoraj vsem jasno, da bo vrhunsko srečanje voditeljev velesil prišlo prej, preden bodo strokovnjaki obeh držav uspeli odpraviti številne podrobnosti, ki za zdaj ovirajo podpis sporazuma o skrčenju strateške jedrske oborožitve za polovico.

Veliko je sumnjenje na obeh straneh in veliko je še tihih poskusov, da bi nasprotno stran skušali s silo prepričati v nekake oborožitvene ali razorožitvene koncesije.

Končno je obdobje nezaupanja in zmerjanja med velesilama trajalo predolgo, da bi ga lahko v tako kratkem času, odkar pismeno o detantu: čeprav gre v resnici predvsem za detantne želje, sicer stevilna srečanja ameriških in sovjetskih državnikov odpravila.

Zato pa toliko več optimizma vrlina izrečeno in z nekaterimi podrobnostmi celo dokazano prepričanje, da bi velesili skupaj lahko odpravili številna krizna žarišča po svetu, za čimer se pravzaprav skriva spoznanje, da duh Vietnam in Afganistana počasi mineva. Zlasti slednji primer, o katerem sta se velesili pred kratkim sporazumi, zdaj pa naj bi po nekaterih ocenah se dokončno ustavili dotočno orožja sprotim Afngancem, naj bi pomenil uvod v serijo mirovnih pobud za krizna žarišča, med katerimi sta na samem vrhu seznama bližnji in srednji vzhod. Ker pa na teh območjih enote katere izmed njiju niso neposredno vpletene, bo pot do miru zahtevala drugačen pristop in če je verjeti (in ne vem zakaj ne) izjavi direktorja izraelskega zunanjega ministrstva, sta se Sultz in Sevardnadze že sporazumela o bližnjevzhodnih mirovinih iniciativah, tako da bo menda mednarodna medn corr mirovna konferenca o bližnjem vzhodu sklicana že maja. Končno sta prav velesili odgovorni, da dokončno urejata zaplete, ki so nastali po ustanovitvi države Izraela pred skraj natanko štiridesetimi leti. Ob tem pa seveda se plozaj Palestincev, ki so na tem območju živelii prej in jih pred letom 1948 nihče ni vprašal za obe strani.

Skratka, če bo sporazumevanje med SZ in ZDA prineslo mir in katero izmed sedanjih vojnih območij, pa četudi le kot stranski produkt razorožitvenega procesa, lahko s precejšnjo gotovostjo sežemo po optimizmu. Vendar si obdobja zblževanja in zaostrovanja med velesilama sledijo v različnih časovnih intervalih in tako malo je treba, da od čudežne alatinove svetilke ostane le nekoristen in smrdljiv dim. Ne zabredimo torej pregloboko v naivnost, saj oba velika brata dobro vesta, da je bog najprej sebi ustvaril brado. In vsak morebitni mirovni sporazum bo zato nastal ne zaradi morebitne moralne in pravične želje po miru temveč zaradi do podrobnosti preračunanih seštevkov prednosti in slabosti za obe strani.

Kranj, 26. aprila — V Sloveniji se je mudila tričlanska delegacija sovjetskega ministra, ki skrbi za založniško dejavnost, vodil jo je predsednik M. F. Nenašev. V Ljubljani so se pogovarjali s predstavniki poslovne skupnosti za tisk in papir, ki že dalj časa sodeluje s sovjetskimi založniki, posli so vredni 15 milijonov klininskih dolarjev. V Kranju pa so si ogledali novo tiskarno Gorenjskega tiska, ki dobro sodeluje s sovjetskimi zadolžniki, lani so bili njihovi posli vredni 1,2 milijona klininskih dolarjev, odpirajo pa se novi, Gorenjski tisk bo letos izvoz na sovjetski tržišče bistveno povečal. Zanimivo je predvsem to, da se odpirajo možnosti neposrednega poslovnega sodelovanja, saj je sovjetska perestrojka močno sprostila založništvo, založbe odsej same oblikujejo programe.

MV — Foto: G. Sinik

Svečanosti in podelitev priznanj ob prazniku OF — V torki so po vseh občinalih podeli letosna priznanja OF. Na kratkih svečanostih so se zbrali člani predsedstva Občinskih konferenč SZDL, predsedniki krajevih konferenč SZDL, prvoborci, družbenopolitični delavci občin in seveda nagrjeni: V sejni sobi skupščine občine Tržič je podpredsednik občinske konference SZDL Ivko Bergant podelil priznanja Aleksandru Uzarju iz Pristave, Andreju Peharcu iz Bistrike, Janezu Brzinu iz Seničnega, Jaku Kepicu in Viktorju Šabu iz Tržiča, Silvu Žnidrišču iz Biševcev v Planinskem društvu Tržič. — Foto: V. Stanovnik

GORENJSKI GLAS

Ob 35 – letnici izhajanja je kolektiv Gorenjskega glasa prejel red zaslug za narod s srebrno zvezdo

Ustanoviteljice Gorenjskega glasa so občinske konference SZDL Jesenice, Kranja, Radovljice, Škofje Loke in Tržiča

Izdaja Časopisno podjetje Glas Kranj, tiska Ljudska pravica Ljubljana

Predsednik časopisnega sveta: Boris Bavdk

Gorenjski glas urejamo in pišemo: Stefan Zargi (glavni urednik in direktor), Leopoldina Bogataj (odgovorna urednica), Jože Košnjev (notranja politika, šport), Marija Volček (gospodarstvo, Kranj), Andrej Žalar (gorenjski kraji in ljudje, komunalne dejavnosti), Len Mencinger (kulturna, Helena Jelovčan (izobraževanje, iz šolskih klopi, Škofje Loka), Cveto Zajec (kmetijstvo, kronika, Radovljica), Darinka Sedej (razvedrilo, Jesenice), Danica Dolenc (tradicije NOB, naši kraji, za dom in družino), Stojan Saje (družbeni organizacije in društva, SLO IN DS, ekologija), Danica Zavrl — Žlebir (socialna politika), Dušan Humer (šport), Vilma Stanovnik (Tržič, turizem), Vine Bešter (mladina, kultura), Franc Perdan in Gorazd Šinik (fotografija), Igor Pokorn (oblikovanje), Nada Prevc (tehnično urejanje) in Marjeta Vozlič (lektoriranje).

Naročnine za 1. polletje 15.000 din.

Naslov uredništva in uprave: Kranj, Moše Pijadeja 1 — Tekoči račun pri SKL 51500 — 603 — 31999 — Telefon: direktor in glavni urednik 28 — 463, novinarji in odgovorna urednica 21 — 860 in 21 — 835, ekonomski propaganda 23 — 987, računovodstvo, naročnine 28 — 463, mali oglasi 27 — 960.

Časopis je oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju 421 — L72.

uredništvo tel. 21860

Priznanja ob prazniku OF in 1. maju

Kranj, Radovljica, Škofja Loka, Tržič, Jesenice — Ob letosnjem prazniku, dnevu OF, vsebuje priznanja, da bo vseh občinah podeli priznanja.

Srebrne znake Zveze sindikatov kranjske občine bodo podeli 1. maja na Joštu. Prejeli jih bodo: Aerodrom Ljubljana, Iskra Telematika (ekonomsko kadrovsko področje), Tekstilindus — TOZD Predilnica, Franc Benedik (Gorenjski muzej), Franc Dobnikar (KOG — TOZD Vodovod), Darko Fireder (Tekstilindus), Olga Gostiša (Sava Commerce), Franc Gramc (Sava), Milka Klemenčič (KŽK — Olijarica), Marija Kump (Merkur), Matija Polajnar (Iskra Kibernetika), Ivan Stenovec (Merkur) in Janez Vuk (Iskra Telematika).

Letosnjega priznanja OF v Kranju dobito: Štefko Bešter iz Jamnika, Janez Beravs iz Kranja, Danilo Dolgan iz Kranja, Alojz Eržen iz Jezerskega, Ciril Lajovic iz Trboj, Milka Logar iz Kranja, Alojz Marinšek iz Nakla, Marjan Markovič iz Kranja, Roman Nahtigal iz Kranja, Aleksander Ravnikar iz Kranja, Franc Marjan Rode iz Kranja, Rajko Simčič iz Kranja, Dušan Semrov iz Jezerskega, Ivo Štirn iz Brnika, Jože Zdešar iz Kranja in Gasilsko društvo s Primskevoga.

Na prvomajskem srečanju na Šobcu bodo srebrne znake OF podeli: Cvetu Pohraju z Brezij, Anici Svetina z Bleda in Andreju Šiljarju iz Bohinjske Bistrike. Srebrne znake zveze sindikatov radovljiske občine bodo prejeli: Janez Arh (GG Bled — TOZD Gozdarsvo Bohinj), Frančka Bohinc (Zdravstveni dom Radovljica), Zdravko Bolčina (Jelplast Kamna Gorica), Majda Habjan (OŠ Radovljica), Danica Jarkovič (Velenina Bled), Mirko Kapus (GG Bled — TOZD Gozdarsvo Pokljuka), Miran Mozetič (LJP Bled), Blanka Mrak (Velenina Bled), Janez Petrac (Iskra Lipnica), Marija Pfeifer (Almira — Jozd Bohinjska Bistrica), Marija Štibelič (Almira — TOZD Radovljica) in osnovna sindikalna organizacija Jelplast.

V tržiški občini bodo letosnjega priznanja OF podeli: Planin-

skemu društvu Tržič, Aleksandru Uzarju iz Pristave, Andreju Peharcu iz Bistrike, Janezu Brzinu iz Seničnega, Jaku Kepicu iz Tržiča, Viktorju Šabu iz Tržiča in Silvu Žnidrišču iz Bistrike.

Priznanja OF v Škofji Loki dobito: Gasilsko društvo Škofja Loka, Franc Bertoncelj iz Godešča, Zrinka Slabe iz Sovodnja, Franc Lušina iz Dražgoš, Tinka Filipič iz Žirov in Miloš Zatkotnik iz Virmaš.

Srebrne znake zveze sindikatov Škofjeloške občine bodo prejeli na prvomajski proslavi na Križni gori: Pavla Česnovar (KŽ Škofja Loka), Valerija Hormar (KŽ Škofja Loka), Anka Šolar (Niko), Veronika Stanonik (Gor. predilnica), Matevž Šubic

Kranjska gora, 26. aprila — Vršič bo splužen in prevozen za 1. maj — Delovna organizacija Avtocommerce je že vrsto let tista DO, ki za koncem aprila svoje plužne stroje usmeri na cesto čez Vršič. Z vozili Unimog Schmidt in Mercedes Benz že štirinajst dni plužijo ceste na Vršiču. V sredo so bili že na štiriindvajseti ridi in bilo je še do pet metrov snega. Do prelaza Vršič, ki je na 1611 m višine, jim je tako preostalo še 700 metrov nesploženih rid. Po besedah Marka Kljočnika iz Kranja, ki je zaposlen v DO Avtocommerce, bo cesta čez Vršič nared že do 1. maja. Z deli so zaključili že v četrtek. (D. H.)

(CSS), Ljubica Kolendo (DPO), Milena Frelih (Poliks), Frančka Demšar (Iskra Železniki), Ivana Hartman (ZD Škofja Loka), Franc Pintar (OŠ Ivan Tavčar Gorenja vas), Ciril Korošec (LOKA — Peks), komisija za kulturno v LTH in Čevljarna Ratitovec.

Srebrne znake OF jeseniške občine pa bodo prejeli: Marija Modrič iz Kranjske gore, Stanislav Pem z Jesenic, Mirko Rabl iz Mojstrane, Jože Resman iz Zrovnice in Jaka Šmid iz Hrušice.

V.

Ivan Fabjan — Niko prijel zlati znak OF

Ljubljana, 26. aprila — Ob obletnici ustanovitve OF slovenskega naroda je bila v torki popoldne v republiški skupščini slovesna seja republiške konference SZDL, na kateri so osemnajst posameznik, enot JLA iz Novega mesta in festivalu Kurirček podeli zlate znake OF. Priznanje je prejel tudi 63 - letni Ivan Fabjan — Niko z Bleda, sicer direktor delovne organizacije Triglavski narodni park.

Fabjan je bil rojen v kmečki družini v Gradišču pri Novem mestu. Ob razpadu stare Jugoslavije je sodeloval pri ustanovitvi vojaških objektov in pri zbiranju orožja. Oktobra 1941. se je povezel z organizacijo OF, marca prihodnje leto pa se je priključil Gorenjski četi. V partizanskih enotah je bil mitraljez, kasneje pa komandir oz. komendant raznih vojaških enot in komand mest. Po vojni je končal oficirsko šolo in poučeval v šoli za notranje zadeve, potem pa se je na lastno željo zaposlil v Zavod za varstvo spomenikov SRS in kasneje v Zavod za gojitev divjadi Triglavski narodni park.

Vsa leta po osvoboditvi je deloval v družbenopolitičnih in drugih organizacijah. Posebno znana je njegova aktivnost v krajevnih organizacijah, v športnem, gasilskem in lovskem društvu, v lovskih zvezi, v komisijah za varstvo okolja, v socialističnih zvezi in v skupščinskih organizacijah.

Ko smo Ivana Fabjana včeraj obiskali in mu čestitali, je dejal, da mu zlati znak OF pomeni priznanje za medvojno in povojno delo in za prizadevanja za družbeni in gospodarski napredok.

Priznanje najzaslužnejšim sodelavcem

Borci so se zahvalili

Škofja Loka, aprila — Na letni skupščini zveze borcev Škofja Loka 21. aprila je predsedstvo Občinskega odbora zveze borcev Škofja Loka za leto 1987 podeli najbolj zaslužnim sodelavcem priznanja Medobčinskega sveta ZZB NOV Gorenjske in posebna činska priznanja.

Priznanja medobčinskega sveta so dobili Ivan Franko-Izot za uspešno vodenje Odbora skupnosti borcev 31. divizije, za raziskovanje zgodovine in za publicistično dejavnost, Franc Križaj z Godešča za aktivistično delo in publiciranje zgodovine NOB na območju Godešča, Anton Kvaternik za aktivno delo in zasluge pri izdaji zbornika »Pomniki NOB na Škofjeloškem«, Albin Lavtar iz Selca za dolgoletno uspešno delo v organizaciji zveze borcev in drugod, Marjan Masterl iz Ljubljane za neumorno delo pri raziskovanju in objavljanju zgodovine NOB in delo pri izdaji zbornika »Pomniki NOB na Škofjeloškem« ter pri organizaciji proslave v Rovtu, in Anton Peterlin-Igor za večno uspešno vodenje Odbora aktivistov OF Škofjeloškega okrožja, za sodelovanje pri izdaji zbornika ter za raziskavo zgodovine NOB na Škofjeloškem in publicistično dejavnost.

Posebna priznanja Občinskega odbora zdržanih borcev Škofja Loka za leto 1987 pa so podeli: Krajevni skupnosti in družbenopolitičnim organizacijam Dražgoše, Odboru skupnosti borcev Prešernove brigade, Občinski konferenci ZSMS Škofja Loka, Osnovni šoli Ivan Grohar, Krajevni organizaciji zveze borcev Godešči in Poljane, Radiu Žiri, Jožetu Albrehtu, predsedniku Občinske skupščine Škofja Loka, Borisu Bavdku, sekretarju

Napaka je spaka, ki se po Glasu vrti kot sraka

Nova tehnologija prinaša nove težave. Res, da računalnik ne misli, ponagaja pa lahko. Tako nam je udarec na način tipko vrnli v velikih obrestih: številnimi napakami v tekstih na prvi strani teksta vsega Gorenjskega glasa, ki pa v delovnih koncih pred oddajo časopisa v tiskarni nismo uspeli popraviti. Bralcem avtorjem prispevkov se opravljajo.

Uredništvo

nih možnih kandidatov določiti že na skupni seji.

Delegati temeljnih kandidacij skupnih konferenc so sele na seji občinske kandidacijske konference zvedeli, da kandidatu, ki ni bil delegat, niso zagotovili delegatske baze in so se odločali med dvema možnima kandidatoma (temeljnimi koljki pa so se pogovarjali o treh). Delegati so v spremenjenih okoliščinah glasovali po svoji vesti: želeli so sicer preložitev konference in ponoven posvet z bazo, vendar jih je bilo pojasnjeno, da to ni časa. Če bi se temeljne kandidacijske konference ves čas odločale o dveh kandidatih (ali o treh, ki bi lahko kandidirali), bi bil morebiti tudi razplet drugačen.

Komaj pa so delegati na seji v ponedenjih ocenili razplet pri volitvah župana, že se je znova zapletlo — tokrat pri volitvah sekretarja občinske konference SZDL. Za to funkcijo so bili evidentirani trije, zadosti podpore v krajevih skupnostih in v frontnih delih SZDL pa je postala že vzorčni primerek SZDL.

Radovljica občina bo torej najmanj mesec dni brez župana, da jih je bilo prejeli. Naslednji mesec pa tudi brez sekretarja občinske konference SZDL. Nekateri ob tem (utemeljeno) pravljajo predstavitev občinske konference

C. Zapovednik

Bernard Tonejc, do nedavnega predsednik radovljiske občinske skupščine, zdaj podpredsednik v vlogi župana

Ljudje, ki ne znajo delati, tudi ne znajo voditi politike

Radovljica, 25. aprila — »Človek, ki je fizično močan, je tudi psihično in ga ni strah povedati svojega mnenja, ni obremenjen s tem, kaj bodo rekli drugi, zna delati po svoji vesti... Ali ravna vedno tudi pravilno, razsodijo preprosti ljudje, ki imajo med vsemi najboljše sposobnosti treznega presojanja in ocenjevanja. Sodba, ki pa jo o nem kom izreče ljudstvo, je zame sveta,« je dejal Bernard Tonejc.

Z vodstvom Gozdnega gospodarstva
Bled, kjer ste bili prej zaposleni, ste se že dogovorili, da se iz politike vrnete v gozdarstvo. Neuspeli poskus volitev predsednika občinske skupščine je vse postavil na glavo in nekoliko preložil vašo odločitev.

Res sem načrtoval, da bom po petih letih dela zunaj blejskega gozdnega gospodarstva ponovno začel delati v "matični" delovni organizaciji, vendar me je skupščina po zapletu pri volitvah župana zavezala, da kot podpredsednik občinske skupščine vodim skupščino do izvolitve novega predsednika, predvidoma do konca junija."

Vas čaka staro delovno mesto?

Ne povsem isto, vendar zelo podobno, predvsem pa izrazito strokovno delo. Kot tehnični vodja proizvodnje v zasebnih gozdovih radovljiske in jeseniške občine se bom ubadal s pripravo dela, organizacijo in vodenjem.

Ste kdaj pomisili, da bi obrnili hrbet gozdarstvu in za zmeraj ostali v politiki?

»Ce sem povsem iskren, potem moram reči, da me takšne misli niso nikdar obsegale — ne tedaj, ko so me postavili za prisilnega upravitelja v kmetijsko-gozdarski zadrugi v Bohinju, ne takrat, ko sem bil za štiri leta izvoljen za predsednika občinske skupščine. Nikdar mi tudi ni bilo žal, da sem sprejel takšna izviza. Ni bilo le za napredovanje. Ocenjujem, da se človeka, ki domala trideset let dela na istem področju, že prijema "obratna sličota" in je zato dobro, da po določenem času zamenja službo oziroma prevzame politično funkcijo.«

Prišljeno upraviteljstvo v gozdarsko-kmetijski zadrugi Srednja vas v Bohinju je bilo pravzaprav odskočna deska za "skok" v politiko in za kasnejši uspeh na volitvah. Kakšno je bilo to delo v zadrugi?

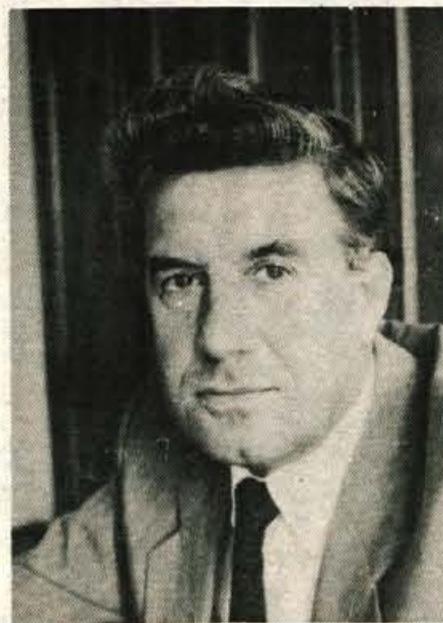
»V Bohinju sem se naenkrat znašel pred celo vrsto problemov — pred organizacijskimi, kadrovskimi, strokovnimi, finančnimi... Problematika se je menjala iz dneva v dan, domala iz ure v uro. Takšen item je bilo mogoče zdržati le krajišči čas, ne bi pa mogel tako delati v nedogled. To je tudi razlog, da se zdaj, ko navsezadne nisem več tako mlad, vračam v dejavnost, ki jo najbolje poznam. Gozdarstvo me je vedno veselilo, v gozdu sem vedno našel sprostitev. Tudi zdaj, ko se delam v politiki, poskušam vsaj dvakrat na teden "uiti" na Jelovico, kjer prehodim po petnajst, dvajset ali celo več kilometrov — ne po cestah, temveč o hosti.«

V času vašega predsednikovanja radovljiski občinski skupščini smo večkrat slišali, da ste bili eden redkih županov pri nas, ki si je sam pripravljal drva. Je to res?

»Le zakaj ne bi bilo? To mislim delati tudi v prihodnjem. Fizično delo je dobra sprostitev. Če sem se tisti dan, ko sem ceplil drva, jezil ob kakšnem problemu v občini, mi je šlo delo še toliko hitrejše od rok.«

Nekateri pravijo, da je radovljiska občina v Sloveniji vzorčni primer za zaplete pri volitvah predsednika občinske skupščine. Zapletalo se je tedaj, ko ste bili sam med kandidati, zapletlo se je tudi na letosnjih "malih volitvah", ko naj bi izbrali vašega naslednika.

»Nesporočno je, da so volilni postopki izjemno zkomplikirani. Precejsnja ovira pri izbiro je tudi to, da je možni kandidat lahko le tisti, ki je delegat in ima torej delegatsko bazo. Občina ima nenazadnje tudi lahko svoje kadrovske načrte, toda pri tem ne more mimo mnenja krajevnih skupnosti, delovnih organizacij, mimo javnosti in javnega mnenja. Letosnjega zapleta pri volitvah predsednika občinske skupščine ne jemljam tragično. Postopek bo treba ponoviti, občina bo tri mesece brez župana, toda delo bo kljub temu temu normalno naprej. Ob vsem tem morali pomembne funkcije v občini in tudi na višjih ravneh zasedati ljudje, ki vedo, kaj je delo v proizvodnji, načrtovanju, realno ocenjevati probleme, načrtovati delo... V gozdarstvu si, denimo, za vsak posek lesa na Pokljuki naredimo načrt, postavimo cilje in določimo delovna načrta, v politiki pogosto delamo brez opravila, v jasnih ciljev, zato tudi ne more

biti rezultatov. Politika namreč ni preprost "ples račk", temveč trdo, zavzeto, predvsem pa načrtno delo.«

Predsednikovanje skupščini se vam je formalno končalo, neformalno še ne. Kako ocenjujete razvoj občine v zadnjih letih? Katera so tista področja, kjer je bil napredok največji?

»Ko pregledujemo, kaj je bilo načrtovano in kaj od tega tudi narejeno, nas ob rezultatih ne more biti sram. Velik napredok smo dosegli predvsem v šolstvu, pri urejanju cest in reševanju komunalnih problemov. Tudi ljudje priznajo, da je bilo pri obnavljanju in posodabljanju cest v zadnjih štirih letih narejeno več kot prej v desetih. Bohinjci so nam pogosto očitali, da so zapostavljeni in da za ceste v Bohinju vedno zmanjka denarja. Predlani in lani smo tudi tam precej izboljšali stanje cest, nazadnje odsek do Koprivnika in Gorjuš. Most v Otočah, ki so ga občinske resolucije obljubljale krajancem že celo desetletje, zdaj končno stoji. Pri oskrbi s pitno vodo smo rešili nekaj perečih problemov, nekaj pa jih še ostaja. Stanje v šolstvu nam zavdajo — ne le v drugih gorenjskih občinah, temveč tudi zunaj pokrajine. Najprej smo odpravili prostorskostisko v radovljiski šoli, nato v leški, zdaj se pripravljamo na širitev šole na Bledu. Čeprav je naše območje prostorsko zelo občutljivo, smo po zastopu pred nekaj leti nadoknadiли zamudo in zgradili več sto družbenih stanovanj. Povečala se je družbeni skrb za varovanje okolja, kar se med drugim odraža v gradnji kanalizacije in čistilnih naprav. V Bohinju ena že deluje, druga pa začela letos, pripravljamo pa se na gradnjo osrednje tovrstne naprave za širše radovljisko območje. Gospodarski rezultati so boljši od gorenjskega in slovenskega povprečja, vendar to ne more biti razlog za zadovoljstvo, ker nam prednost pred drugimi kopni in bi jo že zapravili, če ne bi imeli Elana.«

Veliko ste v stiku z ljudmi. Kako po vašem mnenju živijo občani radovljiske občine?

»Živijo po jugoslovansko. V občini imamo v glavnem pridne, včasih že kar garanske ljudi. Pri tem ne mislim le na domačine, temveč tudi na veliko delavcev iz drugih republik, ki niso nič manj pridni. Skoraj v vseh družinah sta zaposlena mož in žena. Radovljiska občina je edina v Jugoslaviji, kjer je zaposlenih več žensk kot moških. Standard, ki je za jugoslovanske razmere dokaj visok, je rezultat dela — dopoldanskega in popoldanskega. Ljudje si pomagajo na razne načine. Gradnja hiš se lotijo tudi tovarniški delavci, "holcarji", izobraženci. Poznam stanovske tovariste, gozdarje, ki so se ob tem naučili zidati, polagati tlake... Pri nas ni nobena sramota videti občinskega funkcionarja ali direktorja, kako kopije s krampom, dela malto in podobno. Človek, ki je fizično močan, je namreč tudi psihično in ga ni strah povedati svojega mnenja, ni obremenjen s tem, kaj bodo rekli drugi, zna delati po svoji vesti... Ali ravna vedno tudi pravilno, razsodijo preprosti ljudje, ki imajo med vsemi najboljše sposobnosti treznega presojanja in ocenjevanja. Zame je sodba, ki jo o nekom izreče ljudstvo, sveta. Menim tudi, da ljudje, ki ne znajo delati, tudi ne znajo voditi politike. Ti ljudje so tudi stalno v strahu, kaj bodo delali, če se ne bodo obdržali na funkcionarskem mestu.«

Je v občini kakšen objekt, naložba, dejavnost, za katero ste se še posebej prizadevali?

»Ko sem prišel na občino, sem ocenil, da so razmere najslabše na področju cestnega gospodarstva. Pri urejanju cest so mi nekateri očitali, da sem preveč leški, drugi, da se potegujem za Bohinje. Na Bohinj sem se resnično navezel: morebiti zato, ker sem tod preživel prva službena leta, morebiti pa je v meni tudi nekaj bohinjske trme, samosvojosti. Lani sem se še posebej prizadeval za cesto na Koprivnik. Le komu bi pomagal, če ne ljudem, ki so na napredek kraja prispevali enomesecni zasluzek in so tudi sicer marsik pripravljeni narediti sami. Redno spremjam tudi kmetijstvo. Vesel sem, da v nasprotju z drugimi deli Jugoslavije pri nas pridelava v odkup ne nazadujeta in da smo številne zapušcene planinske pašnike usposobili za kmetijsko rabo.«

Omenili ste nekatere očitke. Kako tudi sicer poteka usklajevanje interesov med Radovljico, Lescami, Bledom, Bohinjem...?

»Zdi se mi normalno, če se Radovljica potegujejo zase, če Blejski branijo svoje interese, če Bohinjci postavljajo svoje zahteve... V tem ne vidim nič slabega, bolj me moti to, da drug drugemu gledamo preveč pod prste, ne vprašamo pa se, zakaj nekatera okolja napredujejo hitreje kot druga. Rezultati v Lescah so predvsem posledica skupnega sodelovanja krajevne skupnosti, socialistične zveze in turističnega društva. Spomnimo se samo, da je bil kamp Šobec še ne tako dolgo nazaj navadna mlakuža. Tudi način dela, kakršnega so razvili v Lipniški dolini, daje dobre rezultate. Za Koprivnik-Gorjuš je značilna zelo visoka stopnja samorganizirnosti — in tako dalje.«

Nekateri župani so si z občane omisili "ure odprtih vrat". Kdaj so bila pri vas odprta in za kaj so se oglašali ljudje, s kaknimi problemi?

»Uradnih ur nisem imel, vendar pa sem sprejel vsakogar, ki je imel problem in se je želel pogovoriti. Na delo upravnih organov ni bilo veliko pritožb, še največ jih je bilo o prostorskih posegih. Nekajkrat sem poskušal vplivati tudi na pomiritev pri sporih in preprih.«

Režija je splošni jugoslovanski problem, zato tudi radovljiski. Se splača ob tem razburjati?

»Prepričan sem, da se je administracija pri nas preveč razbohotila, vendar bi za nekatere radikalne spremembe na tem področju moral zaveti drugačen veter v vsej državi. Dokler ne bomo priznali trga delovne sile, se ljudi in institucij, ki se zavedajo v dohodek, še ne bomo znebili. Režija je prevelika tudi po podjetjih. Pred tremi leti so mi v eni od delovnih organizacij v radovljiski občini zelo zamerili, ko sem dejal, da imajo režijo za tri in pol občinske uprave. Kot vem, je tudi danes nimajo manj. V upravnih organih smo zadnja leta število zaposlenih malenkostno zmanjšali. Primerjave kažejo, da smo na ravni približno enako velikih občin v Sloveniji.«

Blejska obvoznička — veliko hude krvi za prazen nič. Ali je naložba sploh še realna?

»Zdaj imamo še več argumentov, da je obvoznička na Bledu nujna za nadaljnji razvoj turizma in za zavarovanje Blejskega jezera, kot tedaj, ko smo o tem odločali o skupščini; vse več pa je tudi dokazov, da južna trasa bolje rešuje prometne zaglate Bleda kot severna. Prvo priložnost, da bi obvoznički zgradili, smo že zamudili in zato sem vse bolj prepričan, da je še nekaj časa ne bo. Čeprav bi bili na Bledu enotni ali v vsej občini, je sami brez pomoči reprekle ne bili sposobni zgraditi.«

Čeprav je formalno vse odločeno, so v javnosti še vedno dvomi, katera trasa avtomobilske ceste bi bila ustreznja — ob sedanjih magistrinalnih cestah (kot jo opredeljuje dolgoročni plan) ali severno od letališča. Kakšno je vaše mnenje?

»Cesta — kjerkoli že bo potekala — bo vnesla spremembe v okolje in prizadelo določen krog ljudi. Razumljivo je, da se tisti Radovljicani, ki imajo hiše in stanovanja najblizu načrtovani cesti, zavzemajo za traso severno od letališča, toda tudi tam so naši občani, krajani Hraš, Otoka, Hlebec. Očitek, da bi cesta, ki bi potekala povsem bližu sedanje magistralne, uničila več kmetijskih površin, je sicer umesten, vendar pa je res tudi to, da bi severna trasa dobesedno presekala kmetijske površine in ločila kmetije od kmetijskih površin.«

C. Zaplotnik

Rekli so

Andrej Golčman, direktor radovljiskega Zavoda za planiranje in urejanje prostora:

»Ustavno sodišče Slovenije čaka na mnenje republike recenzijske komisije, ki naj bi presodila, ali je družbeni plan občine usklajen z republiškim in z drugimi dokumenti, potem pa bo ocenilo, ali so bili postopki pri sprejemanju odloka o blejski obvoznički pravilni ali ne. Čeprav bi se izkazalo, da je bilo vse v redu, je gradnja vprašljiva, ker ni denarja in bi bila možna le v izjemnem primeru, če bi svetovno veslaško prvenstvo na Bledu dobilo najširšo podporo. Ker tega skorajda ni pričakovati, se resno pogovarjam o tem, da bi zgradili vsaj cesto do Lesc do Bleda oz. tako imenovano »blejsko vpadnico.« Izračuni namesto kažejo, da bi temeljita obnova stala 262 milijonov dinarjev, novogradnja pa nekaj več kot poldrugo milijardo dinarjev.«

France Primožič, direktor Alpskega letalskega centra Lesce-Bled:

»V centru ne pristajamo na takšno traso avtomobilске ceste, ki bi nas razvojno in prostorsko omejevala. Če bo potekala v bližini sedanje magistralne ceste, bi morali os vzletno-pristajalne steze prestaviti za 75 metrov, kar pomeni, da bi bilo treba porušiti in na novo zgraditi letališko stavbo z restavracijo ter tudi bližnjo stanovanjsko hišo. Če pa bi se odločili za severno varianto, bi cesta potekala neposredno za hangarjem in bi se letališče znašlo med obema cestama. To bi slabo vplivalo na šolanje padcev, sicer pa je bilo dogajanje na letališču že zdaj krivo za marsikatero nesrečo na bližnji magistralni cesti. Na avtomobilski bi bil ta vpliv še izrazitejši.«

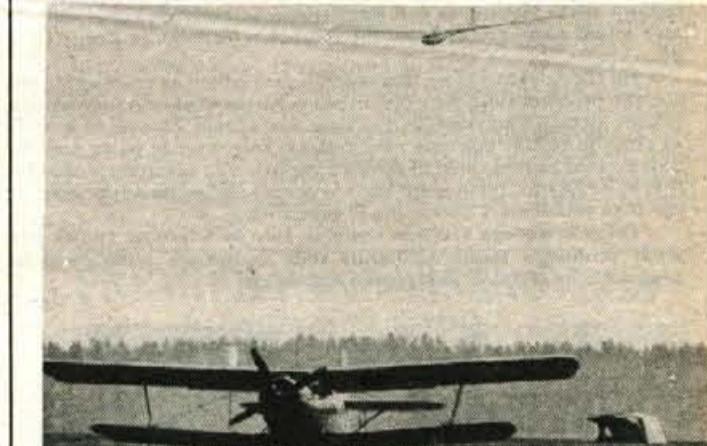

Janez Konc, predsednik krajevne konference SZDL Bled:

»Evidentiranje za najodgovornejše funkcije je še slab. V krajevnih skupnostih nimamo pregleda, iz katerega bi lahko izbirali možne kandidate, prav tako ne sporočila, kako so vodilni ljudje doslej delali. Preveč se ustavljam ob zapletu pri volitvah predsednika občinske skupščine, premalo pa se poglobimo v volilne postopke. Mislim, da v postopku evidentiranja ni bilo večje pomanjkljivosti, še največja je bila ta, da se nismo pogovorili s tistimi, ki nimajo delegatske baze. Čas je, da zaključimo pogovor o neuspelem poskušu volitev, ker kadrovske kuhinje ni bilo, vsaj jaz ne vem za to. Manjkalno je le nekaj demokratičnega razumevanja, da bi tudi evidentiranemu, ki ni bil delegat, zagotovili delegatsko bazo.«

Cene Praprotnik:

»Demokratičnost je bila pri volitvah zagotovljena, voda ljudi se je izrazilila. Pred novimi volitvami predsednika občinske skupščine je nujno, da se dogovorimo, ali lahko kandidirajo le delegati ali tudi tisti brez delegatske baze; dogovor pa moramo potem tudi spoštovati. Volilna zakonodaja je slab, pa tudi sicer si postavljamo preveč plote, potem pa ne moremo čez.«

Anton Toman, predsednik občinske konference SZDL Radovljica:

»Pripombe iz javne razprave o ustavnih dopolnilih so si podobne, kar kaže na to, da so v krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah in drugod razmišljali dokaj enako. Ljudi zaskrbljuje predvsem povečevanje pristojnosti federacije pa tudi to, na kakšen način bomo sprejemali ustavo — kot celoto ali po delih. Predlagali so tudi ukinitve smrtne kazni in besednega delikta ter pravico do stave, zahtevali pa so tudi svoboden tisk in obveščanje brez »dodatkov« senzacionalizma.«

Stodvajset let stara šola, pred enajstimi leti s sodelovanjem krajanov temeljito obnovljena, je tudi zdaj lepa in urejena. Žal pa prostora v njej za normalen pouk ni...

V Ljubnem ugotavlja

Lepa šola je premajhna

Ljubno, aprila — »Druge rešitve ni, zato bomo morali jeseni, na začetku novega šolskega leta, pouk v naši šoli oziroma zunanjih enotah osnovne šole A. T. Linharta Radovljica v Ljubnem organizirati v dveh izmenah. Pa tudi ta slaba rešitev bo le zanesna, saj bo že naslednje leto, in potem še bolj, prostorska stiska še večja. Škoda bi bilo, da bi zdaj en oddelek oziroma razred preusmerili drugam. Razmišljati velja tako, da šola ostane v Ljubnem, problem pa je treba čimprej rešiti.«

Franc Černe,
vodja šole v Ljubnem:
»Pouk v dveh izmenah prihodno šolsko leto bo le trenutna in zares samo začasna rešitev...«

Ravnatelj šole A. T. Linharta iz Radovljice je na zboru v razlagi ugotavljal, da trenutno pravzaprav v občini ni možnosti, da bi problem lahko rešili čez noč. »Program obnove in urejanja šol na podlagi takratne analize še ni končan. Pa tudi o izgledih, da bi ljubenska šola še pred zaključkom programa, po katerem v občini zbirajo en odstotek od celotnega prihodka, 'vskočila' vanj, je težko govoriti. Prav gotovo pa bi veljalo takratno analizo morda dopolniti oziroma stanje in razmere na šolah v občini ponovno oceniti. To pa bi prav gotovo sprožilo ponovno obravnavo in opredeljevanje za reševanje.«

Na zboru občanov, kjer je bilo sicer nekajkrat omenjeno, da so na problem prostorske stiske, do katere je zdaj resnično prišlo, že večkrat opozarjali, te ugotovitev niso poudarjali kot očitek in vprašanje, zakaj v občini že v takratni analizi niso resneje upoštevali tudi stanje na podružničnih šolah. Bolj so bila na trenutne prisotne razmišljanja, da bi sedanjo šolo morda še enkrat obnovili oziroma na ta način povečali.

Takšna so bila do nedavnega tudi razmišljanja v sami šoli. Vendar temeljiti pregled in ocene so pokazale, da bi bila ponovna tovrstna akcija veliko predraga, razen tega pa problema ne bi dokončno in v celoti rešila. Če bi že z ogromnim denarjem nekako z ureditvijo podstrehe pridobili nekaj prostora za pouk, še vedno ne bi imeli telovadnice, odprto pa bi bilo še naprej vprašanje male šole in otroškega varstva. Mala šola se bo na primer že jeseni morala preseliti iz sedanjih prostorov podružnične šole. Kam, ne vedo! Pobedno se bo čez štiri leta zgodilo z vrtcem, ki je zdaj eno leto že v pritičju stanovanjskega bloka na Posavcu. Skratka, trenutno in v prihodnjem bo še slabše. Število prebivalcev se je v krajevni skupnosti Ljubno z uresničitvijo zazidalnega načrta na Posavcu in novogradnjami v Ljubnem oziroma v krajevni skupnosti nasploh tako povečalo, da ob razmerah in možnostih v starji šoli in ob odločitvi, da šola v Ljubnem mora ostati še naprej, ni druge rešitve, kot čimprej zgraditi novo šolo.

»Verjamem, da v krajevni skupnosti ne bi bili nikdar za to, da bi solo ukinili. Šola namreč danes pomeni življenje v kraju. Ni praznika, proslave, svečanosti, da ne bi sodelovali šolarji. Kljub sedanjem stiski imamo na šoli najrazličnejše aktivnosti, kot na primer mladi gasilec, lutke, pevski zborček...« ugotavlja Franc Černe.

Na zboru občanov so zato sklenili, naj odbor za reševanje prostorske problematike šol v občini ponovno oceni stanje in predlagi rešitev glede ljubenske šole do konca maja letos. Zavzeli so se tudi za celovito rešitev oziroma novogradnjo šole, kjer bi poleg šole bil tudi prostor za malo šolo in otroško varstvo. Zaradi trenutnega stanja, ki bo že jutri (prihodnje leto) še precej slabše pa naj bi reševanje tega problema v občini imelo prednost.

Poleg izvršnega sveta in matične šole so s tem na zadnji seji sredi minulega tedna seznanili tudi skupščino izobraževalne skupnosti in zastavili delegatsko vprašanje.

A. Žalar

Šola ima eno normalno, 60 kvadratnih metrov veliko učilnico. V drugi, s 35 kvadratnimi metri, je prostora za 20 učencev. Da so že pred časom rešili prostorsko stisko, pa so morali tudi večnamenski prostor (20 kvadratnih metrov) preuredit v učilnico... V takšnih pogojih je bila že do zdaj prava inovacija sestaviti urnik.

ureja ANDREJ ŽALAR

Okrugla miza o lovstvu na sejmu gozdarstva in kmetijstva

Puška sploh ni sovražnik številka ena

Če o puški kot sovražniku sploh lahko govorimo. Kajti na okrogli mizi o lovstvu, kot so opredelili srečevanje lovcev, strokovnjakov s tega področja in žal v skromnejšem zastopstvu predstavnikov gozdarstva in kmetijstva, je bilo največ govor o varstvu, gojitvi in nenazadnje seveda tudi o lovu, kar so hkrati tudi tri osnovne opredelitev za kona s tem imenom. Sicer pa namen srečanja in pogovora na to temo v okviru različnih letosnjih prireditev na sejmu gozdarstva in kmetijstva ni bilo razreševanje nekaterih perečih in še vedno odprtih vprašanj (teh pa se je izkazalo, ni malo), marveč morda in predvsem opozorilo, da ne bi že jutri ugotavljali: žal se ne da nič več narediti, priložnosti nismo izkoristili in zdaj nas čaka le draga popravljanje napak.

Amaterska strokovnost

Pravzaprav je bila rdeča nit dobro poltretjo uro trajajočega pogovora ekologija oziroma varstvo. In tako je tudi eden od sogovornikov ugotovil, da je pravzaprav žalostno, da morajo danes amaterske organizacije, kot so na primer lovske družine in ribiške družine, ki imajo v svoji organiziranosti velik poudarek na ljubiteljstvu, prve in predvsem najbolj glasno opozarjati na različne ekološke katastrofe in škodo, namesto, da bi se strokovno lovale (že davno prej) problema ustanove, službe in organizacije združenega dela, ki jim to pritiče kot osnovna ali pa vsaj pomembna dejavnost.

Na srečo pa so te »ljubiteljske organizacije«, čeprav amaterske, pri svojem delu (za kar jih zavezuje pravzaprav tudi zakon) zelo strokovne. Tone Svetina, zasebeni pisatelj (tako se je zapisal med udeleženci), je celo ugotovil, da so lovci v Sloveniji dosegli sam vrh na področju organiziranosti v okviru lovske zvezze, družin in posameznih zvez. To danes dokazujo s tem, da se niso uresničile črnogledne napovedi izpred desetletij, da bodo lovci, člani lovske družine, divjad hitro iztrebili prav zaradi amaterske opredelitev in podružljivosti. V Sloveniji je divjadi danes veliko, morda celo (nekateri) preveč.

Tudi v Zvezni republiki Nemčiji so pred časom tako kot pri nas, potočke ograjevali v betonske kanale. Zdaj spet zasajajo grmičevje in z denarjem skušajo priklicati nazaj naravo... Pri nas potoke šele ograjujemo...

Lovska zveza Slovenije, ki letos praznuje 80-letnico, ima 22.500 članov v 411 lovske družinah in 17 lovskev zvezah. V zvezi organizirani lovci v Sloveniji pa danes upravljajo kar z 90 odstotki lovnih površin. Le 10 odstotkov predstavljajo Triglavski narodni park in gojitevna lovišča.

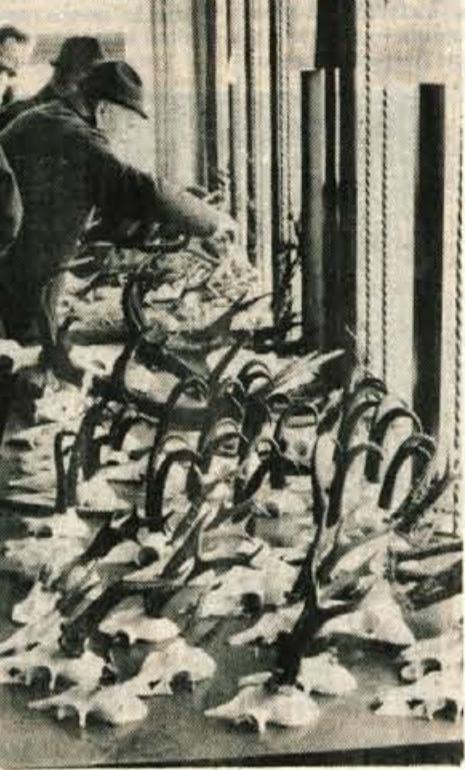
»Za obvladovanje tolikšnega prostora pa je amaterizem premalo,« ocenjuje predsednik Lovske zveze Slovenije inž. Bruno Skumavec. »Potrebno je strokovno znanje. Zato lovci tudi sodelujemo z raziskovalnimi ustanovami, imamo svojo revijo, tudi s strokovno vsebino, šolo za lovskie tehnike, tečaje za lovsko čuvanje, redna strokovna posvetovanja, predavanja na srednjih in visokih šolah za gozdarstvo in kmetijstvo, nenazadnje pa so za nas zelo pomembne tovrstne raziskave Biotehnične fakultete in Inštituta za lesno in gozdno gospodarstvo. Sodelujemo z gozdarji in tudi s kmetovalci.« Strokovnosti, po organizacijski plati torej ne manjka. Lovci pa hkrati zatrjujejo, da je takšna amaterska strokovnost tudi učinkovita.

Staleža ne kroji puška

Zdrav gozd naj bi bil ogledalo dobrega gospodarjenja z divjadom. Kako veliko ali pa tudi kako malo resnice je v tem. Lahko bi rekli tudi obratno. Vendar ne eno ne drugo že nekaj časa ni več res. Še največ resnice je morda pravzaprav v prizadevanjih za dobro gospodarjenje. Sicer pa lovci ugotavljajo, da ne morejo več uravnavati številčnosti divjadi. Puška že najmanj deset, dvajset let več ne kroji staleža. In čeprav lovci kot (popoldanski) ljubitelji ali pa določne poklicni gozdarji, kmetovalci sodelujejo (pa ne le zaradi zakona in sporazuma) so v prizadevanjih za varstvo in gojitev divjadi največkrat že nemočni.

V pogovoru so poleg predstavnikov Lovske zveze Slovenije, lovcev, lovske strokovnjakov sodelovali tudi novinarji, redki gozdarji in (brez besed) kmetiji. Poleg Nacionalnega parka Brioni, Grude, Kozoroga Kamnik, Fazana, Beltinci, Jelena Snežnik in Triglavskega narodnega parka pa so bila zanimiva razmišljajna tudi predstavnikov Jelena Beograd, Medveda Kočevje, Kompasa in gostov iz Borovlj.

Dogaja se, da divjad nima več prostora, ne miru in da ji zmanjkuje celo hrana. Leta 1960 je bilo na primer v Sloveniji 17.000 osebnih avtomobilov, danes jih je pol milijona. Do zadnje gozdne meje smo zgradili gozdne ceste. V gozdovih je danes 35.000 traktorjev. V 15 letih se je število gozdnih cest na hektar več kot podvojilo.

mevajo za posamezna plačila odškodnin. Tudi zaradi lovske etike. Danes vsak lovec ceni gozd in divjad tudi s staličico obreha gospodarja. Ždaj si prizadevamo da škodo, ki jo povzroči divjad, prepredjemo. Če bi jo poravnava zavarovalnici bi nas morda premalo brigalo, da do sploh prihaja.«

Že sosednja Avstrija je znana po velikem številu male, poljske divjadi. Tudi marsikje druge jim povzročajo kmetijski viški skrbi... Imajo boljša semena, drugačna gnojila...? Resnica je najbrž bližja, da je tam en človek na 20 hektarih, pri nas pa 100 na 20 arih...

Pa vendar je bilo slišati pripombo (cer ne iz kmetijskih vrst), ki morda v eno kaže, da je sodelovanja med kmetijstvom in lovcem resnično premalo. Najbrž ni razloga ne verjeti lovcom, da se škode poravnajo, znani pa so po drugi strani tudi primeri hude nejevolje, pravdovanja in opuščanja kmetovanja na posamezne kmetijske površine prav zaradi tiste škode, ki jo povzroča divjad.

Prodaja, ne pa razprodaja

Ekološka nit, ki je ob razlagah o posameznosti in vlogi, organiziranosti, skrb za varstvo divjadi, gozda in kmetijskih površin in ob najrazličnejših škodah, smo jim priča (in bi jih bilo treba razvideti in predvsem oceniti ter potem ukrepiti), je bila ves čas živa; tudi v tem delu pogovora, ko je tema prisotna na turizmu in tovrstni gospodarski kmetijadi oziroma lova.

Lahko bi rekli, da je bila, ob razlogu gosta iz Borovlj, da pri njih ne vabijo na rokovanje v lov oziroma na lovišča, pripomembajo nekoga, da jih raje vozijo na »lovne izlete« v Jugoslavijo, še najbolj zbadljivo realno. Lovske družine v Sloveniji, čeprav ne zato, vendar vsekakor tudi da lahko potrebujejo škodo, za tuji lovni turizem povzročajo namenjajo do 20 odstotkov letne odstrela divjadi (nekateri pa za malo divjadi tudi do 80 odstotkov). V gojitevni kmetijadi, kjer poslujejo kot organizacije zadrženega dela z vsemi prispevki poleg ostnih dohodkov, pa celo 80 odstotkov letne odstrela.

Prava vrednost trofej je, da imajo cerne, ko je lastnik živ. Potem se največkrat preselijo na podstreho in med šaro... Lani na sejmu je nekdo nekdaj dragocene trofeje skušal prodati po 90 starih tisočakov...

Razloga, da naj bi bil lov sestavni del turizma in divjadi krona tovrstne turistike ponudbe najbrž prenese splošno danje na današnjo prakso na tem podlagu. Če pa odmislimo vse druge specifičnosti in ocenimo le tisto, da tuji zastopniki raje vozijo k nam turiste na lov, je vredna razmisleka. Toliko bolj se mora velja zamisli nad ugotavljanjem lova, da je cena divjačine (mesa) po Černih padla za polovico. Da iztržimo na lepoti Sloveniji 5 milijonov dolarjev od prodaje divjačine, mora povprečno vsak lovski družini na letu obiskati pet moženjskih tujih lovskih turistov.

Direktor Lovske gozdne gojitevski komite, len Beograd (med največjimi pri nas), rekel, da je bil včasih pri njih tovrstni turizem z dolgem gospodarjenju zelo dobiten, vendar je bil potem z nalogom preveden. Danes si prizadevajo, da bi dobili vstopnico zanj v svetu. Sledi pač počnemo, ker smo v hudi stiski. Edini pomirjevalo, da lovni turizem ni tako nevarnost (kljub temu da se vedno tudi naše zasebne turistične agencije ukvarjajo s tovrstno ponudbo na trgu), je pravzaprav bila izjava inž. Skumavca:

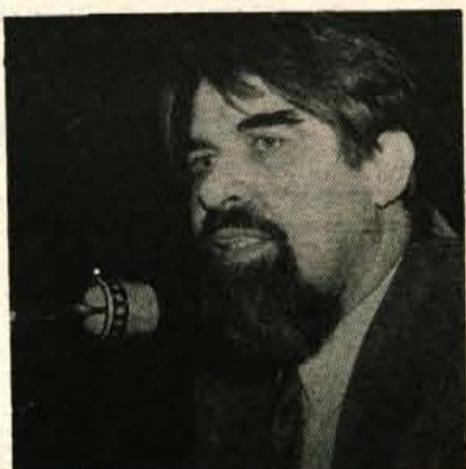
»V Lovski zvezi Slovenije vztrajajo, da se lovske turistike izvajajo po lovskega in kmetijskega prostora. Ne dovolj nobenega streljaštva, saj ne pretirana komercializacija lahko podolgovatno prizadevanja.« Torej je prodaja, ki v nobenem primeru ne smela prerasti v razprodajo.

Vsa ta razmišljaj in ugotovitev, zato, ker smo jim priča danes v gojitevni prostoru, kar sama po sebi odpoveduje, pa pravzaprav narekujejo širok obseg divjadi in ta zato dela škodo, da nas že zavaja v misel, ali je še korak do hitre spremembe, da nevarnost (kljub temu da se vedno tudi divjad in lovstvo oziroma varstvo, ki bomo jutri brez njega, če ne bomo sporazumno in z dragocenim posluhovravali).

Ciril Zlobec in njegova knjiga Priznam, rekel sem

SLOVENCI NOČEMO POSTATI NAZADUJOČE LJUDSTVO

Zakaj pri Slovencih, se marsikdo sprašuje, toliko tega razmišljanja, tudi sami se pogosto o tem sprašujemo, tudi odgovoriti si skušamo, vendar prav to nenehno vračanje k takšnemu samospraševanju nas utrijev v prepičanju, da to ni muhavost, kompleks, bolezen, ampak čisto preprosto — in strašno hkrati — usoda. Tako pravi na začetku svoje nove knjige Ciril Zlobec Priznam, rekel sem.

Priznam, rekel sem je pravzaprav ne-navaden naslov za knjigo, ki je prav tako nenavadna: je izbor intervjujev s pesnikom in politikom Cirilom Zlobcem, intervjujev, ki so nastajali v zadnjih nekaj letih. Knjiga, ki je tako nastala, je svojevrsten dokument časa, čeprav je navidezno v ospredju »intervjujanec«, njegovi pogledi na sedanje probleme pri nas; obenem pa je prav to povezovanje osebne usode z narodom, ki diha prav iz sleherne izrečene in zapisane misli, izraz skrbi in dolžnosti do narodovega preživetja, kulturnega in civilizacijskega, je izraz potrebe po samoodločjanju, samoidentificiranju. Knjiga je obenem pričevanje sedanjosti in sporočilo prihodnosti.

Kako je pravzaprav nastala ta nova knjiga?

* Nastala je, ker so me k temu spodbudili prijatelji. Ko sem začel zbirati, kar je bilo objavljeno, sem se dobesedno zgrozil nad lastno usodo: v obdobju treh, štirih let sem izreklo ogromno količino besed in to največkrat pred mikrofonom, kamarami,

Samo kot ustvarjen narod in posameznik smo lahko enakopraven, če smem tako reči, »uporabnik« današnjega modernega sveta.

to je spontano in nekontrolirano, kot je to vnavadi, če vas intervjujavo. Gradiva je bilo kar za okoli tisoč tristo strani, kar bi bila seveda preveč zajetna knjiga. Za obavo sem izbral le skromno četrtnino.

Ob tako velikem številu intervjujev se zgodil marsikaj nepredvidenega?

* Moram reči, da tisti, ki zastavljajo vprašancu najrazličnejša vprašanja, prihajajo z različnimi nameni: eni ga hočejo popularizirati, drugi kompromitirati, drugi vas hočejo spraviti v zadrgo, vas zmeniti. Vsaj polovica novinarjev, ki me je spraševala o sedanjem položaju v Jugoslaviji, je imela takšen namen. Seveda pa naj bi se tako kompromitirale tudi ideje, z katere se zagrevam sam ali pa tudi drugi pri nas. Dogaja pa se še nekaj druga: moje izjave očitno nekateri zelo radi povzemajo. Nastane prava verižna reakcija. Rezultat takšnega komuniciranja je, da vseh prav nenavadni. Pred kratkim je prišlo pismo, v katerem se nekdo hudeje na Jožeta Smoleta, ki je nedavno v Beogradu govoril v slovenskem jeziku ter tako "zalil" ušesa neslovensko govorečih poslušalcev. In se naprej se hudeje pisec — sploh more imeti Jože Smole za podpredsednika RK SZDL Slovenije nekoga, ki že s svojim imenom nedvoumno razkrije svoje slabe značajske lastnosti, da ne menja, kaj ta človek, to je jaz, sploh piše in govorji...

V knjigi so zbrane vaše temeljne opredelitev o tistih vprašanjih, ki prav zdaj pretresajo slovensko in jugoslovensko družbo. Potem takem bi ta zbirka inšpirativno lahko veljala kot dokument vaše obnašanja?

* Zame je to poskus nekakšne duhovne biografije z vsemi elementi, ki hkrati določajo družbo današnjega časa. Življenje me je vrglo v nekatere dolžnosti, ki sem prisiljen komunicirati z mnogimi in obenem takoj reagirati v nekaterih izrednih, napetih situacijah.

Menim, da je misel, naj bi pesnik skrbel za usodo svojega naroda, ena izmed zmot, ki smo jih podedovali. Pesnik naj opravlja svoj posel, s tem bo tudi najbolj pripomogel k občutku nacionalne trdnosti.

Kot pisatelj se nisem mogel zadovoljiti, da bi preprosto objavil le zbirko najboljših intervjujev ali najoddavnješih intervjujev. Tudi se nisem odločil za kronološko objavo. Izbral sem teme, tako da se intervjuje datumsko prepletajo, vračajo se nazaj in naprej, pač glede na to, kdaj sem intervjujeval o določeni temi. Začenjam s razmišljajem o narodu, takoj zatem sledi razmišljajem o meni samem. Ne, ker bi sam želel, pač pa so me drugi spraševali, s kritičnim, s kritičnim, kaj hočem, kaj razmišljam, kaj

delam. Knjiga pa se zaključi z ljubezensko temo, to je skrajno intimno. Ob teh intervjujih so istočasno nastajale tudi pesmi, v katerih se kaže moja človeška in tudi naša nacionalna stiska. Pesmi so zame imele neko kolotljivo, vključil sem jih v knjigo kot verzni tekst ali, če hočete, kot predih med teksti.*

V knjigi opisujete dogodek, ko ste kot mlad novinar intervjujale Borisa Zicherla in Ferda Kozaka. To doživetje oziroma posledice so za vedno odločile vaše gledanje na odnos med vprašanim in izprašovalcem.

* Temu mojemu prvemu in pomembnemu intervjuju sta oba vprašanca — potem ko je bil objavljen — očitala nekorektnost. To je v meni pustilo globoko sled: zarekel sem se, da sam ne bom nikoli, če se bom znašel v vlogi intervjuvance, protestiral proti objavljenemu, pa četudi se z besedilom popolnoma ali vsaj v celoti ne bi strinjal. Tega sem se vseskozi držal. Izjema je le nedavno objavljeni tekst v reviji Danas: v bistvu so me le mimogrede vprašali za neko informacijo, iz tega pa so si izmislieli intervju in odgovore, ki jih nisem nikoli izreklo.

Veliko sem premišljeval o tem, kaj je dejanje izjav: ali res samo tisto, kar izrečeš, ali tudi tisto, kar sicer iskreno dojam tisti, ki te sprašuje. Tisti, ki sprašuje, pa včasih sliši tudi tisto, kar nisi izreklo. Toda kot že rečeno, jaz priznam, da sem

Občutek imam, da se Slovenci od vseh narodov v Jugoslaviji zavedamo tega nezadržnega drobljenja še pred nedavnim bolj ali manj monolitne družbe. Pa ne, ker bi bili jasnovidnejši od drugih, ampak, ker zaradi zgodovinskih, civilizacijskih in drugih razlogov, pa tudi in nemalo zaradi svoje narave, manj usodno občutimo svojo individualno pripadnost in odvisnost od skupnosti v enotnosti, ki ni globlje utemeljena, ki ne upošteva tradicije in hkrati možnosti razvoja modernega sveta, ne vidimo v njej svoje edine socialne trdnosti, svoje edine politične varnosti, skratka: to drobljenje družbe, ki smo mu priča, se nam ne zdi niti tragično niti incidentalno, ampak neizbežnost na naši skupni poti v raztejše čase.

to rekel. Moram pa izreci priznanje novinarjem, da so tudi tisti, ki so prihajali z namenom, da me z vprašanjem izvajajo — predvsem to zadeva napete odnose med Slovenijo in ostalimi republikami — da so bili v glavnem izredno korektni, malo je bilo hotenega izrabljanja. Novinarska etika se je vsaj v mojem primeru izkazala izredno visoko.*

Že vrsto let vas domala obsedajo nekatere teme. Ali se je s časom kaj spremeni?

* Stvari, ki sem jih pred dvemi, tremi, štirimi leti slutil v naših odnosih, medsebojnih, mednacionalnih se samo še zaostrujejo. Naša družbenega stiska, ki sem jo pred časom s temi razmišljajmi nekako napovedal, se s tem dokazuje in seveda poglablja. Stvari so se v tem času še veliko bolj zaostrike in postale razvidne, rekel bi, tudi za površen pogled. Nočem reči, da sem imel kaj preroškega duha, sem pa marsikaj predvideval. Nekatere stvari, ki jih danes doživljamo, so zelo logična po-

sledica nekaterih nastavkov pred časom, ko smo jih zaznali še v bližji obliki. Iz tega bi se dalo sklepati, da noben problem, ki je resnično živ in izhaja iz medčloveških, iz mednacionalnih odnosov, ni tak, da bi se ga dalo odložiti ali celo demagoško zanikati. To se sicer dogaja pogosto. Toda vse, kar je resničen problem, enkrat izbruhne na dan in to tem huje, čim daje smo ga odlagali ob stran. Vzemimo naše mednacionalne odnose, vzemimo Mašpol, vzemimo Kosovo. Z najvišjih mest so te probleme proglašili za kontrarevolucijo in nacionalizem, izenačili so pojav v različnih prostorih in razmerah. Povsod je bil en sam nacionalizem, en sam iridentizem in tako naprej. S tem smo stvari samo zapletli; podrobnejša analiza pokazuje, da je sleherni pojav — tudi negativen — izrazito vezan na okolje, v katerem nastaja. Nekaj poskusov reševanja teh problemov in razmišljanja o njih mi je nakopalo dodatne težave, češ da gledam skozi slovensko optiko na jugoslovenstvo; no, s tem očitki sem se že davno spriznjal.«

V knjigi, ki ste jo sami v nekaterih delih moralni tudi prevesti, saj so intervjuji izšli tudi v drugih jezikih, vam ni ušla niti ena nestrpna beseda, kar sicer dandasne ob takih temah pri nas nikakor ni več običaj.

* Globoko sem prepričan, da je v Jugoslaviji mogoče sožitje samo ob polnem spoštovanju posameznih nacionalnih identitet. V to sem prepričan, to mislim in to pišem. Zdržujemo se in sodelujemo na popolnoma prostovoljni osnovi in iz občutka obojestranskega interesa. Tisti, ki nam očitajo nacionalizem, izhajajo iz

Samo ideje, ki imajo možnost, da se v javnosti soočajo z drugimi idejami, se pokažejo kot sprejemljive ali nesprejemljive. Ideja, ki jo s kakršnim koli političnim, sodnim ali policijskim postopkom blokiramo, postane pomembna ideja, čeprav bi sama po sebi morda to ne bila.

predpostavke, da je treba najprej utrditi jugoslovenstvo in znotraj njega zagotoviti dovolj prostora za nacionalnosti. Jaz mislim obratno: v tej državi so in so bili primarni narodi, ti so ustanovili državo — in ne obratno, da je država vrednota zase, ki dopušča narodom večje ali manjše svobodno gibanje. Mislim, da gre za zelo pomemben konflikt, ki še kar traja in to tudi na najvišjih nivojih.*

Slovenci moramo neprestano dokazovati, da smo upravičeni do svojega obstoja...

* Stalno nam ponujajo neke rešitve za sožitje. Takšna nesprejemljiva razmišljajna ima na primer tudi Stipe Šuvar. Vse te ideološke rešitve so vse po vrsti neko nasišli, ker izhajajo iz predpostavke, kako bi moralo biti. Vojško močna država, ideološko monolitna, temu naj bi se naroči podrejali? Mislim, da ta osnovni konflikt rojeva spet nove in nove probleme. Hudo narobe pa je, če v stiski, kakršni smo zdaj, iščemo izhode v napačni smeri.

Narod, ki se ukvarja bolj s svojo preteklostjo kot s sedanjoščino in ne utegne misli na svojo prihodnost, je v hudi stiski, bojim se, da smo v hudi stiski prav zdaj.

* Že to je nenormalno, da se moramo Slovenci stalno dokazovati. Za narodovo življenje bi bilo običajno, da o tem ne razmišlja posebej, da je obstoju nekaj samo po sebi umljivega. To dokazovanje med narodi in državo je nekaj nesprejemljivega, je jemanje vzorcev od drugod, ker pač ne more kar počez biti uporabno za vse.*

Knjiga je sestavljena iz devetih poglavij, tako kot je Dante ponazoril pekel. Je to tudi naša usoda?

* Sleherna usoda naroda gre skozi neke vrste lasten pekel. Toda Dante je vedel, ko pride skozi zadnji, najhujši krog, se mu pot odpira v vice in v nebesa. Jaz bom zadovoljen, če bomo iz tega devetega kroga izšli. Upam, da to ni le moja iluzija.*

Lea Mencinger

KULTURNI KOLEDAR

KRANJ — V galeriji Mestne hiše je na ogled razstava *Sodobna umetnost iz Beljaka*. V Mali galeriji Mestne hiše razstavlja slikar Karel Kuhar. V Prešernovi hiši je odprta *fotografska razstava Boštjana Gunčarja* in *Deana Dubokoviča*.

CARUM — *Carnium, Mladinskem kulturnem centru*, Delavski dom, vhod, vod, *danes*, v petek, ob 19. uri vrtijo video film *Kokon*. Ob 21. uri pa film *Arizona junior. Jutri*, v soboto, je ob 19. uri na sporednu film *Ameriška himna*, ob 21. uri pa film *Brazil*.

JESENICE — V razstavnem salonu Dolik danes, v petek, ob 18. uri odpirajo razstavo slik akad. slikarke *Urške Žajdel*. Na otvoritvi bo z recitalom nastopil pianist Primož Keršajn.

V 1. nadstropju Kosove graščine je na ogled *razstava ročnih del*.

RADOVLJICA — V galeriji Šivčeve hiše razstavlja akad. slikar *Vinko Tušek*.

ŠKOFJA LOKA — V galeriji Loškega gradu razstavlja kitajska slike *Wang Huiqin*. Zbirke Loškega muzeja so odprte *vsak dan* razen pondeljka, od 9. do 17. ure.

Na *Loškem odru* bodo danes, v petek in jutri, v soboto, ob 18. uri ponovili *komedijo M. Frayna Hrup za odrom*.

VRBA — Prešernova hiša je odprta vsak dan od 9. do 16. ure razen pondeljka.

DOSLOVČE — Finžgarjeva hiša je odprta od 10.30 do 13. ure, ob pondeljkih od 12. do 16. ure, ob sobotah zaprta.

KRANJSKA GORA — Liznjekova hiša je odprta, razen pondeljka, vsak dan od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure.

TRŽIČ — V galeriji Kurnikove hiše je na ogled razstava slikarja *Viktoria Kloftarja*.

DOMŽALE — V Galeriji Domžale razstavlja akad. slikar *Črtomir Frelih*.

KAMNIK — V razstavišču Veronika razstavlja *Handi Behrič*.

TRŽIČ PLEŠE 88

Tržič — Zveza kulturnih organizacij Tržič je minuli petek v tržiški kinodvorani organizirala tretje srečanje tržiških plesnih in folklornih skupin.

Občinstvu, ki je do zadnjega kotička zapolnilo dvorano, se je predstavilo devet skupin. Plesalce v gledališču v dvorani je pozdravila tudi predsednica ZKO Tržič Maja Ahačič in spregovorila tudi o napredku folklorne dejavnosti v občini, pa tudi o stagnaciji soobnih plesnih skupin, s katerimi se je Tržič še pred nekaj leti počasal.

Prvi del prireditve, ki ga je vodila Bojana Kališnik, je bil namenjen folklorni dejavnosti in skupinam v občini: članska in pionirska skupina FS Karavanke s koreografi Ljubo Nadišar, Marjanom Bodnjovom, Bojanom Knificem, Robertom Kopacem so predstavili gorenjske, štajerske, belokranjske in prekmurske ples. Med pionirske skupinami je v dobrni koreografiji izstopala pionirska skupina, ki deluje na OŠ heroja Bračiča, žal pa pri tej-kot tudi pri ostalih skupinah pesa petje, kar bodo morali mentorji nedvomno popraviti.

Pred pričetkom drugega dela prireditve sta nastopili dve skupini: plesna šola KUD Podljubelj s standardnimi plesi pod mentorstvom Huberta Turka, nato pa so kot gostje nastopile plesalke skupine Natali, ki je z delom začela pred kratkim. Skupino vodi Nataša Kadivnik.

Skupine Arabeska, Miš maš in Elektra so sestavljale drugi sklop prireditve. Vsaka se je predstavila s po dveru oz. tremi plesi, ki so imeli v svoji koreografiji elemente jazz baleta, afriške ritme, plesne igre in sodobni izrazni ples. Razgibani in raznoliki plesni ritmi so tržiško publiko navdušili, saj sta si koreografinji Jolanda Meglič in Alenka Dolenc-Križaj potrudili in iz mladih plesalcev izvabili vse, kar so se v zadnjem obdobju naučili.

Boris Kuburić

Kranj — V Mali galeriji Mestne hiše razstavlja te dni slikar Karel Kuhar. V spremni besedi v katalogu k razstavi dr. Cene Avguštin piše o sedanjem Kuharjevem slikarstvu: »Kuharjev 'predmet' postane nosilec slikarjev razmišljanj, čustvenih odzivov in se posebej podzavestnih stanj, ki spreminja nekdanje naravne oblike v arhetipe. Ta proces je dobro viden v predzadnjem in zdajšnjem fazi Kuharjevega slikarstva, ko so se nekdanje biološke oziroma kamninske tvorbe preobrazile v nekakšne večnostne simbole, na videz podobne okamenelim praočlikom in vsajene v domišljijo,

Zavarovalna skupnost Triglav

Gorenjska območna skupnost Kranj

Občanom in zavarovancem-samoupravljalcem čestitamo 1. maj — praznik dela in želimo obilo delovnih uspehov

Sestavni del današnjega gospodarskega in družbenega razvoja so tudi najrazličnejše NEVARNOSTI. Ne moremo se jim izogniti. Lahko pa se proti njim zavarujete. Svetujemo vam, da ugotovite in preverite, proti katerim nevarnostim ste zavarovani. Še posebej pomembno pa je, da imate premoženje zavarovano za toliko, kot je vredno. Prek sto naših delavcev dela na Gorenjskem na področju premoženskih in osebnih zavarovanj. Posvetujte se z njimi, radi vam bodo svetovali in pomagali ugotoviti, ali ste pravilno zavarovani. Vse informacije glede najrazličnejših zavarovanj pa lahko dobite tudi na naših izpostavah. Svetujemo vam torej, da se odločite za zavarovanje, pa ne za kakršnokoli, marveč za najbolj ustrezno zavarovanje!

Zahvaljujemo se vam za zaupanje in se priporočamo.

JELOVICA

Lesna industrija Škofja Loka, Kidričeva 58

čestitamo za praznik dela 1. maj

Borut Kos

DEŽELA Z ENIM SAMIM ZAKONOM

Preden sem se odpravil v Teheran sem hotel obiskati bazar v središču mesta, za katerega pravijo, da je eden največjih in najbolje založen v Iranu. Že v ulicah na poti k pokritemu bazaru, je bilo polno majhnih trgovin, kjer so trgovci prodajali pretežno izdelke za vsakdanjo rabo in to kar na sredi pločnikov. V samem bazaru, ki je zaradi svoje velikosti res vreden ogleda, in kjer se človek brez težav izgubi v spletu hodnikov in vrvežu, pa so naprodaj najrazličnejše stvari, med katerimi so me najbolj zanimalne preproge. Zato sem se večino časa zadrževal v posebej določenem delu, ki ga predstavljata dve veliki dvorišči, povezani s številnimi hodniki, kjer so bile prodajalne postavljene v treh nadstropijih. Tukaj se lahko dobi preproge vseh vrst — od nekaj metrov velikih, do manjših (zidnih) z najrazličnejšimi motivi. Bazar se razen dela s preprogami vseeno ne more primerjati s suki v Alepu ali Damasku, vendar se človek tukaj lahko zadrži nekaj dni, kajti perzijske preproge so izredno bogate dekorirane in motivi se le redko kdaj ponavljajo ter so res prava paša za oči. Ker sem zvedel, da so najbolj cenjenje preproge, izdelane v Širazu, mestu v centralnem delu dežele, sem se odločil, da bom raje tam kupil kakšno manjšo zdido preprogo, kajti klub črni menjavi so cene zelo visoke, kar je tudi razumljivo, saj so vse ročno narejene in za izdelavo srednje velike preproge je potreben nekaj mesecov vztrajnega dela. Na žalost so bile le — te v Širazu ravno tako drage, vendar sem tam vseeno kupil kakšen meter in pol veliko preprogo srednje kvalitete za samo 10 \$, ker mi je uspelo le zaradi vztrajnosti in prijateljskega prepričevanja drugih trgovcev, ko sem se pogajal z lastnikom neke prodajalne. Drugi prodajalci so mi zaupali, da z vsem baranta-

njem takšno preprogo najceneje prodajo za 25 \$ in trgovca, pri katerem sem jo kupil, me je dobesedno vrgel iz prodajalne, kajti s svojim tarnanjem o prazni študentski denarnici, sem ga nadlehal kakšni dve uri, kar ga je pripeljalo na rob živčnega zloma.

po ogledu bazarja sem se napotil na avtobusno postajo in se postavil v vrsto pred eno izmed agencij, katerih avtobusi vozijo v Teheran. Ko sem takoj čakal v vrsti, me je po ramu potrepljal mlajši bradat fant v črni sraciji in mi v angleščini dejal naj mu sledim, da mi bo on priskrbel vozovnico. Večkrat se zgodi, da te konkurenčne agencije "ukradejo" drugi in ker je bila vrsta precej dolga, sem mu brez skrbi sledil. Vstopila sva v pisarno, kjer je bilo kakšnih šest ljudi, pokazal mi je na stol in dejal naj počakam, da pride na vrsto. Kmalu mi je pomignil, naj pridek v njegovu mizi in me prosil za potni list. Opravil se je, da angleščine ne obvlada najbolje, zato sva se raje pogovarjala v italijanščini. Misli sem, da rabi potni list za vpis podatkov, vendar ga je začel podrobno pregledovati ter mi postavljati vprašanja: Zakaj sem v Iranu, kaj mislim o deželi in režimu, če poznam kakšne ljudi i.t.d. Vse skupaj mi je postal precej čudno, zato sem nehal odgovarjati ter zahvalil vozovnico in potni list. Toda le — tega je dal nekemu, enako oblečenemu možaku, kateremu je prevajal moje odgovore ter mi dejal, da moram na policijsko postajo, ker bi me radi podrobneje spoznali, za kar naj bi porabil le uro ali dve. Z dvema možakoma sem se paš odpravil proti mojemu hotelu, da bi vzel nahrbtnik, ker bi ga radi pregledal. Sele sedaj sem spoznal, da sem v rokah poseb-

ne Homeinijeve policije, pred katero me je svaril že Ali. Hodili smo tako, da sem bil neprestano v sredini med homeinistoma, da jima ne bi pobegnil, vendar mi kaj takega še na misel ni prišlo, saj je imel eden od njiju moj potni list, brez katega se v državi, kjer si vsak dan nekajkrat legitimiran, ne moreš rešiti. Naenkrat sem se spomnil na sporocilo in naslov Alija in titotapcev v Teheranu, ki sem jih imel v beležki in prva misel mi je bila, kako naj se znebim teh stvari, kajti prav gotovo bi mi jih med preiskavo našli, kar bi pomenilo zame mogoče več mesecov zapora, preden bi raziskali, kakšne zvezne imam s temi ljudmi.

Ko smo prispeli v hotel sem z nahrbtnika naskrivaj vzel beležko z naslovom ter jo vratil v torbo, ki sem jo vedno nosil s seboj. Na srečo je z mejo vstopil le eden homeinist, medtem ko je drugi čakal pred vrati hotela, zato sem s telesom lahko prekril svoje početje.

Iz hotela smo se napotili proti vojaškemu jepu, s katerim naj bi me odpeljali. Preden smo vstopili, sem iz beležke naskrivaj potegnil sporočilo, ga zmečkal in čakal na pričoštvo, da ga odvržem, kajti vse naokoli so bili homeinisti in vojaki. Ko so odprli vrata vozila, sem iz žepa vzel vžigalice in cigareto, jo pričgal, skupaj z vžigalicami pa sem pod jetov odvrgel tudi zmečkano pismo. Vžgal je, saj so misili, da sem odvrgel le vžigalicu. Znebil sem se najpomembnejšega, toda v beležki sem imel tudi naslove, katerih sem se moral na vsak način ostreti. Med vožnjo, ki je trajala kakšnih deset minut, sem sedeł med dvema vojakoma, zato nisem mogel storiti ničesar.

Odložili so nas pred neko zgradbo z zapornico in vojakom ob njej. Ko smo vstopili na dvorišče, sta mi moja spremjevalca s kretnjami pokazala, da moram z enim od njiju počakati, medtem ko je drugi vstopil v zgradbo. Ostala sva sama. Moj čuvaj je stal neprestano ob meni, vendar ni kazal kakšne posebne budnosti, pa tudi deloval je precej nezahtevano. Naredil sem se, kajti da imam poln nos, mirno iz beležke iztrgal list z naslovom ter se vanj useknil. Papir sem odvrgel v kanalizacijo in vse je izgledalo povsem normalno, možak se še zmenil ni za moje početje. Bil sem že vesel, da sem se znebil vseh stvari, toda spomnil

"Intereuropa"

KOPER

Filiala Kranj

Filiala Jesenice

delovnim ljudem čestitamo za praznik dela — 1. maj

ZLATARSKA DELAVNICA LEVIČNIK ŽIVKO

Kranj
Maistrov trg 9
(nasproti Delikatese)

Cenjenim strankam in občanom Gorenjske čestita za 1. maj — praznik dela

Marija Burnik
Kranj, Titov trg 14

(poleg Prešernovega hrama na dvorišču)

Vam nudi: ● usnjene denarnice in razne etuji ● usnjene in elastične pasove ● usnjene ogrlice, uhane in zapestnice ● usnjene kravate, metuljčke in pentije za lase. Priporočamo se za obisk in čestitamo za praznik dela 1. maj.

Obiščite Brniški gaj

Pričenjam s poletnimi zabavnimi večeri

30. aprila vas vabimo na KRESOVANJE

Zabava vas bo SHOW SKUPINA PREROD
Gostje večera: Tone Fornežzi — Tof, Simona Vodopivec in Dušan Uršič

1. maja od 17. ure dalje vas bosta zabavala ansambel PLAVA TRAVA ZABORAVA in SHOW SKUPINA PREROD.

Vabi Aerodrom Ljubljana — Brnik
Vstopnine ni!

sem se, da imam naslove napisane tudi v farščini, zato sem na hitro iz beležke iztrgal tudi ta list, vendar ga nisem imel časa odvreči, kajti že so na ju klicali v zgradbo, zato sem list zmečkal in ga

zato zmečkal in ga vratil v beležko, da ne bi bil vreden.

Odvedli so me v neko tematno sobo z mizo in posteljo ter mi ukazali naj odložim nahrbtnik.

Misli sem, da bo to vse in da mi bodo le pregledali vsebino, vendar je name že čakal starejši možak,

mi nataknal na oči masko iz platna in elastike ter

me za roko odvedel preko dveh dvorišč v neko

drugo poslopje. Ko sem lahko snel masko, sem

ugotovil, da se nahajam v 2 x 2 metra veliki, belo

popleskani celici z zelenim stolom in odejo na

njem, ki jo je čuvaj razgrnil po podu in mi s kretnjami pokazal, da se lahko uležem. Nato mi je začel temeljito pregledovati žepe. Glavna misel mi je bila, kako naj se znebim lista z naslovom. Ko mi je pregledoval levli hlačni žep, sem v desnega vratil masko, v katero sem zavil papir in ko mi je hotel preiskati še ta žep, sem potegnil masko s pa

prrijem ter zopet dvignil roke nad glavo, kot sem

jih moral držati ves čas. Vzel mi je masko iz rok in

jo vrgel na stol. V istem trenutku pa je iz maski

padel tudi papir. Imel sem občutek, kot da pada

celo večnost in na hitro sem nanj odvrgel cigaret

ter obojo prekrl v nogi. Nič ni opazil. Misli je, da

sem le ugasnil cigaretino, in ko me je nadalje pre

gledoval, mi vzel pas ter vse stvari iz žepov, sem

neprestano z nogo prekrival zmečkan list. Pustil

mi je le škatlico cigaret, vendar je s seboj odnesel

vzglalice in mi s kretnjami dopovedal, da tukaj ne

ssem kaditi. Končno je odšel in hitro sem pobral

list, ga vratil in usta ter pogolnil, saj nisem ve

del, kam naj ga drugam skrijem. Reci moram, da

sem ga goljal prav z užitkom, kajti vedel sem, da

sem sedaj "čist".

Cez 15 minut mi je isti paznik prinesel nekaj

šno juho z mletim mesom in to mi je bil prvi znak

da bom mogoče moral ostati dlan časa, vendar sem

se vseeno tolazil, da bom svoboden po pregledu

priklage. Ko sem pojedel in mi je odnesel skodeli

co ter mi prinesel čaj, kar sem izkoristil, da ga je

pokazal, da bo zatusnil na eno oko in prizgal mi je,

se nadaljuje

TV SPORED

PETEK

29. aprila

- 10.00 Tednik
11.00 Portret: Vilko Ukmár
11.25 T. Mann: Izpovedi pustolovca Feliksa Krulla, ponovitev 3. dela
14.40 Video strani
14.55 Mozaik, ponovitev
15.55 Tacen: Slalom Kajak-kana ne divnih vodah, prenos
17.30 Zadnja arja, 1. del španske nadaljevanke
18.20 Grafički Bosne in Hercegovine, Mersad Berger, 1. del oddaje TV Sarajevo
18.45 Risanka
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 Obzornik
19.13 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Šrcalo tedna
20.14 Propagandna oddaja
20.22 A. Dumas: Gospa Monsoroska, 1. del francoske nadaljevanke
21.15 Propagandna oddaja
21.20 Sončna energija, dokumentarna oddaja
22.10 TV dnevnik
22.25 Ciklus filmov Ingmarja Bergmana: Blizu življenja, švedski film
23.45 Video strani

Oddajniki II. TV mreže

- 17.10 TV dnevnik
17.30 Otroška oddaja
18.00 Znanost, izobraževalna oddaja
18.30 Risanka
18.40 Številke in črke, kviz
19.00 Domaci ansambl: Fantje s Kraso
19.30 TV dnevnik
20.00 Koncert ob dnevu OZN, posnetek
21.30 Premor
21.35 En avtor, en film
21.55 Premor
22.00 Shoah, ciklus dokumentarnih filmov

TV Zagreb I. program

- 8.20 Poročila
8.25 Otroška oddaja
8.55 TV v šoli
10.30 Poročila
10.35 TV v šoli
12.30 Poročila
15.00 TV v šoli
16.00 Dober dan
17.10 Kronika Reke
17.30 Otroška oddaja
18.00 Znanost
18.30 Risanka
18.40 Številke in črke, kviz
19.00 TV koledar
19.30 Risanka
19.30 TV dnevnik
20.00 Hunter, serijski film
20.55 Kvizičoteka
22.00 TV dnevnik

SOBOTA

30. aprila

- 22.20 Kulturna srca, kulturni magazin
23.50 BIS-nočni program
01.35 Poročila
- 7.50 Video strani
8.00 Radovedni Taček: Medved
8.15 Pamet je boljša kot žamet: Sol
8.20 P. Stroyer: Pepe s trobento
8.35 D. Zajc: Kralj Matjaž in Alenčica, lutkovna igrica
9.10 Makedonske narodne pripovedke, 5. oddaja
9.40 Studio je vaš: 25 deklet in klavir
10.20 Republiška revija MPZ-Zagonje, 6. oddaja
10.50 Bosančki, ponovitev dokumentarne oddaje
11.30 Omizije
13.30 Jubilejna tevetečka, ponovitev 13. oddaje
14.40 Video strani
15.35 Video strani
15.50 Kekec, slovenski film
17.20 Zadnja arja, 2. del španske nadaljevanke
18.10 Da ne bolelo: Alergija
18.30 Pozdrav praznik: Koncert pred Skupščino Jugoslavije, prenos
19.15 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Naš utrip
20.14 Propagandna oddaja
20.22 Žrebanje 3x3
20.30 Na predvečer 1. maja, prenos z Lisce
20.55 Propagandna oddaja
21.00 Dublin: Pesem Evrovizije, prenos
23.15 TV dnevnik
23.30 M. Laurence: Vrnitev v Paradiž, 27. del avstrijske nadaljevanke
00.20 Video strani

Oddajniki II. TV mreže

- 12.20 Kako biti skupaj
12.45 Stas in Neli, bolgarski film
14.15 Poreč: Tenis
16.15 Koncert mladih solistov II.
17.15 DP v roketu: Medveščak: Pelister, prenos
18.40 Dallas, ameriška nadaljevanke
19.30 TV dnevnik
20.15 DP v košarki — finale končnice
21.45 Poročila
21.50 Integrali, oddaja iz kulture
22.20 Športna sobota

TV Zagreb I. program:

- 9.00 TV v šoli
10.30 Poročila
10.35 BIS-ponovitev nočnega programa
12.20 Boj za obstanek,

- izobraževalna oddaja
14.35 Narodna glasba
15.05 Sedem TV dni
15.50 TV objektiv
16.35 Poročila
16.40 TV koledar
16.50 Lenz in svoboda, TV nadaljevanke

- 18.30 Pozdrav praznik, koncert pred skupščino Jugoslavije, prenos

- 19.15 Risanka

- 19.30 TV dnevnik

- 20.05 Boljše življenje, humoristična serija

- 21.00 Dublin: Pesem Evrovizije, prenos

- 21.15 TV dnevnik

- 23.30 Zabavni maraton

- NEDELJA

1. maja

- 8.00 Budinca — Godba iz Senovega, prenos z Lisce

- 8.15 Živ žav

- 9.00 Liscia: Prvomajski pozdrav, prenos

- 9.15 Grizli Adams, ponovitev 13. dela ameriške nanizanke

- 9.40 Otroški spored

- 10.00 Liscia: Prvomajski pozdrav, prenos

- 10.10 Prvi maj v Jugoslaviji

- 10.55 Lisca: Prvomajski pozdrav, prenos

- 11.30 Video meh

- 12.00 Kmetijska oddaja

- 13.00 Liscia: Prvomajski pozdrav, prenos

- 13.20 Prvi maj v Jugoslaviji

- 13.50 M. Laurence: Vrnitev v Paradiž, ponovitev 27. dela avstrijske nadaljevanke

- 14.40 Video strani

- 14.50 Naš avto, slovenski film

- 16.20 Propagandna oddaja

- 16.25 Lipica: Svetovni pokal v dresurnem jahanju, prenos

- 17.45 Prvi maj v Jugoslaviji

- 18.00 Zadnja arja, 3. del španske nadaljevanke

- 18.50 Risanka

- 18.55 Video strani

- 19.00 Vreme

- 19.01 TV mernik

- 19.13 TV okno

- 19.18 Zrno

- 19.22 Propagandna oddaja

- 19.30 TV dnevnik

- 19.55 Vreme

- 19.59 Propagandna oddaja

- 20.05 J. Chapot: Obljubljena dežela, 1. del nadaljevanje TV Zagreb

- 20.50 Propagandna oddaja

- 22.25 EP v standardnih plesih, posnetek

- 23.35 Video strani

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Športno-zabavno popoldne

- 14.02- Avtomobilske dirke F 1 za VN San Marina, prenos (slov. kom.)

- Oddajniki II. TV mreže

3. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film

- 11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija

- 12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev iz (izključitev ob 13.00)

- 13.00 Šport

Tina je bil še Maistrov borec

Tatretja bi nas pa vse pobrala

«Ja, glikar je šel v polje,» mi pove žena Ivanka, ko sprašujem za Zupanovega Tina. Vso pot sem se bala kako nebogljeneva bom dobila kje v postelji tega skoraj devetdesetletnega moža, no, zdaj ti pa gre v polje. «Saj dohtar bi bil zelo hud, ampak mal se pa mora sprehodit, pa danes ni tako vroče, je pa šel...»

Bilo je kot v kakšnem Kosmačevem filmu. Prelepa scena: ozek dolg pas njive in pas travnika se lepo zavolita in izgubita čez rob v dolino, k cesti, ki je čez vzpetino ne vidiš. Na drugi strani obroba gozda, zadrži pa na soncu s snegom obložene planine, Dobrëa, Begunjščica, Zelenica, Stol, Golica... Za razori se je izza roba pokazal on. Najprej klobuk, obraz, jopicica, palica... Počasi je prihajal, se zdaj pa zdrž sklonil, z njive pobral debel kamen in ga položil na rob. S palico je vsake toliko potokel največje grude zemlje. Dolga njiva je, veliko je že za obhodit. Ko je bil na koncu, se je široko zasmjal, ponudil měško, toplo dlan. Fejst fant je moral biti nekoč tale Tina, Tončov s Spodnjim Lipnicem. Danes ima hišico na drugi strani ceste, v Zgodnjem Lipnicu. Pstotnikovo je kupil petdesetega leta. Tele njive je kupil kasneje. Kako si je želel svoje njive tule gori v polju! Mama jih je včasih tu imela, se kot otrok je hodil njo v to polje. Pa pride v življenju tako, da pride hiša ob vse. Ampak, zdaj je res zadovoljen. Dve njivi ima, travnik in tamle zgoraj na robu Jelovice še gozd, doma je k hiši prizidal še eno sobo, naredil dve dvornicni, pa tale senik tule na njivi. Njegov vikend! Takole se tule med vrata na trno usede pa po njivi pogleda, kje bosta z ženo krompir posadila, kje fižol pa zelje pa peso... Najlepše se mu zdi prav tukaj. O, pa doma ima tudi lep kotiček, ob peči in razgleđi na vsej lipniški cesti...»

«Ja, vidiš, punca, kdor dolgo živi, veliko doživi. Jaz sem prvo vojno vso skoz dal. V zibenegerbataljonu sem bil. Kje vse smo marširali. Proti Piavi, na Tirole, Trbiž, Lianz, Triente. Ampak najhuje je bilo pa pri Gorici, ko je šlo vse na šturm. Granate so sekale, in če je padio na mehko zemljo, je še šlo, granate niso imele toliko moči, če so pa padle na skale, to je še kamenje pobijalo. Tudi plinsko zastrupitev sem doživel v Franzlachslucht. Na Češkem sem se potem zdravil, prišel za dva meseca celo domov na dopust. Ampak to ti pa rečem, plin je pa vrag. Mi smo bili malo višje, smo se le zastrupili, toda tisti, ki so bili po kavernah, so bili pa vse hin. Kar si dim se je valil po tleh, vsako luknjo je dobil. Še jaz sem bil leta in dan hudo bolan. Kar sem pojedel, sem vse izbruhal. Na oči mi je tudi udarilo. Ko sem potem v Nevesinju 1921. leta še naprej vojsko služil in sem zbolel na očeh, me je zdravnik najprej vprasal, če sem bil kaj v plinu. Slep je bil danes, če me ne bi takrat tako skrbno v Splitu zdravili. Tako dolgo se vleče za teboj ta zastrupitev. V drugi svetovni vojni plinov niso smeli uporabljati, ampak zdaj spet slišim, da jih. To je grozna smrt. Ne bom pozabil fantov, kako so si oblekli trgali s prsi, ko jih je dušilo, jim pljuča trgal...»

O, vojna je grda reč. Pa ni ni je hotelo biti konec. Ko sem potem 1918 prišel domov, sem šel čez dva meseca že na Koroško. Osem mesecev sem bil tam gori, na Rožku, ob Vrbskem jezeru, v Področju, Maria Rain, Celovec, Köttmansdorf, Viktring. Ko smo korakali od Drave proti Maria Rain, so ženske v strahu šepetal: «Die Serben kommen!» (Srbi prihajajo). Nič lepo nas niso gledali. Nekaj hudih borb smo imeli, posebno tistikrat pri Področju je bila trda. Mi smo napadali, smo se moralni umakniti, čeprav smo imeli 500 Nemcov ujetih. Ena četa bi nam morala priti na pomoč s Podgorja, a je bilo slabov vreme pa ni mogla do nas. Kapitan Martinčič je bil moj komandan...

Od Baškega jezera sem potem šel domov. Razočarani smo bili, hudo razočarani. Posamič smo cepali domov. Takrat nas pa niso na Jesenicah pričakali tako kot ob koncu prve svetovne vojne, z godbo, narodnimi nošnami... Lani smo se dobili v Mariboru, ko so odkrivali kip generalu Maistro. S Kelihom iz Lesc sva šla gor. A nas je bilo starštar le malo še živih. Saj še teh ni več, ki smo na Jesenicah v livarni skupaj delali.»

Po vojni se je začela njegova borba za kruh. Po Koroškem je goloval, v nemških in francoskih rudokopih se je dajal, potem pa v Milhausnu v sivi livarni delal. Vleklo ga je domov, a dela ni bilo. Pri Koncu v Ljubljani je pekom in trgovcem kvas raznašal. Takrat mu je bilo najslabše. Po ves dan s kolesom na krog, v vsakem vremenu, pa enkrat na dan jesti. No, potem je le dobil delo na Jesenicah, v sivi livarni, kokile so ulivali. Zdaj je ni več. Tudi tisto je škodovalo zdravju, mu pustilo na pljučih, nič kolikokrat ga je opekelo po rokah.

No, pa je bila spet vojna. 1943., ko so bili in Nemci pobirali vse moške od Kupljenika pa do Škotje Loke, so tudi njega vzel. Teden dni jih je moral premog nositi v Ljubljani, nič drugega, hvala bogu. 1944. je šel v partizane. Čez Jelovico, Rovtarico, Prtoč in Martin v vrh so jih peljali v Ledino. V Gregorčičeve brigado je prišel. Slabo sliši, livarna mu je vzelna sluh, pa zato še mesec dni ni bil v brigadi. Doma je delal zanje, prej in potem. Navdušenje, da se bliža konec, ga je tistega maja tik pred koncem gnalo čez Podblico proti Kranju. Vražje je še pokalo in mimogrede bi jo čisto na koncu lahko še staknil...

Petinpetdesetega se je upokojil. Težko sapo sta mu pustila tisti vojni plin pa siva livarna. A včasih je hodil po hribih. Vse, kar vidi iz svoje lesene lope tule v polju, je prehodil. Sin je bil pa pravi alpinist. Ko je plezel Bavarško smer v Triglav, malo od Aljaževega stolpa dol, se je smrtno ponesrečil. Čopov Jože je šel pon...

Zdaj ga sapa daje že po temelje klančku. Včasih jo je pa tako stopil, tako delal. Garalo se je v železarne, ves črn je bil od grafita, kot dimnikar. Zasluzil je pa dobro. Zdaj bi bilo seveda najlepše, če bi bil zdrav. Sicer se pa nič ne mora pritoževati. Pečene piške tako ne bodo nikoli letele z neba. On jih še mara ne. Mleko, bela kava, koruzni žganci, to ima rad. Kadi tudi ne. Včasih pa je, Drava, in če je imel siht ponoc, je kadiš noč in dan. Ko pa se je odločil, da bo nehal, je držal. Leto dni je bilo hudo, potem se je uneslo. Če bi ga danes prizgal, bi mu slabo naredilo.

Da bi le še malo preživel, si želi. Pa da bi bil mir. Ko ponoči ne more spati, premišljuje vse mogoče. Če bi se zdaj udarili, bi bilo z vsemi konec. Zdaj se ne bo nihče nikamor skril, pa čeprav so že na luno prišli. So kujštini, ni kaj, a preveč je na svetu kemičnega orožja. Koliko orožja je bilo že takrat, ob koncu prve svetovne. Vojaki so ga kurili, razbijali po Trbižu in tam okoli. Milijardno škodo so delali. A danes je orožja po svetu, da se nam še sanja ne. Kolikokrat so že rekli, da bi lahko uničili svet...?»

Nič več ne razmišlja, kam za prvi maj. Če bo lepo, bo šel v polje, če bo slabov vreme, bo sedel tjale v zapeček. Tudi peč sta z ženo obnovila. Spodaj na cesti so ves čas nekaj dogaja, nič mu ne uide.

«Pogled, na zgornjem koncu vasi je zdajje poštar, kmalu bo tudi pri naši hiši. In spet se pelje »hruška«. Ta je danes že četrtta. Koliko tale cesta tripli! Koliko avtomobilov gre tu skozi. Saj ga ima že vsak, pa vsi jamrajo. Včasih je bilo pa kolo tako bogastvo! Najslabše je danes še za delavca, od njega vse zahtevajo. Kmetu, o kmetu gre pa dobro, nikoli mu ni bilo treba biti lačen...»

D. Dolenc

Mirko Hrast:

Ob motorju sem pozabil na vse

Se spominjate prvih povojnih prvomajskih parad? Ko so šle v povorkah tekstilne deblavke, iskraši, gumarji, z zastavami, transparenti, vsak rod delavcev je prikazoval svoje proizvode. V povorki je bilo tudi vse, kar je takrat pomenilo motorizacijo. S pisanimi trakovi okrašena kolesa, tovornjaki, nekaj predvojnih avtomobilov. Povod so plapolale zastave, ljudje so vzklikali gesla, navdušeno ploskali. Najbolj pa je med mnogočo zavrsalo, ko so se prikazali motoristi. Od daleč je bilo slišati njihov hrup. Da je bil ropot še večji so sneli dušilce na izpušnikih. In potem so se prikazali fantje in možje v usnjeneh oblekah z jeklenimi konjički. Od samega navdušenja in tiste strane sile, ki so jo dali čutiti v svojih strojih, so šli lasje pokonci. Med njimi je bil vedno tudi Mirko Hrast-Greč. Kjer koli in kadarkoli so že bile parade, za 1. ali za 9. maja, v Kranju, Tržiču, Ljubljani. Zaradi njih so bile parade posebno doživljete. In ni minila Titova štafeta, da bi je ne spremljali na svojih motorjih. To so bila prečudovita leta dela, udarniških, leta navdušenja.

Dolenjec je po rodu, iz Stične doma. Prav nasproti železniške postaje je njegova mama imela svoje prevozno podjetje. Dva avtobusa in tovornjak. Avtobusa sta vozila na redni proggi Stična – Žužemberk. Mirko se je seveda šel učiti za mehanika, saj večjega navdušenja za motorje ni bilo daleč naokoli. Kjer je kaj zaropatalo, je že bil zraven. In ker je mami takrat podjetje še kar dobro šlo, je pri šestnajstih že dobil motor. Star, dvotakten, pogon je imel še zadaj na jermen. Ko se je učil v Ljubljani, ni zamudil nobene motorske dirke. Kakšna čast je bila, če je Ludvik Starčič – Letecemu Kranju lahko potiskal motor! A ni bilo dolgo, ko je bil tudi sam med tekmovalci. Ko mu je bilo 18 let se je udeležil avstrijskih gorskih dirk na prelazu Podkoren-Wurzenpass in prvi tekmoval. Ob sedemdesetih tekmovalcih je zasedel 2. mesto. Prvič je okusil vso težo borbe in slast zmagovalca.

Pohorje pregazil podolgem in počez

Potem se je za dolgo poslovil od dirk, kajti gospodarska kriza je uničila domače podjetje, Mirko je moral za kruhom. Leta 1933 se je kot mehanik zaposlil pri Jožetu Kovaču v Tržiču, pozneje pa pri avtobusnem prevozniku Pernušu. Ob okupaciji, aprila 1941, so ga Nemci kot jugoslovanskega vojaka zajeli v Celju in poslali v ujetniško taborišče v bližnju München. Marca 1944 se je vrnil domov zelo bolan, tržički zdravnik je dejal, da bi pfeniga več ne dal zanj, a si je opomogel in avgusta je bil že v partizanah, v Kokškem odredu, nato pa v Sercerjevi brigadi. Tisto zimo je Pohorje pregazil podolgem in počez in vse hribe tja dol do Podčetrtek in nazaj. Na Mozirskih planinah je bil ranjen v glavo.

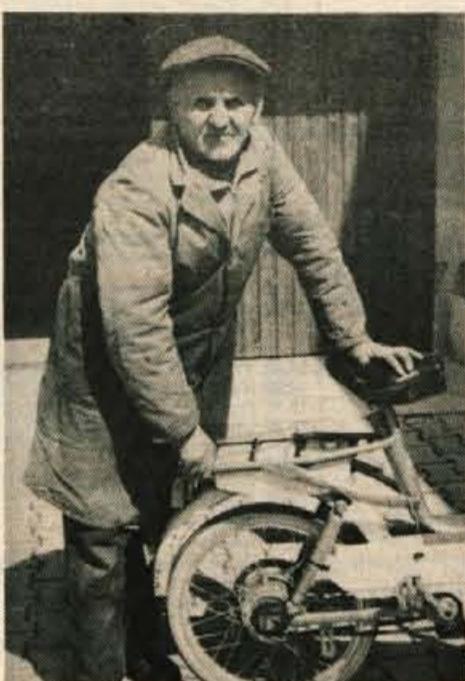
«Angleži so bili krivi,» se spominja danes. «Nemci so s »storkljo« patruljirali nad nami, mi smo legli v sneg. Angleži so pa siliči čez čistino do gozda. Z aviona so to opazili, nas zasuli z bombami. Zadeli so me drobci, oki sem imel najbolj poškodovan, a šli smo naprej.

Ampak enkrat ni dosti manjkalo, da bi me likvidirali naši. V Slovensko-Bistrico smo šli napadati tovarno perila, da bi dobili srajce, material za bolnico. Jaz sem imel s svojo skupino nalogo, da zadržimo nemške blinde, da bi našim ne zadržale umika v Pohorje. Jaz sem kot vodja imel angleško avtomatsko protitankovsko puško. Toda bil je hud mraz in orožje ni vrgalo. Blinde smo potem uničili z ročnimi granatami. Na Arehу so me takoj poklicali na zaslišanje, zakaj smo ob komandi zatajili. Dokazoval sem, da je krivo olje, kajti orožje smo mazali s starem oljem, ki pa je na mrazu odtrdel, hkrati pa sem se domislil olja za zavore. To je vedno enako tekoče. Od takrat naprej sem bil brigadni orožar, moja skrb je bila tudi preskra zavornega olja.

Kaj bi lahko povzročilo neznanje?

Svobodo si je Mirko priboril s Sercerjeviči čisto zadnji dan vojne in okupirani Evropi, 15. maja 1945 v Črni na Koroškem in na Poljan. Skupaj s Tomšičevci in drugimi brigadami so v vseh strani udarili na zbrano nemško, ustaško, četniško in domobransko vojsko.

«Kje je bilo najhuje? Povod je bilo hudo. V Sercerjevi ni bilo dneva miru. Samo

hajke, pokreti, iz borbe v borbo. Le za božič je bilo tri dni skupaj mirno, ko se tudi Nemci ni dalo laziti za nami. No, najhuje je bilo pa nositi ranjence. Mraz, snega do pasu, mokri, noč, nisi videl, kje stopiš. Ranjence smo privezali na nosila in zgodilo se je, da smo zjutraj, ko smo na smrt izmučeni obstali, videli, da nosimo — mrtvega partizana...»

Na Pohorju si je Mirko priboril tudi svojo medaljo za hrabrost, sprejet je bil v partizanah. Ob koncu vojne je z motoriziranimi enotami ostal v armadi, v Senti, Kikindu, v Zagrebu. Še pozno 1946. leta je prišel domov.

Zanj ni bilo dela

Najbolj nerad pa se spominja prvih povojnih let. Zanj v Tržiču ni bilo služb. Osem mesecev se je preživil z vulkaniziranjem gum, ki si ga je sam izmisli. Hotel je odpreti svojo mehanično delavnico, že lokal je imel, vse dokumente, pa mu na občini niso hoteli dati ključa, češ da je en mehanik v Tržiču dovoljen. Tudi z občinsko mehanično delavnico, ki jo je hotel odpreti namesto zasebne, ni bilo nič. Potem je dobil službo elektrikarja v predilnicu s plačjo vajenja... Kasneje je dobil delo v Mehanični delavnici Tržič, ki je v Križah popravljala avtomobile. Ko so videli, kakšen strokovnjak je, ga je vojaški referent povprašal, če bi sel delat za vojsko. Mirko je pristal, prepričan, da tako ali tako ne bo nič. Toda iz Beograda je prišlo rešeno. Skoraj polnih dvajset let je v kranjski vojašnici popravljala avtomobile, tanke. Ni minil manever brez »majstora« Mirka. Leta 1970 ga je z Redom za vojne zasluge s srebrnimi metli odlikoval predsednik Tito. Jokal je takrat. S tem visokim priznanjem je dobil priznanje za vse nazaj.

Sedemdeset let ima danes Mirko. Lepo hišico si je postavil v Sebenjah. Nad njim je Krška, pred njim Dobrča, pod njim Senično. Mirko pa ne dobiš drugje kot pri delu. Še vedno privija vijke, popravlja kolesa, motorje, kosilnice, še vedno delaven

in skromen, le kadar mu omeniš motorske dirke, zažari. Štiri suhi lovovorovi venci na steni delavnice pričajo o mojstrovji največjih ljubezni...

Skoraj vedno vozil častni krog

Res, še dobro, da je imel motorske dirke. Tam je pozabil na vse. In Mirko je bil večni zmagovalec. Če mu le natajil motor. Vsaj 140 zmag ima za seboj. Toliko je pokrov, diplom, ulith plaket v omari. Samo da se je pojavil na tekmi, so vedeli za zmagovalca. Fotografski posnetki ga kažejo na startu v makadamskem starem Ljubljalu, na Bledu, v Javnih skladisih, v Stražišču, speeway stezi, v Škofiji Loki, na Blešču, Jezerskem, v Opatiji, Portorožu, na Lovrencu, v Sarajevu. Zadnjo tekmo je vozil v Beli gradu pod savskim mostom, 50 let je že star takrat. Tistikrat mu je odpovedal motor in je bil 3. sicer bi mu prvo mesto ušlo.

Sam si je ulival bate, sam predeloval motorje. Njegovo »basso«, ki je imela 400 obratov, je predelal na 700, sam si je pripravil gume. Dolgo let je vozil s prikolico, vendar navdušen mladih sovocnikov se je zvrstil v njegovih prikolicah: Rotar, Rendulič, Mong, Kurnik, Zupan, Perko, sami srčni fantje. Najbolj dramatično pa je bilo nekoč na delavnici v Kamniku, ko mu je sovocnik Ivan Rendulič padel pod prikolico. Koliko priznebno je moral imeti, da je v tisti brzini zavrl in ko nagnil motor in dvignil prikolico, da ta ni povozil.

Koliko je spominov. Pa tekma v Kočuju, ko je premagal tekmovalca, ki je v teden tam treniral z odličnim nemškim motorjem in so vsi stavili nanj. On pa je že stikrat pogruntal široko gladko zadnjo zadavoč, zavrl, sicer pa razvijal brzino — in zmaga. Saj je tudi padal, o kako padel, obe nogi imel zlomljene, roko, rebra, a vse je bilo na naslednje dirke že pozdravljen. Če Hrast ne bo, ne bo konkurenco, so vedno zadržali pred dirkami ugotovljali tekmovalci. A sicer vedno je prišel. Ko ni imel svojega motorja, mu ga je nekdo posodil in — spet zmaga. Nekoč je v Ljubljani zmagal kar v treh tekma: na 250 in 500 kubikov, in naredili še dirko prvakov vseh kategorij. Spet zmaga. Spet je vozil častni krog. Enega pokala mu niso dali, češ ker jih že toliko, naj ga odstopi drugemu. Pa je po drugi strani še dobro, kajti Mirko je iz seboj le sedem kovačev, kolikor je stal ker za v en pokal... Ja, takrat ni bilo potrebitelje, ni bilo akcije podarim-dobim.

Z dolgovni ne prideš iz dolgov

Mirko je bil tudi tisti, ki je ustanovil moto društvo v Tržiču. Za dobrega movalca so se pulila vse društva. Nekaj je bil član v Ljubljani, potem, potem, potem, potem,

Zakaj ne bi vpil, ko pa nimaš kaj izgubiti?

ZSMS – pobalini ali starci?

Brezperspektivnost mladih je danes v bistvu tudi vzrok njihovi radikalnosti, »pravi Brane Grims, 25 letni Kranjčan, absolvent Fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani ter dodaja: »Oblastniki bi nas pravzaprav čisto lahko utišali – ponudijo naj nam življenje, ki bo vsaj približno na evropskem nivoju.«

Vse preveč je samozvanih ljudskih govorov. Pred kratkim je bilo naprimer dano, da lahko štiri odstotke slovenskega naroda pove svoje, kdaj bo to v takšni meri dopuščeno tudi preostali večini?

Samozvani ljudski govorci

Zadnjem času si se javno oglašil v nekaterih časnikih – Mladini, Gorenjskem času... in s kritično besedo izrazil svoje stališče do aktualnih družbenih problemov.

Naša realnost je, da pri nas v politiki ne moreš neposredno sodelovati / na primer neobstoječih neposrednih volitev /, tako je jasno izraženo stališče v časopisu lahko le mi posameznika z (naivno?) željo po njegovo upoštevanju. Mislim, da se pri nas na vse preveč uporablja termin "mnjenje morda je simpatija drugod le prikrita z "dežurno" politiko?".

"ZK je to vsekakor sposobna storiti, drugo vprašanje pa je, če ona to tudi hoče. Trenutna družbena klima v Sloveniji bi njegovo realizacijo vsekakor omogočala."

Kako vidiš relacijo Slovenija – Jugoslavija?

"Ni naključje, da na pozitivne procese, ki potekajo v naši republiki, gledajo z naklonjenostjo na Hrvaskem in v Vojvodini (morda je simpatija drugod le prikrita z "dežurno" politiko?). Vsaj delno ima to svoje korenine v zgodovini (Avstroogrška – Turčija)."

Niki vendar delajo po volji ljudstva?

Ti poveš svoje, politika pa naredi čisto pogade. Ce se nekje javno oglašiš, imas nekdo recimo moralno zadoščenje, da si s polomom opozoril na stanje in posledicami nadzoru.

Okrog tolikšno nezaupanje politiki?

Pri nas se dostikrat marsikaj citira kot žreje naroda, pri tem pa se čisto prepričava, da skriva nesposoben politik ali poskuša praviti manever z drugim ciljem (kaj stakaniti). Tisti, ki prebirajo časopise iz jugoslovenskih republik bodo vedeli, kelim s tem reči.

Vse preveč je samozvanih ljudskih govorov. Pred kratkim je bilo na primer dano, da lahko štiri odstotke slovenskega naroda pove svoje, kdaj bo to v takšni meri dopuščeno tudi preostali večini?"

V bistvu ne gre za nezaupanje konkretnemu slovenskemu politikom, recimo Kučanu, prenekatero svetlo točko, pač pa gre za nezaupanje politiki jugoslovenske zvezne države. Pod tem pojmom sam razumem, da je izmuznil kakršnemukoli javni nadzor, in ki služi predvsem za prenos sredstev v ekonomsko – političnem področju (od sposobnih k nesposobnim). Pri tem problem v oblasti pač pa v privilegijski uživanju tisti "izvoljeni" v imenu naroda. Tu je povsem jasno razvidno, da obrazmo sistema, ki jim v najlepši meri še nadalje omogoča različne izbrane. Osnovni problem je tako v tem, da ti niso zainteresirani za izhod iz krize, ker bi se ob ostalem moralni prepustiti tudi neposrednemu nadzoru."

Ovenski sindrom II

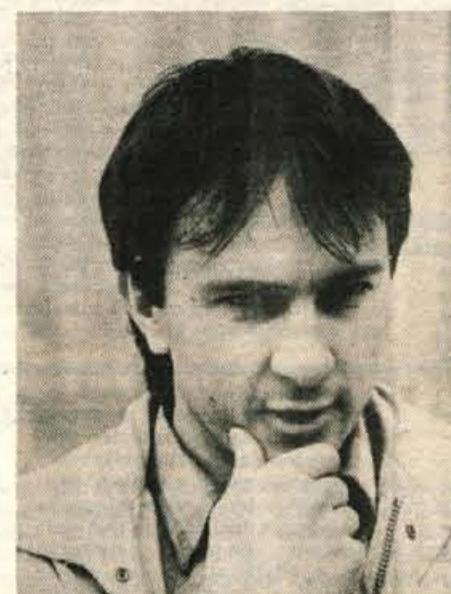
Si Kučana, zakaj?

V osnovi ne cenim ljudi po besedah, vendar po dejanh in ravno ta mislim, da domedaj pri Kučanu v pozitivnem smislu spomnimo se samo njegovega pravca. Spomnimo se samo njegovega pravca, ki napadih na novorevijaše, kar je v tem meri omogočilo treznejšo in z argumenti podprtjo razpravo. Žal pa je veliko pričakovana zaupanja zapravil v "slovenski sindromu II" kot sam imenujem "naj na JLA".

Kako rečemo, da Slovenci ta trenutek rečemo karizmatično osebnosti?

Ne, in tudi sicer menim, da smo mi vse vendar individualistov. Če še enkrat menim, da gre za nek zbir Kučana, menim, da stoji za akcije vredne sovražja, kjer ljudje ocenjujejo, da stoji za Kučan, ker gre za akcije vredne sovražja. Ne razumem zakaj slovenska vojska ne zna "konzenca" v slovenski družbi.

Slovenska ZK je teze, ki jih je sprejela na nedavni konferenci sposobna uresničiti, drugo vprašanje pa je, če ona to ne kaže danes.

Suvarjev antiintelektualizem

Ni Filozofski fakulteti menijo, da so s "študentskim parlamentom" naredili pomemben korak naprej?

"Njihovo akcijo bi vsaj zaenkrat komentiral po Shakespearevsko: Mnogo hrupa za nič. Če bodo delali bo, ce ne pa... Spomnimo se samo "slavnega UK-ja".

Ni naključje, da na pozitivne procese, ki potekajo v naši republiki, gledajo z naklonjenostjo na Hrvaskem in v Vojvodini (morda je simpatija drugod le prikrita z "dežurno" politiko?)

Preko študentov nekako najlepše prideva do šolstva?

"Zares sem srečen, da sem bil generacija, ki je končala klasično gimnazijo, ker znanje, ki ga danes dobivajo usmerjenici, ni niciem več podobno. Ob tem se človek ne more spomni na Suvarjeve šolske teorije..., danes pa ga nekateri celo hočejo videti na mestu šefa jugoslovanske partije, bog nam pomagaj!"

Suvarjevstvo je imelo oziroma ima že vedno za enega od železnih aksiomov antiintelektualizma. Kako naj nas potem znamenite potege iz težav? Poglejmo že končno enkrat stanje po naših fakultetah – tehnično opremljenost, programe, osebne dohodek zaposlenih... Vse to pelje samo in nepraktično v razsulo in to popolno."

Svoj čas je bilo zelo moderno reči, da je študent pomemben subjekt?

"Med samim časom študija, ko te bombardirajo z izpitnimi roki, vajami in podobnim ob želji po resničnem študiju ostaja zgolj na nivoju popolnega objekta. Ob tem hkrati pristajaš na cel kup fars. Naj omenim samo predmet SLO in DS. Čudno, da povsod drugje profesorji upoštevajo naše predloge, pri tem predmetu pa je že samo razmišljaj na spremembe greh."

Kakšne misli te prevevajo ob koncu študija?

"Za družbo je velika tragedija, da veliko (skoraj vsi) študentov razmišlja o tem, kako bi odšli v tujino in tam nadaljevali svoje delo. Pri nas enostavno ni pravih pogojev za ustvarjalno delo, če pa na fakulteti nekdo z velikimi mukami le uspe izpeljati nek program, ga potem ne znamo plačati."

Vse preveč je fetišizem fizičnega dela, intelektualcem se ne priznava njihove veljave. Seveda popolnoma jasno – s človekom, ki dela za strojem je večinoma sila lahko manipulirati (naj mi izjeme oprostijo) in mi še vedno upamo ob vsem skupaj govoriti o diktaturi proletariata."

Brezperspektivne generacije

Očitno jasno izražen obup brezperspektivnosti?

"Kaj drugega kot obup naj izražajo vse (ne po svoji krividi) brezperspektivne generacije, ki po končanem šoljanju nimajo neke startne osnove za življenje ne možnosti, da bi si jo ob ustvarjalnem delu pridobili.

Brezperspektivnost mladih je danes vzrok njihovi radikalnosti. Zakaj ne bi vpil, ko pa nimaš kaj izgubiti? Če sem malce zlobno – sarkastičen: oblastniki bi nas čisto lahko utišali, če bi nam ponudili življenje, ki bi bilo vsaj približno na evropskem nivoju."

Je delo danes še vrednota?

"Čas je pri nas že zdavnaj pokopal zadnjih uradno deklarirano vrednoto... Za ustrezeno plačilo mislim, da je vsakodobno pripravljen ustrezno delati. Za večino plači, ki jih ponujajo danes pa marsikdo še preveč dela."

Kako sam vidiš praznik dela, ki je bil tudi razlog najnega klepetu?

"Reševalcem naše ekonomske krize bi usmeril pogled na socialistično Kitajsko: 1. privatna pobuda, 2. delnice, 3. sproščene roke kmetijstva in 4. vpeljati načelo, da pomeni obogatiti z lastnim delom vrednoto. Hkrati pa bi jih spomnil na znano Titovo misel: "Učite se, učite se, učite se!"

Vine Bešter
Foto: G. Šink

Ob tem se človek nehote spomni na Suvarjeve šolske teorije... danes pa ga nekateri celo hočejo videti na mestu šefa jugoslovanske partije, bog nam pomagaj!"

Mi 'mamo rešen'

Moja Robas: "Prvi maj je čas, ki ga bom vsaj jaz preživel dokaj delavno. Sicer mislim, da kot praznik nima nobenega posebnega smisla več, gre za praznik brez pravega resničnega pomena. Ni več čas, ko bi se lahko pogovarjali o vrednotah, za vse preveč ljudi velja vprašanje: kako preživeti? Gre za življenje od danes na jutri, 15. maj. Še vse, kar je Mikulić sedaj naredil, se je izpridril, tako tudi sedaj prav ničesar dobrega ne pričakujem."

Sašo Govekar: "1. maj je predvsem povezan s kolektivnimi dopusti, tako da ga mnogi vzamejo kot predpripravo na letni dopust. Včasih je mogoče bil praznik, danes je vsekakor v tem smislu že zdavnaj izgubil svojo moč. Delo sicer ni več činoma nikjer več cenjeno, smo v dobi vez in poznanstev, raznih tet in stricev... Mogoče bo kaj drugače, v kolikor se bodo realizirali sklepi zadnje slovenske partijske konference."

Sandi Murovec: "Letos ima marsikdo kar 11 dni prosti, res prave male počitnice. Da je delo vrednota? Kakor za koga, nekateri se na vsa usta hvalijo s tem, da nič ne delajo, nekateri šolarji pa so na primer vsak dan na mladinskem servisu. Letošnji prazniki so predvsem za starejše, priložnosti odmor, ki ga velja izkoristiti za izlet... Kaj bo po 15. Mikuličevem maju, me ne zanimalo, če bodo že sproščali, naj sprostijo tudi stipendije..."

Sem brez službe!

Veljavna zvezna ustanova v prvem odstavku svojega 159. člena pravi, da je zajamčena pravica do dela in v naslednjem členu v drugem odstavku opozarja, da si vsakodobno svobodno izbira poklic in zaposlitev.

Vse lepo in prav čeravno tudi ob tem že dalj časa ugotavljamo, da vsem ni dano uresničevati (tudi ti dve ustanovni določili). Vsi tisti, ki stojo pred vrati zavodov za zaposlovanje in vsi tisti, ki na njihovih seznamih niso, pa ravno tako nimajo službe, bi verjetno ob gornjih ustanovnih citatih močno zmajali z glavo.

Ce smo bili lahko še do nedavno vsaj navidezno zadovoljni glede nezaposlenosti v naši republike, današnji rezultati že kažejo povsem drugo sliko. Tudi Slovenija, vsaj v nekaterih področjih, na nezaposlenosti pridobiava.

Sicer pa, poglejmo si podatke Skupnosti za zaposlovanje Gorjenske, ki veljajo za obdobje konec februarja 1988. Na Gorjenskem je bilo vseh iskalcev zaposlitve 1333, od tega 643 žensk. Pod 26. leti zabeležimo 600 iskalcev, od tega 352 žensk.

Iz gornjih podatkov sta povsem jasno razvidni vsaj dve značilnosti – skoraj polovica prijavljenih brezposelnih na Gorjenskem je mladih in znotraj tega polovica žensk. Nadalje gre iz podrobnejših podatkov: ov razbrati, da se večinoma pojavlja kot težko zaposljiva kategorija gimnazijskih maturantov, da se dviga nezaposlenost, med katerimi je velik odstotek žensk.

K vsemu temu je potreben dodati še tehnološke presežke delovne sile (aktualna Iskra Telematika) pa slikovito zapolnilo delček mozaika. Seveda pa njegova končna podoba nič kaj obetavna.

Bo šlo res in do kdaj samo se navzdol?

Vine Bešter

Dr. DANICA PURG, direktorica managerske šole na Brdu pri Kranju

Delo je moč plačati, pripadnosti delavca pa ne

Brdo pri Kranju, 26. aprila — Stvari se naposled le spreminjajo, mi je rojilo po glavi, ko sem krenila na pogovor k dr. Danici Purg. Še donedavna smo časnikarji pred 1. majem obiskovali le jeseniške železarje, kranjske gumarje, predice in tkalke in jih spraševali, kaj jim pomeni praznik dela ter pisali vnesene besede o garanju in žuljavih rokah. Zdaj pa grem k direktorici šole za direktorce, kar po domače pravimo Centru za usposabljanje vodilnih delavcev pri Gospodarski zbornici Slovenije, ki ima prostore v hotelu Kokra na Brdu. Dr. Danica Purg pooseblja šolo, ki jo vodi. Izobražena in urejena ženska v najboljših letih, kakor radi rečemo, energična in zahtevna, dostopna in zgodovina, pametna in preprosta, svetovljanska in zaljubljena v svojo domovino. Predvsem pa prezeta z nemirom ustvarjalnosti, nenehnim iskanjem novosti, nenehno skuša biti na tekočem, kaj se dogaja v svetu. Iz njene pripovedovanja je moč zlahka razbrati, da je to delo sprejela kot izziv, kot lastno ambicijo. Ko so ji ga leta 1985 ponudili pri Gospodarski zbornici, je zastavila nov koncept šole na Brdu, ki je sicer obstajala že deset let, privabila je novo ekipo mladih in zagnanih sodelavcev, bolje rečeno sodelavk. V trenutku, ko je presenečena oklevala, naj sprejme izziv ali ne, saj se na ekonomijo ni spoznala, ji je mož, nizozemski univerzitetni profesor svetoval, sprejmi ga, največ boš lahko storila za svojo domovino.

"Kako ste pripravili program šole, ki je pri nas edinstven?"

"Dobro sem si ogledala dotedanjo šolo, vprašala sem petdeset slovenskih direktorcev, kakšnega znanja jim najbolj primanjkuje, seveda tudi vodilne v gospodarski zbornici, poiskala spisek evropskih managerskih šol, ki ga je v neki brošuri objavila evropska fundacija za management."

"Koliko je takšnih šol v Evropi?"

"250. Mimogrede, sem ena redkih žensk, ki vodi takšno šolo, pravzaprav druga po vrsti, ena je v Avstriji, zdaj tudi ena na Madžarskem. Kamar pridemo, pravijo, aha. Vsi nas poznavajo. Toda naj nadaljujem, pisala sem na dvajset managerskih šol, poslali so mi programe, preštudirala sem jih, se seveda posvetovala in dobila priporočila, katere so najboljše. Kot najboljša v svetu je znana Harvard Business School, zelo dobra je Sloah Management School, v Evropi je najbolj mednarodna International Management Institut v Ženevi, pa INSEAD v Fontainebleau, to je evropski inštitut za upravljanje podjetij."

"Ste bili že tam?"

"Te šole sem obiskala. Enostavno sem se najavila dekanom, moram reči, da sem bila presenečena, zelo prijazno so me sprejeli. Mislim sem, da bodo svoje delo varovali kot skravnost, pa niso. Njihova skrivnost so dobri predavatelji in raziskave, ki napovedujejo dobrodošč. Kako delajo, tega pa ne skrivajo."

predvsem, kako prenesti znanje iz razvitega sveta, torej funkcionalnost znanja. Poglejte, trženje je po vsem svetu enako, proizvodna ali kakršnakoli druga logistika tudi, implikacije teholoških sprememb lahko spolitiraš, bistveno pa je, ali sprememb so ali jih ni. Sicer pa strokovnjaki v svetu vse bolj ugotavljajo, da je znanje, stroka 70 do 80 odstotno za vse enaka. Res pa je seveda, da v njej naletiš recimo na vprašanje tozi da ali ne, ko govoris o fleksibilnosti organizacije, kar je seveda stvar politične odločitve. Tole bi rada rekla, ne želimo biti šola, v kateri bi se samo pritoževali, kaj vse nas ovira, želimo biti šola, ki ljudem pomaga in svetuje, jim daje ideje, kako naj se znajdejo v teh razmerah. Uspešne slovenske firme kažejo, da je to možno, poglejte, kaj so uspeli naredili v Gorenju ali v Elanu, Alpini itd. Sicer pa najuspešnejše firme k nam pošiljajo največ ljudi."

"Verjetno predvsem mlajše?"

"Kakor sem že rekla, moj program je bil podprt, prišla sem kot direktorica s programom, glavne iztočnice so bile podane. V treh smereh. Prva je namejena mlajšim od 35 let, ki so končali fakulteto in imajo vsaj dve leti delovnih izkušenj ter govore nemški ali angleški jezik. Pravijo, da so to zahtevni pogoji, da je največja ovira jezik, toda naj kandidata prijavijo za naslednje leto in ga medtem pošljijo v tečaj, pri zahtevah ne nameravamo popustiti, saj želimo, da bi pri nas sistematično spremljali podmladek, mlaude pripravili za prevzem funkcij. V te seminarje za mlajše, ki trajajo sedem tednov, je vključenih po dvajset ljudi. Pred kratkim smo prvimi podelili diplome."

"Kakšen status imajo te diplome?"

"Posebnega še ne, prizadavamo si, da bi se razvili v postdiplomski specalistični študij, kar je bilo na našem programskem svetu že sprejet."

"Kakšni sta drugi dve smeri?"

"Za vodilne delavce z večletnimi izkušnjami bomo letos pripravili pet seminarjev, prihodnje leto še več, saj je dosti zanimanja. To so osemnovečni seminarji in že lani je prišlo do velikega premika. Na prvem seminarju smo imeli direktorja delovne organizacije pa pet, šest direktorjev tozdov, skratka pisano sestavo. Tekom leta pa se je spreminala, na zadnjem seminarju je bilo med 21 slušatelji kar 20 direktorjev delovnih organizacij."

"Zakaj to poudarjate?"

"Ker smo šola za top management, kakor temu pravijo v tujini, torej šola za vrhunske, za najvišje vodilne delavce. Zelo pomembno je, da pridejo k nam, kajti če oni ne razumejo stvari, če ne stojijo za kakovostjo, marketingom, uvajanjem informacijskega sistema itd., potem je vse zaman."

Tretja smer pa so ožja, specializirana managerska znanja, pripravljamo eno do petdnevne tečaje o marketingu, industrijskem trženju, proizvodni logistiki, oblikovanju strateške vizije podjetja, informacijski podpori pri vodenju, organizaciji lastnega dela itd."

Managerska šola na Brdu je imela lani 1.211 študentov; od tega 32 na sedem tedenskih seminarjih, 110 na osem tedenskih in 1.069 na krajših. Načrtovali so 170 dni seminarjev, imeli pa so jih 125. Zanimanje za šolo je vse večje, nekaj kandidatov za seminarje, ki so namenjeni mladim poslovnežem, imajo že za prihodnje leto.

"Kako so vas sprejeli kot Jugoslovance?"

"Zanje je Jugoslavija eksotična država, vedo, imamo samoupravljanje, tudi to, da smo v velikih ekonomskih težavah. Kar ganjeni so bili, ko sem povedovala, kaj hočem narediti, ko sem povedala, da pri nas nimamo še nobene takšne šole, da je treba začeti vse na novo. Ne bom rekla, da se jim človek zasmili. Težko delo te čaka punca, so verjetno mislili, pa so mi tudi zradi tega precej pomagali."

"Kako je bil program sprejet v gospodarski zbornici?"

"Brez pripombe. Sicer pa, temeljito sem ga pripravila, napisan je bil na sedemdesetih straneh."

"Ali tudi politiki niso imeli pripombe?"

"Tudi s politiki sem se pogovarjala, bilo je nekaj pripombe. Andrej Marinčič je denimo rekel, naj pazim na samoupravno terminologijo. To pa obvladam, saj sem profesorica teorije in prakse samoupravljanja (dr. Danica Purg je docentka na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani, deset let pa je predavala na kranjski Visoki Šoli za organizacijo dela, op.p.). Sploh ni problem, dejansko mislim, da je naša bodočnost v samoupravljanju, znanje, ki ga prenesemo iz tujine, moramo tako ali tako prilagoditi našim razmeram."

"Toda, če se spomnim, časov pred desetimi, bolje rečeno petnajstimi leti, na FSPN sta recimo dr. Veljko Rus in dr. Janez Jerovšek predavala o managementu, moči in odgovornosti, vendar sta bila ustavljena?"

"Seveda imajo takšne stvari politične implikacije, pri nas jih pogosto preveč politiziramo. Lotila sem se jih drugače, z druge strani, zanimala me

za šolo na Brdu so se začeli zanimati tudi v drugih republikah, pripravili so že posebni petdnevni seminar za poslovne delavce s Kosova, letos pa bodo ponovili, pripravili pa ga bodo tudi za Črno goro in Makedonijo."

"Vedno so bili moj hobi, že v osnovni šoli sem obiskovala jezikovne krožke. To znanje je danes zelo pomembno, pravzaprav velika prednost, če znaš tudi jezike, si lahko na tekočem, kaj se dogaja v svetu."

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

Ekipa, ki jo vodi dr. Danica Purg je mlada in zagnana, zanimivo je, da je med osminami le eden moški. Pridobiti želijo še nekaj sodelavcev, mladih in zagnanih, ki jih zanima to pionirske delo. Žele pa si tudi, da bi v hotelu na Brdu preuredili sobe, ki zdaj spominjajo na internatske, poslovneži, ki so tam na usposabljanju iz sobe ne morejo niti telefonirati.

"V ospredje torej postavljajo človeka?"

"Človeka in njegovo ustvarjalnost, prizorno sem bila presenečena, kako je firma Apple Computers nenehno postavljala v ospredje človeka in ne računalnik. Zame je bil zelo zanimiv tudi didaktični pristop. Predavanje je trajalo največ 25 minut, sledil je film, nato razgovor v skupinu, nenehno si bil angažiran, vse skupaj pa je trajalo od osemih zjutraj do devetih zvečer. Poudarek na vizualizaciji je prav neverjeten, prisa je strokovnjakinja iz Amerike, ki je narisala vse, kar smo govorili, o tem bo izšla knjiga. Predstavili so nam tudi nekaj zelo uspešnih managerjev, recimo podpredsednika skandinavске letalske družbe SAS, ki ima najboljše storitve, pohvalim se lahko, da bo prišel predavati tudi k nam."

"Tuji jeziki vam verjetno ne povzročajo težav, koliko jih govorite?"

"Nemško, angleško, francosko in nizozemsko, razumem jih še nekaj, največ seveda uporabljam angleščino."

Zakaj to poudarjate?

"Ker smo šola za top management, kakor temu pravijo v tujini, torej šola za vrhunske, za najvišje vodilne delavce. Zelo pomembno je, da pridejo k nam, kajti če oni ne razumejo stvari, če ne stojijo za kakovostjo, marketingom, uvajanjem informacijskega sistema itd., potem je vse zaman."

Tretja smer pa so ožja, specializirana managerska znanja, pripravljamo eno do petdnevne tečaje o marketingu, industrijskem trženju, proizvodni logistiki, oblikovanju strateške vizije podjetja, informacijski podpori pri vodenju, organizaciji lastnega dela itd."

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

M. V.

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zato lo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrivo, dar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

Namesto čestitke ob 1. maju

Februar 1945. V hiši bogatega meščana na osvojenem ozemlju je partizan – knjižni molj našel na podstropu nekaj številki Samouprave iz leta 1936, ko je ta list bil glasilo Stojadinovićeve Jugoslavenske radikalne zajednice. Partizan – knjižni molj je z velikim zanimanjem prebiral v prostih urah profašistično Samoupravo, v katerem je našel tudi naslednji misel: "Tisti, ki misli, da bo vlad g. dr. Stojadinovića odobrila ali trpeja snova nje kakrsnekoli verske, plemenske ali pokrajinske stranke, se var, ker tega ne bo nikdar doživel pod to vlado. Vse ono, kar ruši ali slabí naše narodno ali državno edinstvo, mora danes v naprej računati na močan in odločen odpor. Tu morajo vedeti vsi brez razlike, pa naj se nahajajo na levici ali na desnici." Ker je bila v tistih časih še močno živa parota o enotnosti nove Jugoslavije, je partizan prepisal parolo iz Samouprave v svojo beležnico. Pri tem pa ga je založil funkcionar, ki so ga poznali kot človeka, ki natančno ve, kaj je

pravilna politična linija, kaj pa ne. Ko je zagledal osovraženo Samoupravo v rokah partizana – knjižnega molja, ga je okaral in podučil: "Kako le moreš izgubljati čas s takim berilom. Mar ne veš, da je Samouprava vzor kontrarevolucije in skladisča reakcionarnih idej meščanske demokracije, krajene samouprave in prudhonzizma? Če nas ne bo nobene samouprave, marveč bomo v postavili diktaturo proletariata, kakršno predpisujeta Stalin in Lenin. Čeprav bomo v prvi fazi skrili to diktaturo za ljudsko demokracijo, to ne bo samouprava. Vrzi v ogenj ta prekleti časnik."

Zaradi starosti je samoupravni papir postal suh in tako je časnik zgorel v čistem rumenem plamenu in brez dima...

(LXIII. zgodba iz knjige Bojana Štiga
Kratke in izmišljene zgodbe iz let
1941-1945)

Urednikova beseda

Današnje, praznične Odprte strani snič odprli razmišljaju Miha Nagliča o slovenski usodi, sredo smenameli zapisu z druge Glasove preje, na kateri sta misli predevala Viktor Žakelj in bodoči predsednik predsedstva SRS Janez Stanovnik, na zadnji pa objavljamo intervju s kmetom Ivanom Omanom iz Zminca pri Škofji Loki, ki je bil in je sedaj spet med pobudniki in organizatorji strokovnega in političnega združevanja kmetov. Naslednje Odprte strani bodo izšle sredi maja in jih bomo odprli mladim. Pričakujemo tudi, da bo prišla iz tiskarne nova izdaja Torkarjeve knjige Umiranje na obroke in bomo lahko objavili še obljubljen pogovor s pisateljem.

Leopoldina Bogataj

MIHA NAGLIČ

Slovenci na fronti osvobajanja (v letih 1848-1918-1988)

Zdi se, da smo Slovenci narod, ki mu usoda ne privošči svobode. Zato nam ta pomeni več kot drugim. Narodno in z njim človeško osvobojenje se nam vedno znova približuje in odmika kakor nikdar dosegljivi cilj na svetlih obzorjih. A kjer je cilj, je tudi pot – trnova pot slovenstva, ki jo iščemo v hrepenenju po združitvi z brati v svobodi. Kdo ve, zakaj nas je svobodi nenaklonjena usoda zapeljala ravno v deželo, kjer smo bili zmeraj nekomu napoti. Pravijo, da smo prišli z vzhoda, po poteh ob velikih rekah. In se zustavili v krajinah, kjer se križajo poti med evropskim vzhodom in zahodom, v deželi, kjer se srečujajo trije različni evropski svetovi – alpski, mediteranski in panonski. Obstali smo torej »na sončni strani Alp«, kjer vztrajamo še danes, stisnjeni med večje in močnejše sosedje, ki se niso nikoli sprijaznili s slovensko suverenostjo v tem delu sveta. Slednjo smo tako vse bolj izgubljali in jo v nesrečnem 13. stoletju povsem izgubili. Ko je ostalo brez gospodarske, vojaške in politične suverenosti, se je slovenstvo zaprla vase, skrivalo in negovalo je svojo besedo in se tako nekako preživel vse do srede prejšnjega stoletja, ko je prišla za številne evropske narode nova pomlad.

1848 – "Zedinjena Slovenija"
Tega leta spomladi se je slovenski narod zdramil in sestopil z galerij zgodovine nazaj na evropski politični oder. Spontano so dvignili slovenski kmetje, manifestirajoči za zemljisko odzvo, slovenska inteligencija na unaju in v Celovcu pa oblikuje program "Zedinjene Slovenije" (ZS), temeljni slovenski novoveti politični manifest. Zahtevajo izružitev vseh slovenskih potrošnjikov v eno, avtonomno upravno enoto znotraj cesarstva – S – v kateri bi bil slovenski jedik enakopraven nemškemu. Temeljnega značilnosti tega poslumnika, nikoli povsem uresničenega programa, ki nas morda rav zato še vedno vznemirja, je tem, da izhaja iz naravnih, etničnih danosti, in ne iz zgodovinskih. Slovenska karantanska zavrnost je pač samo še spomin na davnih časov, predaleč kazaj, da bi se lahko v sodobnih političnih bojih sklicevali nanjo. Andžel sicer se zdi, da Slovencem scenariju svetovne zgodovine bila namenjena kakšna velike politična vloga. Nasprotno – oljčni, ki so imeli v ta scenarij najboljji "uvid", so nas že davno napisali in obsodili na izginotje. En najostrejših peres je tedaj napisalo:

V Avstriji živeči, panslavistično načrtovani južni Slovani "niso nič drugo kot etnični odpadek izredno začenjega tisočletnega razvoja. Da ta etnični odpadek, tudi sam izredno amotan, vidi svoje zveličanje le v celotnem evropskem gibanju, ki naj bi po njegovem ne poteka od zahoda proti vzhodu, temveč vzhoda proti zahodu; da je zanj obodilno orotje, ves enotnosti, skbič – to je nekaj povsem nagnega."

da "... avstrijski Nemci in Madžari bodo osvobodili in se nad slovenskimi burbarji kravjo maščevali, ploščana vojna, ki tedaj izvijanje, v ponakan na pokončana vse te trdoglavne narode z njihovimi imeni vred."

zavrsni boj na življence in smrt" slovanstvu, ki je izdalо revolucionarni vtorovom – ne v interesu Nemčije, temveč v interesu revolucije!" (1)

Ne boste verjeli, toda pisec teh krutih vrstic ni nihče drug kot nam vsem dobro znani in cenjeni Friedrich Engels. Razbesnel se je nad Slovani, ker so bili prav oni tisti – posebno Rusi in Hrvati – katerih vojaške enote so po letu 1848 zatrite madžarsko revolucijo. Engels pa je vsa dogajanja presojal ravno z vidika revolucije in ob upoštevanju centralizirajoče razvojne tendence takratnega kapitalizma, po kateri veliki žro male – veliki podjetniki male, veliki narodi manjše in manj vitalne, med katere je prišel tudi nas, južne Slovane. (2) Slovani so barbarska ljudstva – to smo v svojem bistvu po Engelsu tudi ostali – ko se so nekoč naselila v samem središču Evrope. Njih zlata doba je bila v 8. in 9. stol., ko so s svojo močjo ogrožali celo germane, ogrske in bizantinske sosedje, nakar se je vse skupaj obrnilo in so si jih slednji podredili za celo tisočletje. Odločilna udarica so jim zadali bolj civilizirani Nemci in Madžari, ko so se kakor klin zajedli v njihovo etnično ozemlje, prvi z zahoda, drugi z vzhoda, ga tako prepolovili in ločili Čehe in Slovake na severu od slovenskih bratov na jugu. Ko so nato z jugovzhoda udarili še Turki, se je avstro–ogrski zvezra še okreplila in usoda južnih Slovanov je bila zapečljena: del so si jih podredili Nemci in Madžari, drugi pa Turki. Njihova zgodovinska vloga je bila tako – po Engelsu – za zmeraj odigrana. Kar je ostalo, niso bili več upoštevani vredni časi, ki je bil – ne le v Rusiji – čas prevrata in je bilo vse postavljen na glavo, nekaj takega primerilo tudi slovenski politiki – postavila se je na glavo.

70 let (1848 – 1918) smo hrepenili po ZS znotraj Avstrije, da bi jo potem v dobrem letu dni (od Majniške deklaracije, 29.V.1917 do osvobodenja, 29.X.1918) pozabili in si kar naenkrat želeli samo še Jugoslavijo. In to kakršnoki in za vsako ceno. Na vsak način smo hoteli uiti iz avstrijske "ječe narodov", kamorkoli že. Jugoslovanskega programa, ki bi v spremenjenih razmerah ustrezno nadomestil program ZS, nismo imeli. Odločalo je čustvo, hrepenenje po svobodi. To je sicer razumljivo, ni pa razumno. Takrat so se Slovenci obnašali kot zaljubljeni. Ljubezen pa je slepa in kdor se odloča v stanju zaljubljenosti, se odloča iz srca in ne po pameti. Pamet – streznitev pride naknadno. In tudi v tem primeru je prišla. Ko smo spregledali, smo vidieli, da smo prišli z dejstvja pod kap. V novi državi smo sicer imeli kot narod nekaj več pravic, gospodarsko pa smo bili še bolj izkorisceni in – kar je najbolj bolelo – skoraj polovica narodovega teleseja je ostala pod tujim gospodar-

Odprte strani 8

JANEZ STANOVNIK NA GLASOVI PREJI

Povečujmo izvoz, ne pa dolg, ki je past, v katero smo že padli

IVAN OMAN

Mogoče bo ta pomlad toplejša

stvom. Daleč od "Zedinjene Slovenije". Cilj – osvoboditev in združitev slovenskega naroda – se oddalil kot še nikoli.

Poglejmo si – za ilustracijo – kako je jugoslovanstvo "obsedlo" enega največjih Slovencev tistega časa – dr. Janeza Ev. Kreka.

Dolgo je zorela jugoslovenska ideja med Slovenci in v letih pred prvo vojno dozorela. Slovensko jugoslovanstvo se je stopnjevalo od navdušenja do delirija, kar je očitno tudi iz Krekovih izjav:

"... še bolj nego poprej čutimo, da pripadamo skupaj s Srbi in Hrvati, obutimo pa potrebo, da se ustvari velika jugoslovenska država." (V dunajskem parlamentu, 22.XI.1908) (4)

"Poglejte samo na zemljevid... Od Zilje do Črnega morja smo eno!" (V kranjskem deželnem zboru, 1909.) (5)

"Povsod, kjer koli tečejo naše reke, povsod tam živi naš narod..."

Vzdržanje vodnosti je bilo vodno vse v drugačnih vrednostih, kot smo mi, narod, v česar sredini, kot sicer nikjer na svetu." (V predavanju delavcem na Jesenici, 1912.) (6)

"Ipak su tri principia ovoga trimečnega naroda, koji ga moraju voditi v budučnost: jedan narod jedan vladar, jedna država od Belejaka do Soluna in mnogo, mnogo slobode." (V razgovoru z zagrebškim prijateljem, dr. P. Roguljo, 1918.) (7)

"Dve ideji ne bodeta nikoli umrli: ideja, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod, in druga, da spadamo v eno državo in moramo priti zato v zajednico." (V dunajskem parlamentu, 16.VI.1917.) (8)

"Vi vsi, ki ste semel izkravalega naroda, mislite le eno: kako boeste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali naši jugoslovenski državi, za njen procvit, kulturo in blagostenje." (V znameniti politični oporoki, 1917.) (9)

1988 – Quo vadis, Jugoslavija?
Že ko so spočenjali novo državo, so njeni očetje govorili le o "enotnem jugoslovenskem narodu", o "našem troimenem narodu", o "enotni jugoslovenski državi", itd. Sicer pa je bilo v Jugoslaviji take unitaristične enotnosti vseskozi mnogo preveč, svedobe pa mnogo, mnogo premalo. Iskanje poti k svobodnejšim oblikam združevanja se je tako nadaljevalo. Odločilna dejanja v tej smeri so bila storjena v letih 1937 do 1948: ustanovitev KPS, ustanovitev OF, kočevski zbor, na katerem smo se Slovenci še enkrat opredelili za Jugoslavijo in nato to odločili s potjo v Jajce samo še potrdili; osvobodili smo večji del svojih primorskih

rojakov, prvič v novejši zgodovini dobili svojo državo in se skušaj z drugimi jugoslovenskimi narodi podali na lastno, neodvisno socialistično pot, na izvirno Titovo pot iskanja lastne, suverene vloge v odborih med svetovnim jugom, vzhodom in zahodom.

Osvobodilna fronta slovenskega naroda – ob njenem rojstnem dnevu pišem te vrstice – največje politično dejanje slovenske vseh časov, je s svojim programom in iz njega izhajajočo akcijo postala novo "izhodišče za osvoboditev in združitev vseh Slovencev."

"Stojej na stališču naravne in usodne skupnosti jugoslovenskih narodov ne priznava OF razkosanju Jugoslavije in deluje z vsemi silami za slogo in enotnost njenih narodov. Hkrati stremi k povezanosti slovenskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice silehernega naroda do samoodločbe."

"V skladu s slovenskimi izjavami Churchillja, Roosevelta in Stalina bo svoji narodni osvoboditi o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločil slovenski narod sam. OF bo to elementarno pravico slovenskega naroda uveljavila in branila z vsemi sredstvi." (10)

Vsega občudovanja so vredne te besede, iz katerih kar žarita svetla vizija v skupnosti jugoslovenskih narodov ne priznava OF in se vprašajmo: Bo naposled o svoji notranji ureditvi in v svojih zunanjih odnosih vendarle odločil slovenski narod sam?

Bomo to elementarno pravico enkrat le uveljavili in branili z vsemi sredstvi?" – Hic Rhodus, hic salta!

Sicer pa bi rad sporočilo tega zapisu povzel takole. "Zedinjena Slovenija," svoboden in v svoji lastni domovini združen narod, od zgodovinske usode postavljen na križišče poti med evropskim vzhodom in zahodom in kot tak posrednik med obema v nastajanju in uresničevanju nove vizije – Združene Evrope – tako je proti koncu tisočletja aktualizirana vizija iz leta 1848 in radi bi, da jo kot tako vzamejo za svojo ali vsaj dopustijo tudi tisti narodi, s katerimi živimo v skupni, zvezni državi – SFR Jugoslaviji – državi, ki (po)staja preizkusni kamen v iskanju možnosti evropskega združevanja in svobode.

Ne le od vzhoda proti zahodu ali obratno, v obeh smereh naj se gibljejo tokovi evropskega sožitja. Če nam oni dopuščajo, jim tudi Slovenci nismo v napoto.

OPOMBE

1 Marx – Engels Werke (MEW), VI. zv., Dietz Verlag, Berlin 1961, strani 172 – 3, 176 in 286.

2 V zvezbi s tem glej obširno uredniško opombo v slovenski izdaji izbranih del Marx in Engelse (MEID I – V), III.zv. Lj. 1973, na straneh 369 – 371.

3 Kasneje je – z istega vidika, vendar v spremenjenih razmerah – tužil Engels sam drugač presegjal te reči: "Iskreno međunarodno sodelovanje evropskih nacija je moguće le, če je vsaka od teh nacija v svoji hiši polnomno avtonomna." MEID II, strani 584, 585 – 6.

4 Fran Erjavec: Avtonomistična izjava slovenskih kulturnih delavcev (iz spominov). Zgodovinski zbornik (tudi separat), Buenos Aires 1959, stran 3.

5 Prav tam.

6 Prav tam.

7 F. Erjavec (Jugoslavicus); Borba Slovenaca za Jugoslavijo, Beograd 1934, na straneh 34 – 37.

8 Glej op. 4, stran 7.

9 Prav tam.

10 Temeljne točke OF, točki 3 in 8, prvič objavljene v Slovenskem poročevalcu, 6.I.1942.

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

ZAKELJ: Stanovniki ste v slovenski politični prostor, v slovensko zavest, stopili pred 70 ali morda več leti. Od kod prihajate. Kdo je doktor Ivan Stanovnik, član Slovenske ljudske stranke.

STANOVNIK: Reči moram, kot mi je star oče povedal, iz škofjeških hribov. Kadar se je mama skregala z očetom, je rekla, da moramo najbrž imeti Stanovniki tudi malo ciganske krvi. Moj star oče je prišel v Horjul, oče pa je študiral na Dunaju. Družina je bila vsa advokatska: oče advokat, stric advokat, dva brata sta bila advokata, jaz sem se pa spridil. Oče je sicer hotel in začel sem študirati pravo, pa je vojna končala študij. Med vojsko sva nekje na Blokah s Kidričem sedela, pa mi pravi: kaj boš pa ti po vojski delal. Pravo bom doštudiral, sem odgovoril, pa mi Kidrič reče, da prava po vojski sploh ne bomo več rabil. Bil sem dober partizan, discipliniran, pa sem ga zares vzpel. Moje življenjsko pot pa je najbrž bolj stric, ki je bil advokat na Jesenicih, odločil kot pa oče. Takrat je na Mačkovih volitvah za las izgubil. Z Vencjem Perkom sta imela skupno listo in sta skoraj zmagala. Oče je bil čuden po politični usmeritvi. Bil je sicer pri slovenski ljudski stranki, ampak je bil z njo skregan vse življenje. Vedno se je šperjal, bil po vojski na strani ustanoviteljev ljudske fronte v Ljubljani.

skupaj z desidenti te stranke in komunisti, in na volitvah so zmagali. Ljubljansko občino so vzelji. Komunist je bil župan, oče pa podžupan. Doma je bila anti-klerikalna atmosfera, čeprav je oče zrasel iz ljudske stranke.

ZAKELJ: Lani smo upravljeno in bogato praznavovali dr. Janeza Evangelista Kreka. Tvoj stric Aleš se je med prvimi priključil krščanskim socialistom, tam nekje 25., 26. leta. Kako je tvoj stric, s katerim si se tako družil, govoril o v jedro naših razmišljaj postavljenem Kreku.

STANOVNIK: Po resnicu moram povedati. Oče je bil bolj združen s Krekom kot pa stric, saj je kot student na Dunaju s Krekom drugoval. Krek je tam študente v nekakšen krožek krekocev zbiral, ki so bili progresivna skupina, ločena od osnovne klerikalne slovenske ljudske stranke. V naši družbi pa je bil Krek velika osebnost. V svoji knjižnici imam še vedno njegove Crne bukve kmečkega stanu, prve stvari o socializmu pa sem spoznal iz Krekovega Socializma. Ta knjiga in Cankarjev Hlapec Jernej sta bili knjigi, ki sta name odločilno vplivali. Nad Jernejem sem več solza potočil kot nad katerokoli drugo stvarjo v življenju.

ZAKELJ: Na Gorenjskem sva. Ce preskočiva deset let in prideva v, za slovensko zgodovino, usodno tisto, od leta 1935 naprej. Takrat je v tem gibanju de-

lovalo nekaj Gorenjev. Morda se spomniš Kranjcana Jožeta Tomšiča, potem Srečka Žumra iz Zelezničar, Ločana Lojzeta Hartmana. To so bili tisti, ki so se takrat naše ne povsem pojazenjem sestanku odločili za sodelovanje s Komunistično partijo oziroma za vključitev v Drugo prijatelje Sovjetske zvezke. Kako si ti kot srednjeselec to doživljal.

Katastrofalna družbena lastnina

STANOVNIK: Ne vem, kako naj se odločeneje povem, kako katastrofalen je naš način tretiranja družbene lastnine. Lastnik je politična elita, ne gospodarstvo. Lastnina ne more biti last vsakogar in nikogar. Zanje ni bil nihče odgovoren, ker je kot mana padala izpod neba. Kapital smo enostavno pojedli. Družbeno lastnino moramo operacionalizirati pravno in ekonomsko. S strani sem gledal to »božjo delavnico«, kako so se kuhal veliki, propadli projekti, na lastnino vsakogar in nikogar. Kot mlad ekonomist sem si rekel: vi ste veliki modrijani, vendar ne vem, kako bo to zgledalo. Sedaj pa vidi, da nisem bil tako neumen. Lastnina naj bo od tistega, ki jo je ustvaril, potem pa bomo imeli zdrav sistem upravljanja.

19 milijard dolarjev imamo notranjega dolga. Problem je tako velik, da ne vem, kako ga rešiti. Vem pa, da je račune treba plačati, da je treba zaostriči finančno disciplino. S fikrizacijo Jugoslavije je treba končati.

Pravimo: tuja vlaganja. Tuji kapitalisti niso Samaritani, ki grade socializem v Jugoslaviji. So kapitalisti, ki hočejo imeti profit. Dokler jim ne boš povedal, da bo o svojem kapitalu sodočlan, ampak mu še rečeš, naj prinese kapital, z njim pa bomo samoupravljali mi, kapitalista vlaganja ne zanimajo več. Dokler ne rešimo družbene lastnine, bo osem nacionalnih ekonomij. V Jugoslaviji kapital ni mobilen. Nič cudnega. Enkrat investiram v Agrokomerco in ne vprašajte me, da bom še enkrat. Kapital ne bo mobilen, dokler ne bo vezan na pravico odločanja. Ne bom odstavljal minulega dela, če pomeni vsaka odstojitev odpisovanje ali enostavno šenkanje tega denarja. Sredstva nimajo vrednosti, ker kapital enostavno dobiš. Če ga Narodna banka nima, ga pa natisne.

STANOVNIK: Ta imena v mojem življenju marsikaj pomenijo. Srečko Žumer je bil tipografski delavec in je Slovenčevi tiskarni črke kraljal in jih dajal komunistom, kar kaže na povezano med Jugoslovansko strokovno zvezo, ki je bila krščanski

po socialni filozofiji dejansko marksisti. Potem so bili intelektualci, kjer na začetku ni bil vodilni Kocbek, ampak Ude. Tu so se zbirali briljantni mladi intelektualci Zemljak, Bogo Grafe-nauer, Jože Udovič. Ta skupina se je radikalizirala med špansko

Viktor Žakelj je spraševal, Janez Stanovnik, slovesa, ki prevzema funkcijo predsednika tre...
27. april 1985

Povečujmo izvoz, ne v katero

»Govori se o novih 400 milijonih dolarjev premostitvenega posojila. Jaz sem sim skeptičen do vsakega povečanja dolga. Mi smo plačali v šestih letih, med 81. koncem 87. leta za naš dolg približno 20 milijard 27 milijard: 16 za glavnico, 11 smo za obresti. Naj vam povem, kaj pomeni najemanje kreditov, o katerih sedaj govorim. Želimo milijardo vsako leto. Danes je obrestna mera 10 odstotna, vse kaže, da se bo povečevala. Vsako leto plačate od glavnice 50 milijonov dolarjev, p. še 10 odstotkov za obresti, in če se vsako leto sposodite samo eno, majceno m... jardo, že v osmem letu plačate za glavnico in obresti več kot milijardo dolarjev. potem vsako leto več plačujete kot dobivate. Opozorjam, to je past, v katero sm... padli v sedemdesetih letih, ki nas je pripeljala tja, kjer danes smo. Zato priporočam: ne sposojajte si denarja, ampak poskusite napraviti vse, da zaslužimo ta denar. To pa je povečevanje izvoza in ne dolga. Govorimo o uvozni usmeritvi in tehniker ne upam povedati, ker bodo rekli, da sem bolan, naj grem k dohtaru,« je dejal Janez Stanovnik.

STANOVNIK: »Danes zjutraj sva šla s Francetom Popitom voščit 78. rojstni dan Marjanu Breclju. Njegovo zdravje je skromno, na žalost. Z njim me vežejo tudi družinske vezi, saj je bil moj stric Aleš poročen z Marjanovo sestro Marinko. Z Brecljevo družino smo si bili strašno bližu. Moj brat, ki ima več smisla za arhive, je pesmico ven potegnil iz časov, ko sta bila Bre-

Edvard Kocbek
in
Premišljevanje
Španiji

ZAKELJ: Prebiral si u... Dom in svet, ki je bil nap... in te... intelektualni časopis, tudi

Dolomitska izjava

STANOVNIK: »V različnih delih Slovenije so bili odnosi med krščanskimi socialisti in komunisti zelo različni. Kjer je bila okupacija težka ni bilo nobenih sporov. Jaz sem bil v Dolomitih in na Notranjskem. Tam je bil France Popit instruktor partije, jaz pa sem bil krščanski socialist. Drug drugemu sva hrbit scitila in med nama ni bilo nobenih sporov. Še Kardej je na Pugledu dejal: kaj se kregate, poglejte, tamle na Notranjskem Jokl (Popit) in Tine (Janez Stanovnik) odlično sodelujeta, tukaj na Dolenjskem pa imate preveč klobas in kislega zelja, se pa šperirate. Težnje po ločevanju so nastajale predvsem na Dolenjskem. Fajfar je enako cutil kot Kidrič, da je treba doseči večjo enotnost. Oni so bili takrat v Dolomitih, v bunkerju pri Hrušici in se tam intenzivno pogovarjali. Kocbek je bil tudi prepričan, da je tako prav in je zato podpisal Dolomitsko izjavo, ne da bi ga izsilili. Od vseh aktivistov je bila pozdravljena. Na Pugledu, na zboru aktivistov, pa se je izkazalo, da so zeleli krščanski socialisti v Dolenjske obdržati tripartitno notranjno organizacijo, da bi bila Osvobodilna fronta koalicija sokolsko liberalne stranke, krščansko socialistične stranke in komunistične stranke. Na Pugledu je bil poskus organizacije partij znotraj OF odbit, le trije od krščanskih socialistov so bili drugačnega mnenja, pa so se potuhnili. Kar se je pisalo in kar je Kocbek kasneje sam napisal, nima nobene zvezze z realnostjo. Kocbek je bil tisti, ki je mene skušal prepričevati, kako je pametno in prav, da se to podpiše. Fajfar in Marjan Breclj sta skupaj z njim s strani krščanskih socialistov podpisala izjavo in če hocemo vse izvedeti po resnicu, je treba prebrati Fajfarjeve spomine. Iz njih se vidi, da tukaj nihče nikogar ni čisto nič prevaral. Enotnost v OF je vso vojno držala in vsa fama je bila storjena po vojni. Nisem osebno prizadel. Dolomitske izjave nisem podpisal, v diskusijsah zraven nisem bil. Ko sem jo pa videl, sem dejal: to je to, kar dejansko obstoji in kar mora biti. Z izjavo pa smo po moje postavili temelje, ki so izredno važni za nadaljnji razvoj naše demokracije, ki je prišla do izraza pri zadnjih volitvah. Pa to niso bile volitve ne vem kolikšnih strank. Mislim, da večpartijski sistem ali partijska demokracija bolj duši kot pa spodbuja demokratični proces.

Jaz ne želim popravljati krivih tokov, ki so se in če so se razvijali v naši povojni zgodovini. Preberite Referat Milana Kučana na konferenci ZKS in mislim, da vam bo zadovoljivo odgovoril na marsikaj, tudi glede vprašanja monopolja Komunistične partije. Nihče po mojem ne bi mogel danes odločneje postaviti potrebe po demokratizaciji, kot danes on. Marsikaj je bilo po vojni napis, vendar mislim, da ni priložnost, da sedaj medsebojno obračunavamo. Pametnejše je, da pogledamo, kje danes stojimo, kaj se danes da narediti, ali se s tem vsi strinjam in da lahko odtod korakamo naprej.«

Kolektivna odgovornost: kolektivni nesmisel

STANOVNIK: »Ne želim oporekati ali skrivati, da so bile pri nas desetletja osnovne investicije, osnovne gospodarske odločitve v bistvu politične odločitve, da je v naših pogojih dejanski nosilec družbene lastnine politična elita. Jaz menim, da je vsaka kolektivna odgovornost kolektivni nesmisel. Odgovornost je lahko samo individualna in ona mora biti taka in ona ne more biti ne samo politična, ne samo materialna, ampak mora biti vsak, ki odloča v gospodarstvu ali izven, v celoti odgovoren. Menim, da so zadnji dve leti napačne gospodarske in tudi politične odločitve domovino stale nekaj milijard dolarjev, ne dinarjev. Kdo jih lahko pokrije. Zato menim, da so takšne odgovornosti vedno povezane v prvi instanci z odstopom odgovornega političnega faktorja. Zato mora odgovarjati posameznik, ne pa kolektiv.«

socialistični sindikat in to za dejansko krilo krščanskih socialistov ter komunisti. Na terenu je bilo sodelovanje pristno, tako da so se moralni jeseniški komunisti celo zagovarjati, ker so pretesno sodelovali s krščanskimi socialisti. Veliko stikov sem pa imel s Tonetom Fajfarjem, ki je bil urednik sindikalnega časopisa Delavska pravica in je od časa kakšen moj članek objavil. Hrabril me je in usmerjal. Pri krščanskih socialistih so bile tri skupine. Prva je bila delavska z imeni Žumer, Fajfar, Hartman, Jeršič, ki so bili sindikalci,

državljanško vojno. Tretja skupina so bili večinoma kmetje, vsi skupaj za ljudsko stranko, vendar so se imenovali socialisti, ker so se ustrašili, ker je papež napisal, da je krščanski socialisti prešuščvo ter zagrozil, da bodo vrženi iz Cerkve.«

ZAKELJ: Se eno ime moramo omneniti: zdravnik dr. Anton Breclj. Dolžnost je tudi, da se spomnim na njegovega sina dr. Marijana Breclja, ki je takrat sodeloval s Kidričem, stricem Alešem in tako naprej. Kako te na to veže spomin.

Vlada je nedvomno odgovorna

STANOVNIK: »Ko je Mikulič prišel in rekel: good boy, stand bay, sedaj pa pravi, comme bay, stand bay, se je zelo največji zlom petrojevskih cen in bi lahko Jugoslavijo na cenejše naftne dobila letno od podluge do dveh milijard dolarjev. Kje pa so? Jih nikjer ni! Sedaj se cene surovin dvigajo. Mednarodne obrestne mere so bile konec leta okrog 15 odstotkov, danes so le 10 odstotkov. Smo nekaj fitirali, sicer smo pa spletne nehali plačevati. Sprašujem vse, kje je denar, kam je vse to šlo. Nedopustno je reči: tu odgovornosti ni! Tudi jaz sem bil v zvezni vladi 66., 67. leta, ampak bilo take anarhije kot sedaj. Dogajajo se take napake, ker je: jeklo bo 100 odstotkov dražje, žica pa 18 odstotkov primer. Oprostite, ali delamo žico iz blata. To so absurdi, so nedovoljeni, in jaz mislim, da mora biti vsaka oblast, vladna, odgovorna. Politična odgovornost in terja, da se potegne konsekvenca. Glede Mikuliča, odstopa pa tole: vprašanje je, če bodo šli tudi drugi in predsednik Zisa priporočili, da je njegova patriotska vrednost, da odstopi, ker je z napakami pokazal, da ne more biti dovolj dobro dobiti. Nevarnost je, da mi to sprožimo, on pa bo ogromno večino in bo se močnejši, kot je bil prej. Pri takih korakih je trebu računati na odnose sil v Jugoslaviji.«

Povem vam zgodbo iz stare Grčije. Stara ženica je bogove, nai ohranjo pri življenju tirana. Ta je prišel v zame, ko mi vsi želijo smrt. Ja, pravi ženica, oni so mali molila, da bi bogovi vzel. Prišel je tvoj oče, ki je bil straten tiran, ki si pa najhujši, sedaj pa molim, da bi ti ostal, saj bo prišel za teboj, še hujši...«

Glasova preja

venski partizan, politik in ekonomist svetovnega edsedstva Slovenije, pa je odgovarjal na temo: vodobni čas

e pa dolg, ki je past, mo že padli

tudi že komunisti Janko Smole, s katerim sva bila osem let v klasični gimnaziji skupaj, Jože Javoršek-Jože Brejc, Emil Cevc, cela vrsta mladih ljudi in mi smo vsi delali skupaj. Z desnimi smo imeli strahotne konflikte. Kocbek sem, spoznal prek Javorška v času, ko je napisal Razmišljanja o Španiji. Za takratno Slovenijo je bil to strahoten šok! Ni vedela, da je mali katoliški narod Baskov pod takim udarom fašistov. Baski so bili globoko verni, vendar so bili za republikansko Španijo. Kocbek je razkril, da to ni vojna med katalisti in brezbožnim ljudstvom pod ruskim vplivom, in pokazal, kako ta baskovski narod, ki ga je vzporedil s slovenskim, zaradi politične opredelitev tudi zaradi fašističnega udarca. To je pomenilo za Slovenijo velik pretres, to je demokratično usmerjene katoličane uvedlo v resničnost.

ZAKELJ: »Vojna se začenja, prve države padajo, v Sloveniji pa se skozi Društvo prijateljev Sovjetske zvezze ustvarja koalicija. Logičen nasledek je 27. aprila. Kako si ti kot dijak, kot že piščec človek, zvedel za našo zato zoper nacizem in zoper načrt za uničenje slovenskega naroda?«

Federacija ali konfederacija

STANOVNIK: »Semantika teh dveh izrazov je zame popoloma nezanimiva. Zame je interesantno kvečemu to, ali ima slovenski narod pravico do samoodločbe vključno s pravico do odcepitve ali združitve s katerimkoli drugim narodom, zame je važno, da je to njegova naravna pravica, ki je nikdar ni mogeo izčrpati. Mi smo se z Avnojem odločili za federativno ureditev Jugoslavije, kar pa ne pomeni, da smo pravico do odcepitve že konzumirali. Narodu ni mogoce odstupiti pravice do samoodločbe. Če je nekomu ljubši izraz konfederacija, naj to tako imenuje, vendar zame ne bo prav nič drugače. Kot je Prešeren rekel: ali prav se piše kaša ali kasha, mene pa zraven zanima samo, kako bo zabeljena, kako bo ta federacija funkcionalira. Ime pa je sekundarno.«

smo se imenovali, je zame nevarno cepljenje dlake brez praktičnega pomena.«

ZAKELJ: Tvoje življenje je bogato. Kdaj vstopiš v partizane. Kaj se je zgodilo s tvojim stricem Alešem.

STANOVNIK: »Ljubljana je bila na naši strani. Na Univerzi smo proglašili kulturni molk. Takratni rektor je nas študente neverjetno ščital, tudi profesorji, vse je bilo složno. Profesor Kušej mlajši je menda imel samo enega slušatelja, ki je uspel priti na Univerzo. Dejal mu je: človek je bil rojen kot homo erectus, pa se

je pokonci držal, vedno pa se nekaterim hrbtenica skrivila in pred seboj imam tak primerek. Takrat se je že začela denuncia. Mene so oktobra 1941 zaprli Italijani in sem bil v zaporu do februarja 1942. Nekega večera pridejo v celico in rečejo, da sem prost. Domov sem šel misleč, da so me Italijani spustili, pa je le OF ponaredila izpustivo. Opozorili so me, nekaj dni sem se skrival, marca pa odšel v partizane. Sinoč sem srečal na viški občini Človeka, ki me je peljal v partizane. Dosti sem bil odsonen, 40 let ga nisem videl, pa ga nisem spoznal. Pri soborcih še gre, težje je za tovarišice, ki enostavno ne morejo verjeti, da jih ne prepoznam več. Menim in tu tudi javno rečem, da je smrt strica Aleša povezana s težnjami belogardistov, da bi kristjane krščanske socialiste, od komunistov oddvojili. Njego so ustrelili, da so lahko kristjanom rekli: locite se od komunistov, sicer bo ste račune v plačevali. Tudi če smo mi napadli, so streljali kristjane. Prepričan sem, da je tak namen bil. Nimam dokumentov, vendar tako sklepam. Učinek pa je bil ravno nasproten. Borbe noben politični manever ni mogel ustaviti.«

Leta s Kardeljem

ZAKELJ: Omenjaš Kardelja, ime, ki bo ostalo na rešetu zgodovine. Je pa ta čas spet v fokusu kritičnega razmišljanja prihajajočih generacij. Bil si Kardelj dolgoletni sodelavec, visoko te je cenil.

STANOVNIK: »V Istri sem dobil leta 1945, da moram v Beograd h Kardelju, pa se nisem uspel pretolči. Rekli so mi: Trst mora v nekaj dneh pasti, pojdi z nami v Trst, Kristof pa bo tudi prišel v Trst. Vedno se spomnim malega bifeja na koncu trga Unita, kjer

Smrtna kazen, dokaz krvoločnosti

STANOVNIK: »Vaše stališče, da za gospodarski kriminal predlagate smrtno kazeno, za posiljevanje nedolennih otrok pa zdravljenje, me je malo prizadelo, čutil sem politično željlico, ne pa konzistentne logike. Moje stališče glede smrtne kazni je drugačno. Zahteva smrtno kazni je pokazatelj človeške krvoljnosti. Mislim, da vsakdo, ki posiljuje ali zgreši velik zločin nad sočovelkom in družbo, pokaže, da je bolan ali pa je tako s tira, da ga mora družba na nek način izolirati. Ne pomeni pa, da se mora maščevati z zakonom oko za oko. Jaz sem iz čisto civilizacijskih razlogov zoper smrtno kazeno, sem pa za to, da se družba brani in kriminalca izolira.«

me je Kardelj pobral in čez pol ure smo odšli. Ko sem se konec aprila leta 1945 v Beogradu uvedel na tramvaj, sem mislil, da je to vrhunec človeškega uživanja. Do leta 1952 sem bil Kardeljev šef kabineta. Najprej sem bil sicer načelnik oddelka za izgradnjo narodne oblasti, jaz pa o narodni oblasti pojma nisem imel. Matral sem se, cele noči sem delal, dva tri mesece sem se mučil. Da je zamenjava lepše zgledala, sem šel na Kardeljev predlog v London na mladinski Kongres, ko sem se pa vrnil, sem postal šef kabineta. Če sem se kje kaj naučil, sem se pri Kardelju. Delali smo noči in dan. Danes se uredniki ob štirih popoldne odpravljajo iz pisarn, mi smo pa bili kar zadovoljni, če smo se ob štirih zjutraj. Po letu 1948 pa počitka sploh bilo ni.«

ZAKELJ: Rad bi se pogovarjal z Janezom Stanovnikom, profesorjem ljubljanske Ekonomiske fakultete, članom izvravnega sveta, sodelavcem UNCTADA, ustanoviteljem skupine 77, 15 let

Nas EGS hoče

STANOVNIK: »Glede vprašanja našega članstva v EGS bom povedal šalo. Na Jelovici pravi prvi pastir drugemu: ti si tako fejst fant, da se lahko poročiš z angleško princem. Oni pa: kaj bo meni princesa, raje vzamem punco iz sodnejne vasi. Končno pa le popusti, pa pravi prvi: sedaj sem pol posla opravil, pa moram še princeso prepratiti...«

Takole je sedaj s tole evropsko skupnostjo. Vse je v redu, ampak morate tudi vi skupnost prepratiti, da vas bo vzela!«

predsednikom evropske komisije OZN. Kako si začel v te kroge?

STANOVNIK: »Kardelj je tako odločil, ker je vedel, da se mora še česa naučiti, čeprav bi me lahko pri sebi zadržal. Šel sem v stalno misijo pri OZN v New Yorku. Delo me je začelo veseliti in začel sem pridobivati na ugledu. Z U Tantom, burmanskim ambasadorem in kasnejšim generalnim sekretarjem, sva začela delati na ekonomskih zadevah, ki so bile vedno nekaj manj vrednega v diplomaciji kot politične. Prava diplomacija, pravijo, je tista, ki se z razorozitvijo ukvarja. OZN je bila takrat srce človeštva, pretesnjena po II. svetovni vojni, v OZNu prihajali največji svetovni ekonomisti. Zame je bilo obdobje med letoma 1952 in 1956 spet velika čola. Potem sem imel srečo, da je po Kardelju postal zunanj minister Koča Popović. Cenil je moje delo in me je vsako leto na jesen vzel na zasedanje generalne skupščine, tako da je bila moja žena vedno za dva, tri meseca na leto vdova. Ustanovitev sestavne organizacije za trgovino in razvoj je bila naša pobuda, mene pa sta doletela čast in privilegij, da je Jugoslavija prek mene govorila... 15 let sem bil nato v Ženevi, in ko sem prišel nazaj leta 1983, je ta organizacija

Potem je prevzel stvar Spiljak, Gligorov pa je bil ekonomski šef, podpredsednik, kot je sedaj Janez Zemljarič. V začetku te vlade, jaz sem vanjo padel kot Pilat v vero, je stvar še kako šla, potem pa so se pojavljali popolnoma enaki odpori kot danes. Jaz sem to že vse enkrat viden! Sredi leta 1967 se je začela likvidacija takega pristopa in začelo se je administrirati kot danes. Takrat pa pride tedanjem zunanjim minister Nikežić iz Amerike in pravi, da generalni sekretar OZN želi, da jaz postanem sekretar ekonomike komisije. Spiljak je bil proti, Kardelj pa je odločil, da grem. Mislil sem, da za leto, dve, pa se je potegnilo v 15 let...«

Kraigherjeva smrt

STANOVNIK: »V mojem spominu je velik prelom sredi 65 let: Boris Kraigher in Kraigherjeva reforma. Slovenci ne bomo mogli nikdar zadostiti vedeti, kako je bila usoda Slovenije in tudi Jugoslavije prizadeta s smrtno Kraigherja in Kidričem. Kraigher je bil arhitekt te reforme in kar mi sedaj prememljam, je on imel v glavi. Danes so za isto reformo v Mikuličevem kabinetu za zamrzničev cen in za odstranitev cenovnih disparitet zračunalni, da bo učinek 18 odstotni. V takratni reformi pa je bil dr. Vladimir Pertot na čelu ogromnega štaba, ki je dobro dve leti računal za vsak artikel, kako je z njim sedaj in kako bo po sprositi cen. Mene je Boris povabil v kabinet, da bi vodil mednarodne gospodarske zadeve. Preden bi bil predsednik vlade, je trajično odšel.«

Potem je prevzel stvar Spiljak, Gligorov pa je bil ekonomski šef, podpredsednik, kot je sedaj Janez Zemljarič. V začetku te vlade, jaz sem vanjo padel kot Pilat v vero, je stvar še kako šla, potem pa so se pojavljali popolnoma enaki odpori kot danes. Jaz sem to že vse enkrat viden! Sredi leta 1967 se je začela likvidacija takega pristopa in začelo se je administrirati kot danes. Takrat pa pride tedanjem zunanjim minister Nikežić iz Amerike in pravi, da generalni sekretar OZN želi, da jaz postanem sekretar ekonomike komisije. Spiljak je bil proti, Kardelj pa je odločil, da grem. Mislil sem, da za leto, dve, pa se je potegnilo v 15 let...«

Glasova preja

Glasova preja

Brez samoupravljanja in trga

STANOVNIK: »Ko smo začeli uvajati samoupravljanje, smo se zavedali, da resnična samoupravljanje ne bo vse dotlej, dokler delavci in delavski kolektivi ne bodo razpolagali s presečno vrednotjo, ki jo ustvarjajo, dokler ne bodo imeli na voljo vseh faktorjev proizvodnje, in zame sta kapital oziroma družbenega lastnika najvažnejša. Z ustavo iz leta 1974 smo se hoteli temu cilju približati. Medtem se je zgodilo sledenje. V 70 letih smo v tujini najemali posojila, ki danes predstavljajo 40 odstotkov vrednosti osnovnih sredstev. Potem smo mi ta posojila in odgovornost zanje socializirali. Izmisili smo si nov pojem, ki ga ekonomika znanost ne pozna: tečajne razlike. To pa ni nič drugega kot v dinarjih plačano dolžniku tolliko, kolikor je v tujini dolžan. To predstavlja 40 odstotkov družbenih lastnine. Zaradi totalne nediscipline pa so podjetja nehalna plačevati račune. Imamo 20 odstotkov sive pasive. Naša družbenega lastnine je torej pod hipoteko, zato ne sprašujte, od kod monetarni fond, ne sprašujte, kdaj samoupravljanje!«

Trg ni enostavno vprašanje, to niso branjevke, ki prodajo solato. Bistvo trga je kvalitet in kvantiteta. V planskem gospodarstvu bo imel na primer vsak čevalj svojo vrednost, v tržnem pa čevalj, ki nas bo žulil, nobene. Bistvo trga je vrednost proizvodnje, ne metri in tone. Za tržno gospodarstvo morebiti imeti tudi konkurenco. Zato pa moramo imeti malo gospodarstvo. Sele, ko bomo prostor med velikimi stebri, kot so Iskra, Gorenje, ki ne stopajo v konkurenčne odnose, ampak imajo administrativne cene, izpopolnili z malimi, gibčimi podjetji, ki pa so subjekti konkurenke, se bodo tudi giganti začeli drugače obnašati, ne bodo mogli biti več monopolisti. Pravilno je, da zahtevamo tržno usmeritev. Vendar, nikar ne mislimo, da bomo imeli že jutri, če odstrani. administrativne ovire, perfektno tržno gospodarstvo. Težiti pa je treba za elemente konkurenke.

ja, ki sem jo jaz ustanovil, zasedala v Beogradu, pa so mene na galerijo poslali... Vse to moje delo ne štejam za obdobje izgnanstva ali ujetništva.«

Ni hudič, da ne bi nekaj dosegli

ZAKELJ: Rad bi se pogovarjal z Janezom Stanovnikom, profesorjem ljubljanske Ekonomiske fakultete, članom izvravnega sveta, sodelavcem UNCTADA, ustanoviteljem skupine 77, 15 let

STANOVNIK: »Ekonomije! Dokler se z mrtve točke ne premaknemo, dotlej je vse filozofija. Nikakor ne morem sprejeti tega, da je treba najprej spremeniti sistem, pa redifinirati družbeno lastnino, pa ne vem kaj še vse. Zato rabimo preveč časa. Mi moramo v tem trenutku takoj začeti več producirati. Ko bomo spet proizvajali presežek, bomo imeli dah tudi za druge stvari. Isto velja za Jugoslavijo. Mi se sedaj spetiramo, ker je hlebec čedalje manjši. Še hujše pa je, če potem nekdo stvari rešuje s potezo svoje roke. Ni pravilnega Solomona, ki bo osmim jugoslovanskim enotam pravčno rezal pravico. To lahko stori samo demokratični proces. Tako kot na političnem področju lahko izjasnjevanje vsakega državljanina lahko ustvari vlado, ki ima zaupanje, tako bo v gospodarstvu lahko odločal samo trgov, ki ni nič drugega kot volitev potrošnika, ki lahko blago kupi ali pa ne kupi. To je vsakodnevni demokratični princip. Dokler pa ne bomo imeli demokracije v politiki in ekonomiji, iz težav ne bomo prišli. Dokler ekonomije ne bomo pognali, ne bomo nicesar rešili. Vse ostalo je drugorazrednega značaja.«

ZAKELJ: Ni predsednik, ki prihaja, avtoritativni človek. Bo zaukažal nošenje košatih brk.

STANOVNIK: »Ni mesto za lažno skrivenost. Takšna je pač usoda, da bo z menoj tako, kot je. Jaz se popolnoma zavedam dejstva, da sem, vse življenje živel kot navaden človek in ne kot maziljenec. Imel sem prednost, da sem lahko ob bližu opazoval Kardelja, Kidriča, Tita, ki so bile osebnosti, ki so žarcile avtoriteto. Jaz nisem in ne morem biti tak predsednik, kot so bili moji predhodniki. Sem pa vseeno z galerijo dol gledal, kako vagončke premikajo. Nekaj sem se od njih naučil. Prihajam v trenutku, ko imamo Slovenci neverjetno vodilno ekipo: Kučana z izjemno analitično sposobnostjo in ostro logiko, Šinigjo, Smolka, pa Janka Pleterskega, s katerim se krepi predsedstvo in je fantastični znanstvenik in človek ogromnega ugleda v Jugoslaviji. To sedaj Slovenci rabimo. Če bom jaz tako vršil to funkcijsko kot dober družinski oče in skušal vse skupaj v štalci držati, pa ljudi pripraviti k skupnemu delu in naporu, pa ni hudič, da ne bi nekaj dosegli...«

ZAKELJ: Postal boš predsednik predsedstva naše republike, ki se je zadnji dve leti afirmiral. Ko je afirmacija rasla, se je dejanska pozicija Slovenije, ekonomika, politična, v Jugoslaviji zaostrovala. Česa se boš najprej lotil, ko prideš 6., 7. maju v vogalno sobo Prešernove in Erjavčeve ceste.

ZAKELJ: »V svojem, v imenu Gorenjskega glasa in vseh Gorenjevcem želim veliko uspeha v poslu, za katerega si se zavestno odločil, v katerega vnaša in znanje in bogate izkušnje. Ta večer nam bo, upam reči, ostal v lepem spominu. Upam, da nas boš take ohranil tudi ti.«

Za objavo pripravil J. Košnjev

IVAN OMAN, KMET

»Mogoče bo ta pomlad toplejša«

Povojna zgodovina slovenskega (jugoslovanskega) kmeta je čas ideološkega zapostavljanja kmečkega stanu. Prva agrarna reforma je boleče zarezala v njegovo lastnino (zemljo), boljševistični koncept ga je sili v »znamenite« obdelovalne zadruge in v proletarizacijo v imenu kolektivizacije. Vse do leta 1963 jugoslovenski kmetje niso-smeli imeti kmetijske mehanizacije, kar je bil odraz globokega nezaupanja ideologije in oblasti do kmetstva. Iz tistega časa je znana parola, da je »konsilica v rokah kmeta brzostrelka, s katero le-ta strelja na socializem.« Tudi gospodarska reforma leta 1965 se je za kmete slabo končala z likvidacijo zadružništva in zadružne lastnine. Po letu 1970 smo sicer zadružništvo pričeli obnavljati, tokrat v duhu koncepta o »podružbljanju dela, sredstev in zemlje,« v katerem pa se kmet kot avtonomni gospodarski subjekt tudi ne more potrjevati. Ponekod v Sloveniji so kmetje lani sicer poskušali povzdigniti svoj glas, ostreje nastopiti proti vse večjemu siromašenju kmetijstva. Ker jih oblast ni preveč resno jemala, so mlađi predkratki v Žalcu zahtevali novo agrarno reformo in ustanovitev stanovsko-politične organizacije. Pa ne samo mlađi — ptujski kmetje so denimo slovenskemu predsedstvu poslali deset radikalnih zahtev za agrarno prenovo, na zadružnem posvetu v Murski Soboti so kmetje terjali povratek h klasičnim načelom zadružništva in podobno. Na nedavnem občnem zboru slovenskih zadružnikov je bil na predlog mlađih imenovan inicijativni odbor za ustanovitev slovenske kmečke zveze, za predsednika tega odbora pa izvoljen Ivan Oman, kmet iz Zminca pri Škofji Loki.

Zalska pobuda za stanovsko-politično samoorganiziranje kmetov ni prva. Do takih pobud je prihajalo že v preteklosti. Prav pri vas, v Škofji Loki, ste kmetje pred leti zahtevali svoj sindikat. Zakaj ste to terjali in kako je končala pobuda?

OMAN: »Pred osmimi leti je to bilo. Takrat sem bil predsednik sveta naše krajevne skupnosti in s predsednikom KK SZDL sva se dogovorila, da skliceva sestanek kmetov. Povabila sva tudi predstavnike občinske SZDL, zadruge in še nekatere druge. Osebno sem raznašal vabila in prišlo je res veliko kmetov iz Sevške in Poljanske doline. Dvorana je bila nabit polna. Premlevali smo naše težave. Večno je bilo govora o kmetijskih cenah in ob vsem tem smo ugotovljali, da smo kmetje praktično nemočni, da bi karkoli spremenili. Zato sem predlagal, da ustanovimo kmečki sindikat. Vsi so bili za to, izvolili smo odbor... Nekaj dni zatem so me že klicali na občinsko SZDL na zasedevanje. Očitali so mi, da hočem nekaj takšnega, kot je na Poljskem, da hočemo državo spraviti v krizo. Kmetje pa smo rekli, da bomo zahtevali sestanek pri Vinku Hafnerju, ki je bil takrat predsednik republikega sindikata. Na občinski SZDL in sindikatu sta mi predsednika rekel: boste pa še dolgo čakali, da vas bo Hafner sprejel. Potem sem ju pač podučil, da bi bilo prav, ko bi politiki bolje sodelovali s kmeti, če hočejemo rešno reševati kmetijske probleme, ne pa, da nas nepravilno zmerjajo z nasprotniki sistema, pa protidržavnimi elementi. In to le za to, ker hočemo svojo organizacijo.

No, do Hafnerja smo kljub vsemu zelo hitro prišli. Prej ko v štirinajstih dneh po tistem se stanku v Zmincu. Hafner je privilekel na dan statut, da vidi, če je sploh kakšna možnost. Bi šlo, je reklo, če bi se kmetje vključili v sindikat delavcev v kmetijstvu. Mi smo pa o tem takole razmišljali: takšnega sindikata, ki samo ozimnicno organizira, pa kakšen izlet in članarinino pobira — no, takšnega že ne potrebujemo! Po premislu smo tudi v takšno organiziranost prisvolili, ker smo zračunalni, da bi v sindikatu vendarle imeli večino. Pa tudi iz tega ni bilo nič. Drug na drugega so se zgovarjali, se mi zdi! Ko smo se dobili v zadruži, nam je predsednik občinskega sindikata reklo, da stvar v Ljubljani še ni razčlenjena, v Ljubljani pa so nam rekli, da naj se kar doma zmenimo. Tako so tekle te reči. In na koncu seveda zopet nič.«

Zakaj ste se pa kmetje sploh hoteli tako organizirati?

OMAN: »Dovolj razlogov smo imeli za to! Podobni so današnjim, ko zahtevamo ustanovitev kmečke zveze. Poglaviti je ta, da smo kmetje brez glasu, o ničemer praktično ne odločamo; vsaj o ničemer pomembnem ne! Vsakič, ko smo se želeli politično samoorganizirati, je stvar propadla. Pred petnajstimi leti denimo je bila razpuščena zveza kmečkih društev. Teh društev je bilo na Slovenskem že kar precej, zelo so se razširila med kmeti. Ukvajala so se predvsem z zavarovanjem živine, po-

skušala pa so posegati tudi v poslovno delovanje zadrug, ker so bila pač kmečka. Največ teh društev je bilo na Štajerskem. Tu v Loki smo imeli samo podobor ljubljanskega društva, ki je bilo veliko in močno. Očitali so mu, da se preveč spušča v politiko. Takrat je bil predsednik RK SZDL Slovenije Janez Vipotnik in k njemu smo morali na zagovor. Napadel nas je, češ, hočete biti nekakšna vzporedna struktura. To je bilo obdobje hrvaškega masopka, ozračje je bilo politično napeto. Očitali so nam tako celo zveze s Hrvati in podobne reči. Potem je oblast društva preprosto razpustila.«

Že nekajkrat so te vaše pobude o samoorganiziranju propadle. Mislite, da bo tokrat drugače?

OMAN: »Upam, da bo ta pomlad demokracije, ki ni prva v Sloveniji, bolj topla, kot so bile ostale. Vemo pa ne.«

Večkrat lahko slišimo, da je naš kmet konservativen, apolitičen, lojaljen do vseke oblasti. Je to res?

OMAN: »Kmet ni apolitičen, je pa že zaradi vsega tega, kar se že desetletja dogaja s kmetijstvom, postal apatičen. Apatičen zato, ker ne vidi izhoda iz situacije. Res je, da se kritika večine kmetov ustavi pri cenah, ker je pač tu zapostavljanje najbolj očitno, najbolj otplativo. Tisti kmetje pa — in ni jih tako malo — ki razmišljajo globlje, vidijo, da so cene — take, kakršne so — le posledica splošnega zapostavljanja kmetijstva in kmeta; načrtnega, premišljenega zapostavljanja!

Če bi bil slovenski kmet takšen, kakršen je ameriški farmer, bi bilo take politike že zdavnaj konec. Ameriški farmer je biznismen — če mu ne nese, proda zemljo in gre. Slovenski kmet pa tega ne naredi. Zanj so kmetija, zemlja in delo svetinja; to mu je nekako prirojeno, brez tege ne more. Zato pa vztraja, tudi, če mu je še tako hudo. In to nevezanost kmeta na zemljo in domačijo oblast pri nas s pridom izkorisča!«

Toda vse ima svoje meje, tudi takšna navezanost. Bi se lahko zgodilo, da bi denimo vi zapustili kmetijo!

OMAN: »Težko, da bi to storil. Res pa je, da kmetje v Sloveniji to možnost imamo, ker še vedno ni tako težko dobiti delovnega mesta v industriji. Toda tisti kmetje, ki so se zaradi izgubljenih perspektiv v kmetijstvu takoj odločili, kmetje vendar niso dali — zemljo še zmeraj toliko obdelujejo, da ni zupuščena. To da to pomeni ekstenzivnost, to je nekakšen tiki kmečki štrajk.«

Zakaj po vaše vztrajamo pri takšni agrarni politiki?

OMAN: »Ne vem. Po vojni je bilo to načrtno. Lahko pa vam povem tudi oseben primer! Tam okrog leta 1962 je bilo, ko so naši občini trikrat kujo, ko pa druge vasi v naši katastrski občini. In to kljub temu, da je zvezni zakon določal, da v isti katastrski občini ne more biti različnih davčnih stopenj. Občina je to storila samo zato, ker je eden od kmetov iz naše vasi pro-

dal zemljo državnemu posevu, potem so pa še nas ostale hoteli prisiliti, da jo prodamo. Sel sem k županu in mu v obraz povedal, da nimajo te pravice. Pa mi je lagodno odgovoril, da jo imajo. Če hočejo, lahko obdavčijo vsakega kmeta posebej, je reklo. Sem mu rekla, da jaz takšni pravici rečem »pravica sile«. Lahko, če hočeš, mi je odgovoril.«

Kakšnega posebnega navdušenja nad pobudami za ustanovitev zveze slovenske kmečke mladine in kmečke zveze Slovenije tudi zdaj ni. Oblast je previdna in molči. Zakaj?

OMAN: »Veliko govori o demokraciji, vprašanje pa je, ali misli resno. Predpogoj za kakršnokoli pozitivno spremembu v družbi je demokracija. Te pa pri nas dolgo ni bilo. Le kako lahko govorimo o demokraciji, če ti pa — čim si toliko predzren, da politično razmišljajo — očitajo, da si nekakšna vzporedna struktura! To ni demokracija, to je absolutizem! Demokracija je, če imajo vsi v družbi enake politične pravice. Tudi kmetje — tudi mi moramo imeti pravico, da se lahko organiziramo, da lahko na glas razmišljamo, ne da bi se bali očitka, da smo nasprotniki sistema ipd.«

Kmetje že imate zadruge, zadružno zvezo. Kakšna pa naj bi bila razlika med njimi in kmečko zvezo?

OMAN: »Zadruga je podjetje, gospodarske organizacije, v kateri kmetje ponekod že soupravljamo, samoupravljamo pa še ne. To si bo treba še priboriti. Kmečka zveza pa je nekaj druga, je stanovsko-politična organizacija kmetov, podobna sindikatom. Vsaj povsod v svetu je tako. Ponekod imajo kmetje sindikat, drugod kmečke zveze in v večini evropskih držav so kmečke zveze. Slišal sem govoriti, da se lahko kmetje organizirali v gospodarski zbornici. To pa seveda ni isto kot kmečka zveza, saj je zbornica gospodarsko združenje podjetij, ne pa politično. Jaz sem tudi za povezavo v zbornico in mislim celo, da bi marsikater funkcije, ki jih danes opravljajo zadruge in zadružna zveza, bolje opravljala zbornica. Zadružna zveza pa naj bi bila poslovna organizacija za druga.«

Kmečki zvezi naj bi delovali znotraj ZSMS in SZDL, po drugi strani pa naj bi ohranili visoko stopnjo samostojnosti in neodvisnosti. Bo to mogoče?

OMAN: »Mislim, da je to edina možnost, če hočemo biti učinkoviti. Nespetno bi bilo, če bi se postavili v nekakšno opozicijo — SZDL na primer. Tako ne bi ničesar dosegli. Znotraj socialistične zveze moramo iskati zaveznike. Kmečki stan je del celotne družbe, tako kot je kmetijstvo del gospodarstva.«

Samostojnost in neodvisnost pa sta seveda nujni, saj nam nihče ne more postavljati omejitev, češ do ted se lahko pogovarjate, dle pa ne. Kmetje v zvezi se torek ne bomo ukvarjali le v vprašanjih kmetijstva, ampak z mnogo drugih vprašanj, ki se v družbi odpirajo, in ki se nam zdijo pomembna — pa naj gre za šolsvo, za skupščinski sistem ali pa za vojsko. Vse nas brigata.

Foto: G. Šinik

Kakšna bi morala biti ta kmečka zveza in kakšna po vašem mnenju ne bi smela biti?

OMAN: »Ne bi smela postati privesek sedanjih struktur in moralna partijska najprej prenehati obravnavati kmeta kot razrednega sovražnika in naspolj najljudi ne bi delila v razrede. Jaz odklanjam teorijo o razredih. Vsi smo najprej ljudje in a priori, vnaprej, razločevanja ne sme biti. Od francoske revolucije naprej ne bi smeli biti razredov in razločevanja, če kaj vem. Smo stanovi in vsi medsebojno sosedisci; ne more biti en stan — razred kot pravijo — privilegirani, avantgardisti sam po sebi. Razlike seveda so in bodo, že zaradi tega, ker je nekdo bolj sposoben od drugega in prav je, da so. Jaz mislim, da je Marx bil en pameten človek in če bi vedel, kaj zdaj počenja tisti, ki se jih sklicujejo, bi se zagotovo v grobu obratal. To je ena stvar, druga pa je dejstvo, da je povsod v svetu, kjer je uradna ideologija marksistična, gospodarski polom. Pa prav povsod. Se pravi, da nekaj ni v redu — bodisi z marksizmom bodisi s tistimi, ki se na Marxa sklicujejo. Kdo je bolj kriv, pa ne vem!«

Kaj pa reforma zadružništva?

OMAN: »Ta ni možna, če ne bomo hkrati reformirali tudi celotnega gospodarstva. Tudi celovita prenova kmetijstva, tako imenovana nova agrarna reforma — takšna, kot si jo lepo zamišljajo, mlađi — ni mogoča brez korenitih sprememb in posegov v gospodarstvo, v sistem, demokracijo in odločanje. Če bi zaceli s tistem, kar je bilo zamišljeno že ob gospodarski reformi 1965. leta, potem bi se lahko izvlekli iz krize. Pa smo takrat odstopili od korenitih sprememb, ker se je marsikdo čutil preveč ogroženega; odletel bi mu udoben in dobro plačan stolček.«

Ne samo pri oblasti, tudi med ljudmi boste morali kmetje dobiti podporo za te svoje ideje. Kje vidite svoje zaveznike?

OMAN: »Med kulturniki prav gotovo. Tudi med delavci, če so ali pa če bodo toliko osveščeni, da se bodo zavedali, da je dobro, če delamo z roko v roki. Vsak kruh ima svojo skorjo, tudi delavski. Jaz sem okusil ta kruh. Gotovo še marsikater kmet ne ve, da tudi delavec težko zaslubi tiste milijonice in se težko prebija iz meseca v mesec. Pa tudi marsikater delavec še misli, da kmet lahko obogati že samo s tem, če enega bika proda. Bolje se moramo poznati med sabo, to je pomembno.«

Malo je kmetov v zvezi komunistov in razlogov za to je precej. Kakšen je vaš osebni odnos do zveze komunistov?

OMAN: »Jaz bom komuniste in to sem javno že povedal — je mal resno takrat, ko se bodo odgovarjali iluziji o komunistični družbi, ki ni možna. Ko se bodo odgovarjali tej utopiji in se bolj posvetili ustvarjanju demokracije, potem jih bom cenil. Ne pa da v imenu neke utvare dušijo pobude in ustvarjalnost ljudstva. Zame je komunizem utrava, to je nekakšna družba večno zadovoljnih, v kateri naj bi vsak dobitil, kar bi potreboval in kolikor bi potreboval. Zdi se mi popoln nesmisel govoriti, da bo kdaj takšna družba, da bomo imeli toliko, da bo vsakdo zadovoljen.«

To je gotovo stvar kakšne akademiske razprave in teoretičiranja. Kaj pa v praksi, kakšen je odnos partije do kneta?

OMAN: »Ideološko nas je zapostavljala, ker je kmet lastnik proizvodnjskega sredstva, trmašno navezan na zemljo, zasebno lastnino, po možnosti še veren. To zapostavljanje je tudi med samimi kmeti ustvarilo precej

Za 1. maj smo pripravljali intervju z Ivanom Omanom, kmetom iz Zminca pri Škofji Loki. Pred več kot desetimi leti je bil pobudnik za ustanovitev kmečkega sindikata — kmečke zveze. Pobudo so sedaj obnovili mladinci. Toda, prehiteli so nas pri Teleksu, in ker so mu zastavili enaka vprašanja, kot smo jih pripravili v našem uredništvu, smo avtorja Slavo Partlič in Vinka Vasleta poprosili tudi za objavo v Gorenjskem glasu.

drugače pač ni narod. Če nima svoje vojske, si pač odvisev od tega, kar se v centru dogaja — pa naj bo to na primer puč Aleksandra Karadjordjevića leta 1929, ali pa poskus Aleksandra Rankovića in take stvari. Poleg tega smo Slovenci, kar zadeva vojsko, na slabšem, kot smo bili pod Habsburžani! Tako so slovenski fantje služili vojsko v slovenskih polkih. Če jih ne bi imeli, se v Judenburgu tudi ne bi mogli upreti. Hrvati so imeli celo svojo vojsko, Madžari tudi, Čehi tako kot mi svoje pole. Pa zaradi take vojaške organiziranosti Avstroogrška ni bila nič manj enotna in trdna, ali pa ogrožena. Danes pa slovenske fante raztepejo po celo Jugoslavijo in če pridejo trije Slovenci skupaj in se po slovensko pogovarjajo, že vpijejo, da se »grupisu.«

Nekdo mi je lani na Krekovem proslavi reklo, da je bila Jugoslavija najbolj enotna takrat, ko so vsi narodi imeli svojo vojsko — to je bilo pa med drugo vojno. In strinjam se s tem. General Avšič se je zavzemal za slovensko vojsko, pa je moral iti.«

Govorite o ogroženosti slovenskega naroda. Kdo ga pa ogroža v tej Jugoslaviji?

OMAN: »Da se razumemo — nas v Jugoslaviji ne ogrožajo drugi narodi; ne Srbi ne Hrvati, Črnci ali Makedonci! Ogrožajo pa nas te politične, oblastne strukture in ogrožamo se sami, ker smo vse to dopustili.«

Veliko ste govorili o demokraciji v našem sistemu. Kje bi se po vašem mnenju naš sistem moral najprej demokratizirati?

OMAN: »Upam si trditi, da naš skupščinski sistem pravzapravni legitimen in tudi ustava iz leta 1974 ne. Leta 1973 si je skupščina protizakonito podaljšala mandat — ta se lahko podaljša v izjemnih razmerah, kot je na primer vojna, te pa takrat ni bilo — in sprejela ustavo, s katero se je iz parlamenta preoblikovala v delegatsko skupščino in s tem praktič

Mitja Kersnik iz jeseniške Železarne:

Z družbeno lastnino delamo kot svinja z mehom

Eden mlajših strokovnjakov jeseniške Železarne, strojni inženir Mitja Kersnik z Bleda: »Partija je forumska in premalo delavska. Najbolj me moti kriza moralnih vrednot, saj kmalu ne boš več normalen, če nekaj ne ukradeš, če imas že možnost. Nekvalificirani delavec lahko po štirih dneh upravlja s strojem, vrednim 40 milijard. Delovna zavest na najnižji stopnji. Delavci o pomembnih stvarih sploh ne odločajo. Zakaj se zaključni račun sprejema še le marca? Včasih smo lahko ves "krafel" prodali.«

Mitja Kersnik, strojni inženir iz jeseniške Železarne.

Mitja se je pred dvanajstimi leti započel v jeseniški železarni, zdaj pa je pri 35. letih vodja oddelka za hidravliko in pnevmatiko. Njegovi sodelavci ga cenijo zato, ker je strokovnjak na svojem področju, vedno pošten in dosleden do sebe in drugih. Delo opravlja z veliko zagnostjo, vestnostjo in veseljem. Delovno področje hidravlike in pnevmatike ponuja vedno znova nove tehnične izzive, kar je Mitju vše posebno zadovoljstvo: ne-nehno sam isče rešitve, nenehno si sam pridobiva tehnično znanja.

Doma je z Bleda, ne ravno iz delavske družine. Oče je bil čuvaj, mati učiteljica, ima dva brata, oba sta elektoinženirji. Poština in zavedna družina – oče je bil prvoborec – je Mitiju privzgojila pokončni značaj, pošteno delo in ravnanje, povsod in venomer, saj Mitja ostro obsoja vse nepravilnosti, ki jih opaža in jim z njemu lastno odkrito in iskreno besedo kljubuje. A ne le z besedo, predvsem z lastnim neumornim in strokovnim delom dokazuje, kako bi se moral delati več in bolje.

Bil je predsednik osnovne organizacije sindikata, delegat v delavskem svetu tozd, član izvršnega odbora sindikata Železarne, predsednik odbora za gospodarstvo v tozd, iz partije pa je leta 1983 izstopil...

in resnem nezadovoljstvu pa priča vedno večja fluktuacija strokovnega kadra."

Koliko zaslужis?

"Prejšnji mesec 60 starih milijonov."

Zakaj ne odideš?

"Meni denar nič ne pomeni, eksistenco nisem ogrožen, nimam velikih želja in po dvanajstih letih se mi upira logika, češ če ti ni kaj prav, pa pojdi. Navsezadne imam rad svoje delo."

Porabili so že vse rezervne dele

Stalno poslušamo, da je jeklarna zgrešena naložba.

"Do slovenske industrije je energetsko preveč potratna, da pa je bila verjetno nujna, če hočejo imeti delavci kruh."

Zakaj toliko zastojev v novi jeklarni?

"Poleg vseh objektivnih okoliščin, ki spremljajo okvare v jeklarni, je precej krivde na "posadki", ki tam dela. Ne mislim strokovnega teama, mislim na neuropsobljene delavce, ki so prišli s plavža. Zgoverni podatek: naprave v jeklarni ne delajo dobro, saj so porabili že vse rezervne dele, ki naj bi jih imeli za tri leta!"

V Železarni nasploh so odkrili pravi gospodarski kriminal. Koliko o tem že zelezarji veste?

"Brez skrbi, za vsako škodo in krajo se zve, ljudje vedo včasih več kot sodišče! Družbena lastina je slabo zaščitenega in če vse te zadeve že enkrat odkrivajo, naj javnost vsaj bolj natančno informirajo."

Saj imate vendarne skupine in delegatski vpliv?

"Delovne skupine so zgolj formalnost. Procedura je že taka, da se sklepa o stvarih, na katere delavci nimajo nobenega vpliva. Ljudje so pasivni, pripombe redke in splošne, vedo, da se v resnicu nekje druge odločajo. Zame je totalni nesmisel, da se šele marca sprejema zaključni račun. Raje bi se pogovorili, kako bolje gospodariti, ne pa, da vodstvo še teden dni pred zaključnim računom ne ve, kakšno izgubo imamo. Nisem mojster za finančne, zato mi tudi najbrž ne gre in ne gre v glavo, da šele marca prihajajo računi za prejšnje leto."

Kaj pa sindikat?

"Ta vsaj malo spreminja dogodek, čeprav vpliva nima, preveč je spolitiziran, stalno govorji in govorji o nekih usmeritvah."

Kakšno je zadovoljstvo v Železarni?

"Večina nekvalificiranih je še kar zasluži, v celikem

Minili so časi, ko smo ves "krafel" prodali

Zakaj ne povzdignejo glasu vsaj strokovnjaki, ki dobro delajo in kaj vedo?

"Delo je pri nas premalo strokovna in ekonomsko zadeva, vse je spolitizirano. Treba bi bilo dati dihati tistim, ki kaj znajo, a so bolj tisto in niso glasno prodorni. Njihove ideje ne gredo v širino, ne vprašajo jih za nasvet, ne sliši se jih."

Kaj te pri tvojem strokovnem delu najbolj motivi?

"Ukvarjanje z administriranjem. Dnevnih kartotek vseh vrst imamo kot na policiji: odsotnost gor, pa prisotnost dol... Tega ne bi mogla prebaviti nobena zdrava družba, v dobi računalništva še toliko manj. Osebno pa najbolj pogrešam več skupinskega strokovnega dela. Vsak se nekam začene, misli: "moje je dobro", namesto da bi s skupnim delom dosegli največ."

Delovna zavest, morala?

"Tako na nizki stopnji, da je v dvanajstih letih službe še nisem čutil. Kriza moralnih vrednot me pa res moti. Saj že skoraj ne boš več normalen, če nekaj ne ukradeš, če je že možnost in priložnost."

Zakaj taká miselnost?

"Splošni ekonomski zlom, neperspektivnost Železarne, še posebej v času tržnih zakonitosti. Naše naprave so drage, porabljajo energije ogromne, cene ekonomiske... Nagrajevanje je ena sama čista uravnivočka. Ko si na nekem delovnem mestu, si v tisti kategoriji in piku. Nikamor več naprej! Iz dobrih delavcev, strugarjev, ključavnicijev smo tedaj, ko je bilo možno in moderno, napravili slabe vodje. Šli so dobr delavci malo v šole, malo poiskali vezic in hop gor po lestvici! Tudi naša komerciala bi se morala malo bolj potruditi, kajti minili so časi, ko smo lahko ves "krafel" prodali. Maloveč samokritičnosti tudi Železarjem ne bi škodilo."

V tečaj in kaj se nauči!

Kaj pa inovativnost? Sam si inovator.

"Ja. Imam tri inovacije, nič posebnega. Pri inovacijah me zanimajo le izvirne tehnične rešitve, inovacijske ideje imam za svojo delovno dolžnost. Pri nas je lahko že vsak inovator, nekateri so pravi inovatorski abonenti. Teh "partizanskih" inovacij ne maram. Premalo se upošteva raven tehnike v svetu. Nevzdržno je, da se je zgodilo, da je Tehnični biro pripravil rešitev in ko je stvar "zalaufala", so posamezniki to prijavili za inovacijo."

Usposabljanje, izobraževanje delavcev?

"Leto dni sem honorarno učil na Žicu in mislim, da sistem rednega izobraževanja da premalo strokovnega znanja. Kadark gre za dopolnilno izobraževanje zaposlenih, se strašno cinca, češ, ali je sploh treba iti, namesto, da bi rekli: takoj izgini v tečaj in kaj se nauči! Še huje pa je, da imamo slabe upravljalce strojev. Operator enega brusilnega stroja v pičih štirih dneh lahko postane prav vsak nekvalificirani delavec, stroj pa stane 40 starih milijard! Družbeno lastnino delamo kot krava z mehom! Preveč je malomarnosti, neznanja in če bi te stvari spravili na strokovno raven, bi bilo v naši fabriki veliko manj "havarij", kot pravimo."

Mitja, kako si sprejel vest, da so te tvoji sodelavci sami predlagali za našega prvomajskega sogovornika. Kakšen si kot vodja?

"Presenečen sem bil. Kot vodja? Kaj vem! Tako je kot v vojski. Če imajo vojaki kapljari radi, ga pa oni "gor" ne marajo in obratno..."

Tvoj odnos do praznika dela?

"Za 1. maja gremo na Poljane, kamor me je oče vedno peljal. Ko sem bil majhen, je bilo zame slavje tako veličastno, tako lepo in pomembno. Zdaj prvi maj ni več tisto, kar mi je bil v prvih letih službe. Ni več tiste enotnosti kolektiva, vsak se preveč peha sam zase..."

D. Sedej

Kdor ne dela, praznuje vsak dan

Narod nima več prave morale

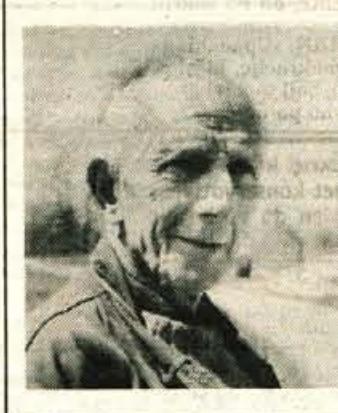
Ko smo o prazniku dela, o našem odnosu do dela, moralni in življenjskem standardu spraševali Gorenje, so bili kaj redkobesedni. Kljub vsemu pa so vsi poudarili, da je vzrok za današnjo gospodarsko krizo in krizo nasploh nedelo, malomarnost, slab odnos do družbenih lastnin. Pravnik dela praznujejo malo manj slovesno kot v minulih letih, a vendar je priložnost, da se vsi, ki vendarje še pošteno in dobro delajo, spočijejo, tisti pa, kot je dejal eden izmed naših sogovornikov, ki "ne delajo, pa tako praznujejo vsak dan."

Lojze Kunčič, bolniški strežnik v Begunjah: "Ta praznik dela bom verjetno v službi, saj delamo v turinusu. Zaposlen sem šestnajst let in v teh letih sam kot vsi zaposleni čutim, da življenjski standard precej pada, saj so življenjski stroški postali včasih že neznotni. Koliko delamo? Za nas, ki delamo v bolnici, ni mogoče trdit, da ne bi delali, saj je narava dela taka, da moramo."

Janez Palčič, upokojenec z Jesenic: "Vsi, ki smo še aktivni v organizacijah Zveze borcev, smo prepričani, da se sedanje gospodarske in družbenne razmere morajo urediti, mora biti bolje. Taka mnenja izpričujejo borce na vseh se stankih in v vseh pogovorih. Na prvomajski proslavi na Poljanah pričakujemo precej ljudi in osebno mislim, da ljudje državne praznike radi praznujejo."

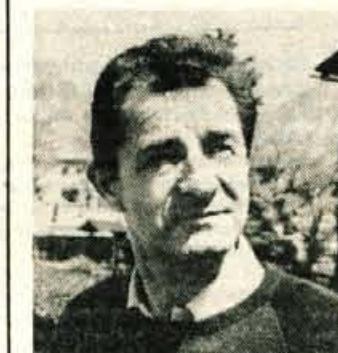
Franc Gorm, kmet iz Poljč: "Dvainosemdeset let sem star, vse življenje sem bil kmet in sem veliko delal. Danes malo manj, saj sem bolan, vendar, če le morem, grem na njivo in polje. Veseli me, da je vsa zemlja obdelana, da ljude skrbijo za svoje kmetije, želim si le, da mladi ne bi tako odhajali s kmetij. Prvi maj? Saj veste, kako kmetje praznujejo: če je lepo vreme, delaj."

Franc Varl, delavec iz Hidrocentrale Moste: "Zaposlen sem šestnajst let in pri nas v Mostah dobro delamo. Ob državnih praznikih organiziramo proslave in kajpak smo delavci veseli, da smo prosti. Za prvomajski praznike ne bo nič posebnega kot minula leta. Praznik je praznik za tiste, ki delajo, za tiste, ki ne, pa je tako praznik vsak dan."

Dejan Momčilovič, direktor 1. letnika Železarskega centra na Jesenicah: "Kaj ob prvem maju čutim? Nič posebnega, nič takega, kar mislimo starejši od nas. Zame in za moje prijatelje je zanimiv praznik, saj bomo zaključili po okoliških hribih kresove, kaj pojedli in popili in se zabavili."

Franc Širovnik, vojnik-instruktur na Bledu: "Pravnik je za delavce pomembnejši; spočijejo se. Tisti, ki ne delajo, je vsak pravnik odveč. Danes se zelo malo dela, veliko manj kot včasih, tudi moralne vrednote upadajo. Res je žalostno, da narod nima več tiste prave morale, ne v odnosu do dela in ne do družbenih lastnin."

D. S.

Dr. Maja Mulej

Rožice zdravstvu ne cveto

Pred tednom dni je bila dr. Maja Mulej, internistka v jeseniški splošni bolnišnici, delegatka na konferenci Zveze komunistov Slovenije, kjer je sodelovala z razpravo o zdajšnjem položaju v zdravstvu. Njeno poklicno delo je ta čas čakalo. Zato jo je toliko neizprosnejše terjala dolžnost ta teden, ko smo jo povabili k besedi. To jutro je pravkar končala vizito na internem oddelku, za njo pa je bil že 24-urni delovnik od prejšnjega jutra. Mlada zdravnica je sicer sodila, da ni ravno poklicana razpravljalati o zapletenih problemih današnjika v zdravstvu, saj ima sele desetletno medicinsko prakso, v osnovnem zdravstvu sploh nikakršne. Toda pretehtane besede (pa najsi bodo iz partiske razprave ali iz intervjuja) dajo slutiti razsoden odnos in kritično ost mladega strokovnjaka do razmer v svoji stroki. Razmere pa so take, da bolj dišijo po cipresah (kot se je slikovito izrazil Teleksov časnikar) kot pa po pomladnem cvetju.

Dr. Mulejeva, s svežimi vtisi prihajate s konference slovenskih komunistov. Kakšne strune je upirala na temo zdravstva, glede na to, da ta čas predstavlja precej bolečo družbeno rano?

Konferenca je zajemala predvsem gospodarsko problematiko in se družbenih dejavnosti ni dotikala v tolikšni meri, pač zato, ker je s prestrukturiranjem gospodarstva pričakovati tudi boljši ekonomski položaj družbenih dejavnosti. Na konferenci je od slednjih izstopalo izobraževanje, ne vem, morebiti spriče sestave delegatov.

Gleda zdravstva pa je prevladovala zgroženost nad predvidenim krčenjem programov, katerega posledice bi se pokazale šele čez nekaj časa. Več smo govorili o solidarnosti zdravstva in njeni nepravilni porazdelitvi. Slišati je bilo, da bi morali v zvezi z njo vsake toliko časa preveriti gospodarsko stanje v občini, ali je možna dajati (ali upravljena prejemati). Gledano iz jeseniške občine, kjer se je materialni položaj močno poslabšal, je to sila aktualno.«

Povzemiva rdečo nit vaše razprave.

»V njej sem se dotaknila vzrokov sedanje krize v zdravstvu, samoupravne organiziranosti v zdravstvenih organizacijah, samoupravnih interesnih skupnosti. Tudi tod bi bilo potrebno prestrukturiranje. Zdravstvo smo namreč samoupravno organizirali po modelu gospodarstva, ne upoštevajoč prognost, ki je zdravstvu potrebna glede na zahteve in možnosti okolja. Specifika te dejavnosti ni upoštevana, samoupravna organiziranost ni prilagojena strokovni. Zdravstvo bo potrebovalo tako organiziranost, ki bo morala ob materialnem upoštevati tudi strokovni razvoj medicine, če želimo, da bo bolnik deležen ustreznega zdravljenja. Da bomo to dosegli, bo potrebna enotna zdravstvena politika, ki jo bodo vodili in načrtovali sposobni strokovnjaki. Na ta način se bomo izognili tudi monopolom (države ali republike) pri odločjanju o zdravstvu, s strani samoupravnih interesnih skupnosti pri razpolaganju z denarjem, s strani zdravstvenih organizacij pa, kako izvajati programe. Kaj lahko se zgodi, da je skrb za zdravje ogrožena spriče strokovno nepreverjenih administrativnih ukrepov — to smo nedavno doživeli, ko je zakon dal gospodarskim delovnim organizacijam v izgubi možnost, da so si pomagale z refundiranjem sredstev za zdravstvo. V zdravstvu, ki sicer uradno ni priča izgube, sredstev za delo pa je primanjkovalo, pa smo ostali na celišču, brez možnosti, da kakorkoli pridemo do denarja.«

Bolnik ne sme biti prikrajšan

Zdravstvo je zajeta gmotna kriza. sledila ji je moralna. Kako ju zdravstveni delavci občutite?

»Bolniki ju morebiti res ne čutijo v toliki meri. Pri zdravstvenih delavcih pa je bolj opazna pri motiviranosti za delo. Pri tem imam v mislih zlasti interes za strokovno izpopolnjevanje, ki plahni, kar ima konec koncev tudi lahko posledice pri bolnikih.«

Leto 1987 je napovedalo resne težave v zdravstvu, zato so jih na Gorenjskem skušali z nekaterimi ukrepi umiliti. Tako so v specifičnih ambulantah zbrali za odstotek manj »primerov«, predpisanih je bilo 2,6 odstotka manj zdravil, v bolnišnicah se je zdravilo enako število bolnikov, le da ob 2,2 odstotku nižji ležeči ležalni dobi, reševalci so prevozili za 5 odstotkov manj kilometrov. V zdravstvenih organizacijah niso priznali nobenih dodatnih kadrov. Vse to pa, kot trdijo, zdravstveno stanje ni prav nič poslabšalo.«

Prejšnji mesec, prav na pragu svetovnega dne zdravja, je kri za skoraj dosegla vrelische. V mislih imam grožnje z generalno stavko v zdravstvenih ustanovah. Na Gorenjskem to razpoloženje sicer ni bilo tako izrazito kot drugje, vendar imate najbrž klub vsemu odnos do tega pojava. Ali je splošna stavka v zdravstvu možna, se ne bije z zdravniškim etosom?

»Povsod, kjer so s stavkami opozorili na boleče stanje zdravstva in družbeno brezbrinost do njega, so poudarili, da v tem gibanju bolniki nikakor niso bili prizadeti. Za osnovne bolnikove potrebe mora biti poskrbljeno, odpovedati bi smeli le elektivne operacije, medtem ko bi morala urgenca nujno delati, dežursta teči, reanimacijska ekipa bi pripravljena... Zdravnika vest namreč nalaga skrb za bolnika, ta nikakor ne bi smel biti prikrajšan.«

Do splošne stavke potem vendar ne prišlo. Republiški organi so se zganili in napovedali nekaj ukrepov za ozdravitev zdravstva. Kaj od njih pričakujete zdravstveni delavci?

»Trajnejše rešitve bo dala še sprememb zakona o zdravstvenem varstvu. V zdravstvenih organizacijah pa lahko začnemo z izkoriscenjem naših notranjih rezerv, ne da bi kakorkoli posegali v pravice.«

Delete v bolnišnici. Ravn tam pa je očitati, da so najdražji del zdravstva. Je tako?

»Seveda, bolniško zdravljenje spremljajo veliki materialni stroški, od zdravil, porabljenega materiala, hrane, aparatur. Teh sploh ne kupujemo več. Drago je »prebivanje« v bolnišnicah. Nedvomno največji strošek pa predstavlja zdravila, saj denimo ampula antibiotika stane 35.000 dinarjev.«

Če greš k zdravniku, pričakuješ zdravilo, napotnico

Racionalna poraba v zdravstvu je menda predvsem v rokah zdravnikov. Kaj lahko storite zoper velikanske stroške?

»Varčevanje je v dočasnji meri v rokah zdravnikov. Veliko bi se dalostoriti z dobro strokovno povezavo osnovnega zdravstva in bolnišnic. Potrošnjo zdravil bi lahko bistveno zmanjšali. Takšna, kot je zdaj, je mnogo previsoka, saj vemo, da je veliko zdravil brez bistvenega terapevtskega učinka. Zdravniki velikokrat predpisujemo zdravila, ker ljudje to zahtevajo. Če

pridejo k zdravniku, pač pričakujejo, da bodo od njega tudi nekaj odnesli.«

Vplivati se da tudi na zmanjšanje hospitalizacije. Da se ljudje želijo zdraviti v bolnišnicah, ima pogosto tudi socialne indikacije. Morebiti bi kazalo vpeljati možnost, da bi uporabniki sami pokrili »oške ležanja v bolnišnici, kadar ni medicinsko indicirano. Denimo, da človek utripi možgansko kap. Prej aktiven in zmožen san skrbeti zase je zdaj odvisen od nekoga drugega. Svojci imajo obveznosti, ne morejo ga negovati. Pre-

lizacije, ne spominjam pa se, da bi bila kdajkoli napravljena kaka analiza o zdravstvenem stanju ljudi na Jesenicah, v Radovljici in drugje na Gorenjskem. Mislim, da ne bi smeli enostransko obsojati. Poglejmo le strukturo prebivalstva v teh dveh občinah. Veliko ljudi dela v težki industriji. Ogromno je priseljencev, ki nimajo urejenih osnovnih življenjskih razmer, primerenih bivališč, hranijo se v samskih domovih, brez družin so... Vse to vpliva na morbidnost. Na drugi strani pa ima denimo Škofja Loka veliko kmečkega prebivalstva. Mnogo ljudi iz žirovskih hribov si ne želi v bolnišnico. Da je nekod manj hospitaliziranih je velikokrat tudi zasluga sposobnega splošnega zdravstva, sposobnost na »terenu« ozdravila ljudi. Kako razvito je osnovno zdravstvo, je pri stopnji hospitalizacije velikega pomena. Zdravnik v osnovnem zdravstvu ima prvi stik z bolnikom, ta ima tudi največ možnosti,

pač znana dva ali trije primeri. Če imamo za neko medicinsko področje (pri nas za otologijo) le dva zdravnika, to

Položaj na zdravstveni fronti še vedno ni dosti drugačen kot lani. Razen Tržiča in Škofje Loke je troje občinskih zdravstvenih skupnosti nelikvidnih. Najtežje je na Jesenicah, kjer je zaradi infarkta občinskega gospodarstva tudi transfuzija zdravstvu precej pičla. Na Jesenicah so bili zaradi nelikvidnosti že prisiljeni najeti kredite za plače. Nasprotno pa se škofjeloško zdravstvo presenetljivo dobro drži, zasluge za to so v dobrem položaju gospodarstva in sorazmerno poceni v zdravstvenem varstvu.

Drugacija participacija je eden od velikih upov v prihodnje morebiti spremenjenega zakona o zdravstvenem varstvu. Dopolnilo za zdravstvene storitve so v preteklosti uveliti iz vzgojnih nagibov in ne zato, da bi se bistveno napolnila zdravstvena blagajna. Če je namreč treba zdravnika plačati, potem ne iščes za vsako figo njegove pomoči. Toda danes je očitno, da na ta način vzbujamo prav malo, le še kako tretjino ljudi. Krog tistih, ki so oproščeni plačila zdravstvenih storitev, se je zelo razširil, tako da od participacije zdaj ni ne denarja ne vzgoje. Če naj bi se spremenil zakon, potem naj bo edino merilo za oprostitev participacije socialni položaj »Uporabnika«. Vemo, da zdaj nikomur, ki je starejši od 70 let, ni treba plačevati zdravil. Vemo pa tudi, da vsem starostnikom ne gre enako slabo (ali dobro). Tudi pri participaciji za nekatere bolezni naj bi bili posebej manj prizanesljivi. Če se bo, na primer, zdravljeni alkoholik pojavi v ambulanti znova iz istih razlogov, naj bi za zdravljenje prispeval več.

kako ga bo usmeril: ga bo zdravil sam ali pa ga bo poslavil v bolnišnico. Strategija zdravstvenega razvoja sloni prav na osnovnem zdravstvu in spodbujanje preventivne. Vendar pa smo tu storili nekaj napak. Zdravniki v osnovnem zdravstvu bi morali biti tisti, ki imajo največ izkušenj, in ki so strokovno najbolje usposobljeni. Mi pa smo storili ravno obratno, tja smo pošljili mlade zdravnike, ki so komaj končali študij.

Zaradi možnosti vplivanja na hospitalizacijo smo pred leti ustanovili tako imenovan urgentno ambulanto. Ravn v njih je opaziti, s koliko nepotrebni stvarni se ukvarjajo. Nepotrebni mi zato, ker bi jih lahko opravili zdravniki v splošnih ambulantah. Tako pa so podaljšana roka osnovnemu zdravstvu, in sicer v tem smislu, da zdravnik, kadar je v domovih, bolnika pač pošlje naprej. Za tako ravnanje so najbrž še kaki vzroki, vendar jih žal ne poznam, saj nikoli nisem dela v splošni praksi.

pomeni, da je 14 dni v mesecu za vsakega potrebnega pripravljenost. Zdravnička pa mora žanjo tudi plačati. Spriče okoliščin je visok dohodek verjetno razumljiv. Ljudi pa to razburja in meče potem takšno luč na vse zdravstvene delavce. Naši osebni dohodki za 182 ur na mesec niso prav visoki, dežursta na vrzejo nekaj več. No, sama sem denimo prisla na delo včeraj zjutraj ob sedmih, doma bom danes ob dveh. Kot dežurstvo se mi steje le delo po deveti ur zvečer, medtem ko popoldansko delo od dveh do devetih zvečer ni plačano, lahko ga le nadomestim s prostimi urami. Očitajo nam, kako si razporejamo (nabiram) dežurne službe. Vendar pa je to odvisno od dogovora, nekateri se pač laže, drugi teže odtegnejo družinskim obveznostim, od tega pa je odvisno tudi dežurstvo.

Okoli 5 odstotkov družbenega proizvoda namenjam pri nas zdravstvu. Se vam zdi to dovolj za zadovoljevanje tovrstnih potreb?

»Kolikor vem, tudi v razvitem zahodnem svetu ne namenjajo zdravstvu kaj večjega deleža. Razliku je v tem, da so te družbe bogatejše, pa ta delež navrne več kot pri nas. Sicer pa smo šli tudi mi, tako kot razvite države, v zdravstvu pot ekstenzivnega razvoja. In v tem je tudi eden od vzrokov krize. Krizo v zdravstvu občutijo tudi v bogatih državah. V Veliki Britaniji denimo, kjer so za ozdravitev nedavno sprejeli vrsto ukrepov. Njihov ugodnejši gmočni položaj pa jim je omogočil, da lahko vložijo veliko denarja samo v programe, s katerimi kanjo izboljšati položaj v zdravstvu. Mi očem takem lahko le sanjam.«

D. Z. Žlebir

Ob materialnem šoku v zdravstvu je slišati tudi različne »resnice« o plačah zdravstvenih delavcev: na eni strani, da so nizke in se zato poraja nezadovoljstvo, že »večno ne bo šlo zoglj na moralni pogon«, in na drugi, da si vsaj zdravniki kljub tem razmeram režejo znoten kos potice. Kje je resnica?

»Večkrat je slišati enostranske trditve, da zdravniki bajno služijo, ker sta

Ljudje obolevajo tudi zaradi socialnih razmer

Jesenicam in Radovljici zlasti zadnje varčne čase večkrat očitamo preveliko razsipnost v hospitalizaciji, če da druge na Gorenjskem ljudi ne posiljajo tako veliko v bolnišnico. Kje so vzroki?

»Že pred leti sem se v krajevni skupnosti v delegaciji za zdravstveno skupnost srečal s tem problemom. Že tedaj so očitali preveliko stopnjo hospita-

Razmišljanje Srečka Polanca ob neuspehih pouka matematike

Matematika – strah tudi za učitelje?

Kranj, 27. aprila — Matematika, strogo sistematična veda, je bila zaradi svoje zahtevnosti že od nekdaj predmet, ki je zviral strah. Strah je bil in ostaja predvsem na strani tistih, ki učijo; očitno pa se z njim vse pogosteje spopadajo tisti, ki učijo. Učitelji matematike so v zbornicah vedno bolj osamljeni. Stari beže iz šol, tudi novi se raje zaposljujejo drugje. Tisti, ki vztrajajo, so po eni plati vse bolj preobremenjeni v razredih, po drugi pa odrijeni od sprememb predmetnikov in učnih načrtov. V želji, da bi učenci imeli dobre šole, učitelji pa ustvarjalni mir, so člani društva matematikov, fizikov in astronomov lansko jesen na rednem letnem občnem zboru sprejeli posebno izjavno. Kasneje so podobno pot ubrali tudi univerzitetni profesorji. Srečko Polanc, učitelj matematike v srednji šoli Iskra v Kranju pa je na Zavod za šolstvo naslovil svoje kritično razmišljanje ob neuspehih pouka matematike.

● Ena od vaših osnovnih ugotovitev, naslonjena na praktične izkušnje, je, da učenci pogosto prihajajo v prvi letnik srednje šole z zelo slabim predznanjem iz osnovne šole. Večkrat učenci ne obvladajo niti deljenja in množenja, nekateri imajo težave celo s seštevanjem. Zakaj tako slabo znanje?

"Uvedba elementov teorije množic v pouk matematike v osnovni šoli je ena največjih napak pri načrtovanju pouka matematike v našem šolstvu. Množica je tako abstrakten pojem, da zaradi svoje zahtevnosti zagotovo ne sodi v osnovno šolo pa tudi v srednji šoli naj bi obravnavali zgolj osnovne lastnosti. Zaradi zahtevnosti teorije množic je pouk matematike kljub ogromnim prizadevanjem učiteljev, učencev in staršev vnaprej obsojen na skromen uspeh. Učiteljem matematike v nižjih razredih zmanjkuje časa za utrjevanje osnovnih računskih spremnosti. Če k temu dodamo še uporabo računalnikov v višjih razredih, so posledice takega učenja povsem razumljive."

Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije je bilo odločno proti uvajanjem množic v pouk matematike v osnovni šoli. Peščica delavcev Zavoda za šolstvo je bila mišljena, da je pametnejša od vseh drugih slovenskih matematikov in je uveljavila svojo voljo. Rezultati so tu."

● Zdaj tudi oni priznavajo zmoto.. Prenovljena matematika se znova prenavlja, vraca na tironice, podobne stari. Zunaj je tudi že večina novih učbenikov za osnovno šolo. Kaj pravite na to?

"Končno! Temeljni pojem matematike je število, ne pa množica. Zato bi morali ob prvih srečanjih z matematiko obravnavati predvsem števila in osnovne operacije z njimi."

● O zavoženih generacijah otrok in strokovno izigranih učiteljih ne bova govorila. Raje povejte, zakaj ste učitelji, tudi osnovnošolski, nenaklonjeni napredovanju učencev z negativno oceno.

"Preprosto, ker izenačevanje uspešnih in neuspešnih učencev najbrž ne prispeva k večjemu prizadevanju neuspešnih. Matematika je veda, ki se je ne da gulin' in ki ne trpi 'spričanja'. Zelo malo verjetno je, da učenec, ki je, na primer, v šestem razredu nezadosten, naslednje leto napreduje brez težav, nasprotno, te se mu le še stopnjuje."

"Na pouk matematike vpliva tudi odnos strokovnih organov slovenskega šolstva do pouka slovenskega jezika. Opoža, da veliko učencev ni sposobnih izraziti svojih, sicer pravilnih, matematičnih trditev s pisano besedo. Glede na število ur pouka slovenskega jezika to ne preseneča. Tak odnos našega naroda do materinega jezika je vreden obsojanja. Če strokovni organi tega problema ne bodo uredili, niso vredni svojih imen, zavod za šolstvo pa naj se preimenuje v Zavod zoper šolstvo."

● Trdili temelji znanja v srednji šoli običajno popokajo?

"Osip učencev v prvih letnikih je odločno prevelik. Konkretno v naši šoli se samo med kovinarji osuje povprečno za razred učencev. Šola je za nekatere preveč zahtevna, drugi pa bi zmogli bistveno več. Mislim, da bi morali omogočiti vsem razvoj v skladu s sposobnostmi, tako da bi lahko vsak prišel do nekega poklica. Na tem področju je reforma šolstva naredila več škodo kot koristi. Uravnivovalka v šolstvu (ki zdaj popušča, a prepočasi) je pogubna za posameznika in za družbo. Nič ni bolj neenakega kot je enaka obravnavana neenak."

● Katero so bile z reformo šolstva najbolj kritične spremembe učnih načrtov za program elektrotehnik, ki vam je najbližji?

"Pred uvedbo usmerjenega izobraževanja (katero izobraževanje pa ni usmerjeno?) je vse učbenike za tehnične šole napisal Ivan Štalec. Skupno so imeli 744

strokovno nazadovanje. Tej nevarnosti se skušamo izogniti s seminarji in predavanji. Misli, da je teh premalo in so premo, zahtevni. Rešitev vidim v daljših oblikah izobraževanja, ki bi se jih morali občasno udeleževati vsi učitelji, na pri-

"Učnih pripomočkov za pouk matematike skorajda ni. Kje so prosojnici, tabele, plakati, filmi in druga ponazorila, ki bi učencem povečala sposobnost sprejemanja, učiteljem pa olajšala delo?"

mer, vsakih pet let dva meseca. Nasprotni mislim, da bi vrnitev učiteljev v šolske klopi dobro vplivala na delo učiteljev. Človek vse prehitro pozabi, kakšno je sedanje v šolski klopi."

● Posebno poglavje so prenatrpani oddelki. V vaši šoli jih je kar nekaj, ki dosegajo mejo 36 učencev, tudi v višjih letnikih."

"V takšnih razredih je teko dobro delati. Onemogočeni sta notranja diferenciacija učenja in individualizirano ocenjevanje. Učitelj je lahko zadovoljen, če v šolskem letu fizično spozna svoje učence. Želel bi, da tujke, kot so diferenciacija, individualizacija in podobne, nehamo uporabljati. Samo slepcu bo diferenciacija prikralj razločevanje."

● Ste med nasprotniki prevelikega obremenjevanja srednješolcev (ki so po oceni Emila Milana Pintarja iz republiškega komiteja za znanost (največji garači med slovenskimi delavci). Zakaj?

"Število predmetov so neprehnno počevali. Skoraj vsaka veda je primaknila svoj lonček. Rezultat je tu: predmetov cel kup, ur pri nekaterih je pa še za kazalo premalo. Vsak predmet zahteva ocene in konflikt je tu. Neprestano pogajanje in preganjanje za pisne naloge presega že vse razumne meje. Dodajmo še vse omejitve (največ ena pisna naloga na dan, največ tri na teden, ponovitev neuspešnih nalog, neprestano odhajanje na proizvodno delo in podobno) in celostna podoba ocenjevanja je tu. Vse skupaj še najbolj spominja na slalom, ki ga vozimo učitelji in učenci."

"Po uvedbi usmerjenega izobraževanja so že zamenjali tri učbenike: Matematika 3, prvi zvezek, Matematika 3, drugi zvezek in Matematika 1, tretji zvezek. Zamenjali so jih učbeniki: Kotne funkcije – trigonometrija, Polinomi, racionalne funkcije in krivulje drugega reda ter Geometrija v ravni. Povečini so novi učbeniki boljši od starejših, vendar bo najbrž precej učencev prikrščani zanje. Domnevam, da večina šol, kjer si učenci učbenike sposodijo, ne bo zmogla stroškov nepreračnega menjavanja učbenikov."

● Gledate na prenatrpane učne načrte v srednji šoli in kasnejše težave študentov na tehničnih fakultetah, ko večina ne izpolni obveznosti prav zaradi matematike, bi bilo normalno povečati število ur matematike. Kaj pa bi s tem povzročili učiteljem?

S povečanjem števila ur bi kakovost pouka padla. Upoštevajmo pomanjkanje učiteljev matematike in veliko število učiteljev, ki ne izpolnjujejo pogojev za delo (takih je okoli 45 odstotkov) in vidiemo, da bi povečanje števila ur prinesla dodatne obremenitev učiteljev, ki so že zdaj preobremenjeni. Preobremenjen učitelj je le drugo ime za manj kakovostno delo učitelja."

● Najbrž pa ni samo preobremenjenost tista, ki učitelja deli na boljše in slabše, prav tako ne verjamem, da bi bile glavni vzrok nezadovoljstva plače, saj matematik kot učitelj v srednji šoli ne zaslubi bistveno manj kot matematik v povprečno uspešnem podjetju. Korenina slabega dela, če lahko tako rečem, so gotovo druge?

"Delo učitelja je zelo individualno. Nima pa stalne in neposredne primerjave s sebi enakimi. Ta pomanjkljivost je zelo nevarna, saj vodi primerjanje z učenci v

"Od Zavoda za šolstvo pričakujem, da bo krepil svetovalno službo in ustvarjalno deloval pri načrtovanju novih učnih programov. To bo zmogel le ob naslonitvi na najširšo strokovno usposobljeno javnost in sodelovanje najboljših strokovnjakov. Krepitev nadzorne službe je majhen problem in ga reši lahko skoraj vsakdo. Taka usmeritev bo spremnili delavce Zavoda za šolstvo v navadne birokratice brez kančka ustvarjalnosti."

● Svoje "gnevno" razmišljanje ste naslovili na Zavod za šolstvo, katere strokovnjakov očitno ne cenite prav posebno?

"Zavod za šolstvo ne upošteva izjav in pobud strokovno usposobljene javnosti. Svoje odločitve sprejema po nedemokratični poti, s tem pa postane izključni krijevec za vse napake. Vsi učitelji matematike zagotovo vedo o matematiki in učenju matematike več kot katerikoli strokovni organ slovenskega šolstva. Učitelji matematike so svoje rekli, Zavod za šolstvo pa ima priložnost, da strokovno utemeljeno zavrne ali sprejme pobude. Iskreno upam, da ne bo posnemal noja."

H. Jelovčan

Vladimir Tehovnik, pedagoški svetovalec za matematiko in fiziko

Ni kraljevske poti v matematiko

Kranj, 27. aprila — Če ne verjamemo, da je statistika največja laž, potem je bilo leta 1986 v slovenskih osnovnih šolah le 60 odstotkov ustrezno izobraženih učiteljev matematike in 67 odstotkov ustrezno izobraženih učiteljev fizike, v srednjih šolah pa 55 odstotkov ustrezno izobraženih učiteljev matematike in 41 odstotkov ustrezno izobraženih učiteljev fizike. Še bolj kot to zaskrbljuje dejstvo, da učitelji zapuščajo prostvo in da novo počeni vse pogosteje iščejo že prvo zaposlitev zunaj šol. Če k temu dodamo še podaljšanje izobraževanja za osnovnošolske učitelje z dveh let na štiri, ki velja od letos naprej, potem se lahko upravičeno bojimo, kdo bo učil naše otroke matematiko in fiziko. Kako je učitelji v gorenjskih (osnovnih) šolah, kako z učbeniki za matematiko, kakovostjo pouka, dopolnilnim in dodatnim poukom, vse to in še marsikaj drugega smo že zavedni zvedeti od Vladimirja Tehovnika, pedagoškega svetovaleca za osnovnošolsko matematiko in fiziko pri Zavodu za šolstvo, enoti v Kranju.

Za uvod je postregel z drugačnimi, manj črnimi številkami o strokovni usposobljenosti osnovnošolskih učiteljev matematike. V slovenskih osnovnih šolah poučuje matematiku 1204 ljudi, od teh ima ustrezno izobrazbo 1056 ali 88 odstotkov učiteljev. Na Gorenjskem je odstotek učiteljev iz neustrezno izobrazbo pod deset, pa še to so večinoma absolventi pred diplomo. Tudi beg iz prosvete ni zaskrbljujoč; Na letu odide drugam po en gorenjski učitelj matematike, največ dva. V povprečju so učitelji mladi, tako da niti zaradi fluktuacije niti zaradi upokojitve v naslednjih letih ne kaže pričakovati pretiranega odliva. Več težav imajo v šolah (primer Predvora in Predosej) z nadomeščanjem učiteljev matematike med porodniškim dopustom (tudi ta predmet se je skoraj povsem femiziralo).

● Vrzel bo nastala čez dve leti, ko s pedagoške akademije ne bo več diplomantov, prav tako pa jih še ne bo s štiriletne dvo-predmetne studije matematike in fizike, ki so ga s pedagoške akademije prenesli na fakulteto za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani. Sem se iz strahu pred težjim programom in daljšim študijem vpisalo vsega skupaj osem brucov, medtem ko jih je bilo prejšnja leta po petdeset. Kaj vi menite, je bilo podaljšanje potrebno?

"O tem, ali mora osnovnošolski učitelj matematike in fizike študirati štiri leta ali bi bili dve leti dovolj, so si v nasprotju celo strokovnjaki. Nerad bi tudi javno napovedoval, ali bo zaradi podaljšanja študija zanimanje upadel in ali bo učiteljev matematike in fizike še težje privabiti v šole. Prvo leto vpisa ne more biti merodajno. Ne ve, kako je z letosnjimi prijavami, vsekakor pa menim, da bo merodajno oceno treba počakati vsaj nekaj let. Povem pa lahko, da je dotok učiteljev matematike v osnovne šole že zdaj zelo omejen, ker se lahko zaposljuje drugje in to priložnost izkorisčajo."

● Pri svojem nadzornu – svetovalnem delu po dobrih dveh desetletjih gotovo znate presegati kakovost dela učiteljev matematike v gorenjskih osnovnih šolah. Kakšne so vaše izkušnje?

"V glavnem delajo dobro, ker imajo tudi dobro strokovno podlogo, vendar pa pogoji za njihovo delo niso najboljši. Naša osnovna šola je notranje diferencirana, kar pomeni, da morajo posebno pozorno delati s šibkimi in z nadarjenimi otroki. Za prve imajo dopolnilni pouk, za druge dodatnega. Zakon o osnovni šoli pravi, da so šole dolžne organizirati dopolnilni in dodatni pouk, tudi v predmetniku je določen minimum, vendar pa varčevanje šole vse bolj sili v oženje teh dveh oblik dela oziroma so skupine preštevilčne. Tako

Na šolskih tekmovanjih v znanju matematike za bronasta Vegova priznanja na Gorenjskem vsako leto sodeluje okrog dva tisoč učencev od petega do osmega razreda, ponekod tudi četrtošolci; bronasta priznanja prejme približno 700 učencev. Na občinskih tekmovanjih se za srebrno Vegova priznanja meri okrog 500 otrok, priznanja jih dobi približno 200, medtem ko se republiškega tekmovanja za zlata Vegova priznanja udeležuje z Gorenjske po 40 do 50 učencev; približno polovica učencev priznanja prejme, v izjemnih generacijah pa tudi do 70 odstotkov.

Učenci od prvega do četrtega razreda imajo po pet ur matematike na teden, od petega do osmega razreda pa po štiri ure. Nekaj let nazaj je bilo v sedmem razredu le po tri ure matematike. Novi predmetnik je napako odpravil.

za šibke učence še nekako poskrbe, medtem ko so nadarjeni prevečkrat odrijeni. Med temi dvema skrajnostima pa je velika večina povprečno sposobnih otrok, ki bi jih morali vključiti tudi v predmetne krožke, ne samo v interesne dejavnosti. Večina teh otrok namerava po osnovni šoli v srednje šole in bi radi oceno iz matematike spravili s trojko na štirico, s štirico na petico. Predmetnih krožkov ni, so obglavljeni in tako se prostovoljci iz povprečne večine silijo med nadarjene v dodatni pouk, s tem in s preštevilčnostjo pa kvarijo kakovost tega pouka. Zdi se mi škoda, da šole morajo varčevati na ta način.

Iz istega razloga se šole tudi zelo nerade odločajo za zaposlovjanje novih učiteljev matematike. Tako je v številnih osnovnih šolah učna obveznost učiteljev zapolnjena že z rednim poukom in dopolnilni ter dodatni pouk v bistvu predstavlja nadurno delo."

● Popravljeni letni učni uspeh osnovnošolcev se na Gorenjskem že nekaj let ne spreminja in se suče med 97 in 98 odstotki. Prav tako pa je med ponavljalcem še vedno, kljub dopolnilnemu pouku, največ negativnih ocen prav iz matematike. Potem so tu še učenci, ki z negativno oceno napredujejo v višji razred in so skriti v zavidljivem povprečju. Je pametno, da je pri tako temeljnem predmetu kot je matematika dovoljeno napredovanje neznanja?

"To napredovanje ni avtomatično. Učiteljski zbor osnovne šole razsodi, ali bo nek učenec ponavljaj. Opažam, da se vse pogosteje odločajo za ponavljanje, ker je napredovanje z negativno oceno tvegan in se učencu ustvari v višjem razredu. Še enkrat poudarjam, škoda, ker je žrtev omejevanja tudi dopolnilni pouk."

● Kaj pa "nova matematika", ki gre počasi v starinarnico, novi učbeniki, ki so spet bolj podobni tistim iz naših šolskih let? Se bo sprememb odrazila na večji kakovosti pouka, večji uspešnosti učencev?

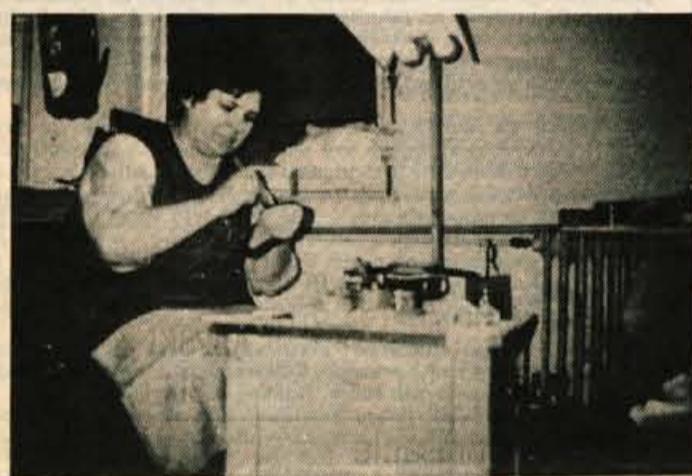
"Ni kraljevske poti v matematiko; tudi nadarjeni se morajo truditi, učeti. Mislim, da so novi učbeniki za osnovno šolo, manjšata še za četrtri in osmi razred, boljši. Teorija množic, ki je bil najbolj pod udarom, ni več obravnavana kot učna snov, ampak le kot metoda. V ospredju so spet številke in operacije z njimi, velik poudarek pa učbeniki dajejo razmišlanju, sklepjanju, matematični vzgoji. Kar se morda združi kot 'sračje gnezdo',

Delavke Peka pravijo:

Petintrideset let dela za strojem je čez glavo

Fani Vodnik, preddelavka v montaži: "Triintrideset let sem v tovarni in lahko rečem, da zato delavci nismo kaj posebno cenjeni. Še toliko bolj jezna sem bila pred časom, ko sem slišala, da bi se nam podaljšala delovna doba. Stari naj bi delali, mladi pa bodo brez služb. Ravno včeraj sem spet poslušala po radiu, koliko je brezposelnih. Tega ne razumem več in tudi moje sodelavke ne. Vedno sem bila za pošteno delo, čeprav nisem nikoli pomisnila, da bi bila članica zveze komunistov. Delala pa sem v kadrovski komisiji, komisiji za izobraževanje in še kje."

Olga Zupan, delavka pri odpravljanju napak na čevljih: "Pri nas veliko gorimo o tem, kako bi morali bolje delati. Kako naj bolje delaš po več kot tridesetih letih dela za stroje, za tekočim trakom v vročini in slabem zraku. Zato ni prav, da bi se delovna doba še zviševala, mislim, da bi se morala celo znižati, zaposliti pa bi morali mlade, ki res lahko nekaj naredi."

Ijudmila Klemen, prerezovalka zgornjih delov: "Petintrideset let je dolga doba za delavko ob stroju in veliko jih ne zdrži ter že prej gredo v invalidsko. Vsak stroj (čeprav mu menja rezervne dele) je čez leta za odpis in tudi ženske ne moremo delati več kot toliko. Sama sem članica izvršnega odbora sindikata in članica občinskega sveta sindikata in mislim, da delavke prav preko te organizacije lahko povemo, kaj nas teži. Seveda pa se jih veliko ne vključi v družbenopolitično delo, ker pravijo, da njihov trud nima pravega učinka, da nimajo možnosti vpliva na razporejanje dohodka in osebnega dohodka, da besede malo zaležejo. To pa je seveda res."

Maria Stare, delavka pri odpravljanju napak na čevljih: "Že petintrideset let sem v Peku, kjer sem sicer zadovoljna, vendar pa že vsa leta delam na normo in zelo natančno delo. Drugo leto grem v pokoj in še na misel mi ne pride, da bi morala delati dlje. Gotovo bi vse proizvodne delavke protestirale, če bi prišlo do tega. Morda delavke v pisarnah res hodijo nazaj in honorarno delajo, mi pa smo že utrujene in nobena ne pomisli, da bi se po upokojitvi še vračala na delo. Kljub temu da sem vsa leta pridno delala v Peku pa nisem nikoli pomisnila, da bi delala v zvezi komunistov, to mi ni nicesar pomenilo in tudi nihče me nikoli ni vprašal."

KRESOVANJE
NA KOPALIŠČU SORA V ŠKOFJI LOKI
30. aprila ob 19. uri

Igrata ansambla ŠANK ROCK in FLAMINGO.
Gostje večera: Tone Fornazzi — Tof, Simona Vodopivec in Dušan Uršič.

Vabi ALPETCUR Škofja Loka, DO mestni hoteli

Jožica Kogoj, delavka v tržiškem Peku

Hotela sem živeti od dela svojih rok, ne od družbene pomoči

Tržič, 26. aprila — Jožica Kogoj je ena tistih žensk, ki je v življenju marsikaj skusila, pa vendar ni nikoli obupala nad usodo, nikoli vrgla puške v korujo. Seveda so jo bolele krivice, ki jih ni mogla zadržati v sebi. Želela je, da bi bilo njen delo in delo vseh delavcev cenjeno, tako cenjeno, kot si zaslubi proizvodna delavka v naših tovarnah, ki vsa leta s trdim delom presega delovno normo. Zato se je tudi vključila v delo samoupravnih organov v svoji tovarni, kasneje pa v zvezu komunistov. Kot pravi sama, pa vključitev v zvezu komunistov zanje ni pomenila posebne prelomnice, saj je bila s svojim poštenim delom in življnjem, v srcu in dejanjih vedno komunist.

Pred nedavno konferenco Zveze komunistov Slovenije so imeli tudi tržički komunisti nekaj posvetov, na katerih so govorili o tezah za konferenco in seveda tudi o tem, kakšno je življenje v Tržiču, kaj bi bilo treba spremeniti in tudi, kako zaščititi delavca. Jožica Kogoj, delavka iz tržičkega Peka in sekretarka zveze komunistov v svoji temeljni organizaciji je povedala nekaj misli o tezah, ki pestijo naše gospodarstvo in o težkem položaju, v kakšnega so danes postavljeni tudi dobrini in pošteni delavci. Z odločno in neposredno besedo je požela priznanje vseh, ki so poslušali njene, izkušnjami pridobljene misli.

Ko sem jo obiskala v Peku, delovni organizaci, ki ji je zvesta že več kot trideset let, pa je povedala:

"Že zelo majhna sem izgubila starše. Oče je bil prvoborec in je padel v Udinborštu, mama pa je umrla le dobro leto za njim. Trije otroci, starejša sestra, mlajši brat in jaz, smo ostali pri stari mami, ki nas je vzgajala, kot nas je pač znala in brez zaslužka zmogla. Zato sem že zelo mlada šla služiti. Največ sem služila pri kmetih,

Ostali ste v Peku in še naprej pridno delali?

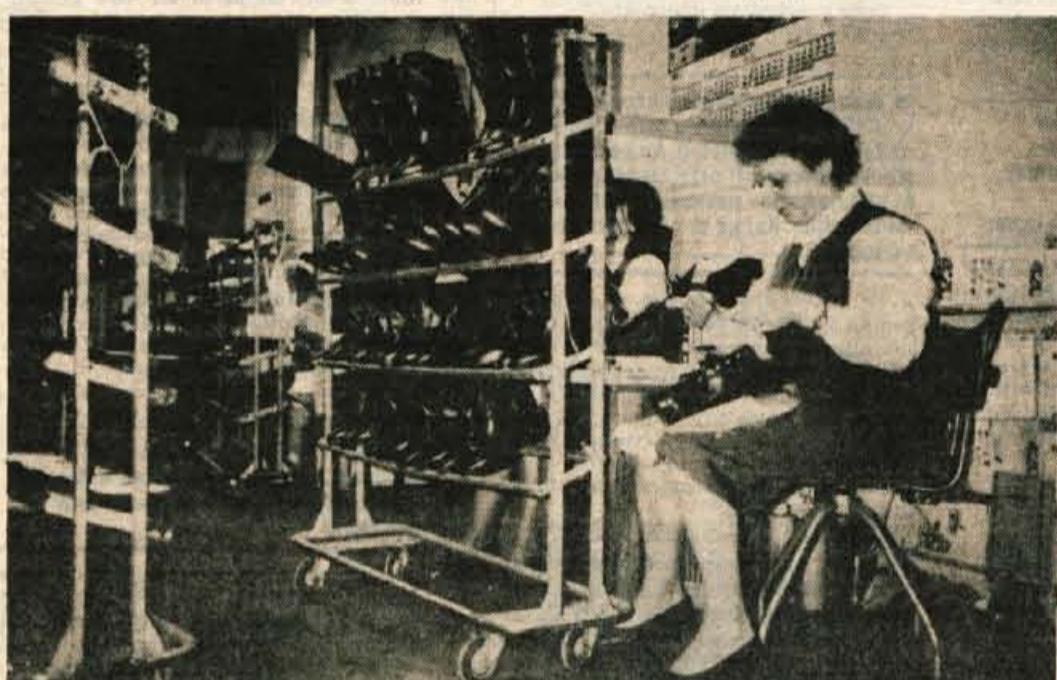
"Kasneje, po smrti stare matere, sem v Tržiču dobila sobico. Imela sem prvega otroka, ki mu je oče nesrečno umrl v vojski, le nekaj tednov pred poroko. Vedela sem, da se moram še marsikaj naučiti in v večerni šoli sem zaključila osmiletko. Poročila sem se, imela še enega otroka in moža, ki je rad pil. Tako je unil vse delo, ves moj trud za lepše življenje. Ločila sem se in začela na novo. Začela sem se izobraževati, šla sem v šivilski tečaj, v strojepisni tečaj, naredila sem šoferski izpit, doma vzgajala tri otroke, pa kljub temu vsak mesec delala precej preko norme. Količkot sem zvečer dala otroke spati in prisla nazaj v službo. Treba je bilo delati za kooperante in zjutraj je čakal tovorjak, ki je moral naložen na pot. Vedno sem rada delala, saj sem vedela, da je moje življenje, življenje mojih otrok, odvisno le od dela mojih rok. Ni sem hotela biti ovisna od družbene pomoči, vedno sem gledala, da sem pošteno preživel svoje otroke in pošteno plačevala vse račune. Tako sem bi lahko kupila tudi stanovanje."

lala za istim strojem in imela sem že hude težave z roko in hrbitenico. Poleg tega sem se vključevala v družbenopolitično delo, bila sem predsednica sindikata, hodila sem na seminarje, delala sindikalno šolo v Radovljici, občinsko politično šolo, sedaj pa sem sekretarka zveze komunistov v tozd — u Obutev — Okrog štiristo nas je in ena redkih sem, ki smo v zvezu komunistov, tukaj v naši delavnici, kjer nas je nekaj čez sto, pa edina."

Se zato počutite, da drugače gledajo na vas?

"Lahko rečem, da sodelavke in sodelavci velikokrat hodijo k meni po nasvete, sprašujejo me, če vem to in ono, ker sem pač v zvezu komunistov. Velikokrat mi ni lahko, ker sem izpostavljena, naredim pa lahko le malo. Spomnim se tistih dni, ko se je začelo govoriti, naj bi se podaljšala delovna doba za tri leta. Sodelavke in sodelavci so bili razburjeni, hodili so k meni in spraševali, če je res in kaj bi naredili, če bo zakon res sprejet."

pasla sem krave in delala, da človek kaj zna, kar je potrebno. Seveda mi ni nikoli nihče povedal, da je dobro, da se kaj nauči. Vedno so govorili le to, da moram delati. Komaj štirinajst let sem bila stará, ko sem se kot navadna delavka započila v Peku. Najprej sem bila kurirka, pometala sem, nosila malico. Kmalu nato sem začela delati na normo."

Vam je bilo kot mlademu dekletu, ki načrtuje in želi boljšo prihodnost, kdaj težko?

"Najbolj se spominjam zim in mojih poti v službo, ko sem pet kilometrov iz Retenj hodila na delo peš. Vendar pa nisem obupala, saj sem vedela, da bom s pridnim delom lahko zaslužila, imela denar. Dobro se spominjam, kako sem si po dobrem letu dela kupila kolo. Vendar včasih kolesa ni bilo moč kupiti z eno plačo, ampak jih je bilo potrebnih vsaj pet. Tako sem ga odplačevala v dvanajstih obrokih. Koliko vesela sem imela s kolesom, kako rada sem se vozila! Ni bilo prostega dneva, ko se ne bi odpeljala na Bled, pa v Kranj in okoliške kraje."

Ste takrat že razmišljali, da bi se vključila v družbenopolitično delo, v zvezu komunistov?

"Majhni otroci in skrb za čim boljši zasluzek mi sprva tega niso dopuščali. Sem pa po naravi taka, da težko prenarašam krivico, da moram spregovoriti in povedati, kar mislim, ne glede na to, če se kdaj komu tudi zamerim. Zato sem se tudi vključila v delo samoupravnih organov, bila sem v delegaciji zbrana združenega dela, v delavskem svetu in tam so me tudi predlagali v zvezu komunistov. Vprašali so me, če bi se hotela včlaniti v zvezu komunistov. Mislio sem, da je boljša ideja, da se vključim v delo samoupravnih organov, delegacij, povsod. Najvažnejše od vsega pa je, da delavec ne more več odločati o svojem dohodku. To pa pomeni konec samoupravljanja. Delavka ali delavec, ki se trudi, da preseže normo in zasluži vsaj za življenje, za obstoj, je preveč zatopljen v to, da bi raz-

Novič članov za zvezo komunistov pa ne morete dobiti?

"S padanjem življenjskega standarda pada tudi morala. To se vidi pri delu samoupravnih organov, delegacij, povsod. Najvažnejše od vsega pa je, da delavec ne more več odločati o svojem dohodku. To pa pomeni konec samoupravljanja. Delavka ali delavec, ki se trudi, da preseže normo in zasluži vsaj za življenje, za obstoj, je preveč zatopljen v to, da bi raz-

mišljal o čem drugem. Naša tovarna dela lepe in kvalitetne izdelke, veliko izvažamo, delavci se trudimo, pa vendar po dohodku zaostajamo za regionalnim in republiškim povprečjem. Pridne roke danes ne morejo več narediti tistega kar so lahko naredile nekoč. Niso več cenjene in z njimi ne več moč preživeti. Kako bo, nemam, vendar pa sem bila vedno optimist, vedno sem racunala da bo bolje in tudi sedaj mislim, da bo rešitve treba najti, da se morajo najti."

Ko sem vas poslušala zadnjic, ste dosti govorili o mladih.

"Kljub vsem težavam, ki jih ima današnja mladina, mislim, da mladi preveč pričakujejo družbe, preveč se zavedajo pravice in premalo dolžnosti. Dolžnost vsakega pa je, da vključi na vsa področja dela tudi v družbenopolitično vplivenje. Premalokrat se mladi zavedajo, da smo tudi mi dobiti poročeno domovino, da nismo imeli ničesar, in da smo se nismo rali marsicemu odreči. Sedaj je čas, da se današnja mladina zave tudi pravice, ki jih ima, da izkoristijo pravice in možnosti in začnejo spremenjati. Nič pa seveda ne pride sam, za vse se je treba potruditi. Slepali ali prej bomo morali se rejši oditi, ostali pa bodo mladi, ki naj s svojim znanjem in mladostno zagnanostjo premejo vajeti v svoje roke. Sedaj je sedaj vse zapleteno, ni denarja, ker je mladim težko, vendar pa mislim, da bi smeli vreči puške v kordono. Tudi če bi bila jaz še ena mlada, bi se borila, s pridom delo bi pogumno začela znova. Tako pa imam še dvakrat upokojitve in kar težko čakam, da se spočim. Prav zato me je (nekateri moje) delavke pa še bolj razburjiva, da je predlog, naj Sloveniji podaljšali delovno dobo. Ko sem tisti dan prisla v varno, so hodili k meni in se ševali, kaj narediti. Starši ženske, utrujene do golote, ga dela ob delu na normo, nismo mogle verjeti, da bi bilo to res. Že tako je veliko inšarov in je treba delavce premaknati na lažja dela, vsi pa težko čakajo pokoj. Da smo po tudi letih dela res utrujeni, dokaj je tudi dejstvo, da se po uporabiti nihče ne vraca več na delo, nihče niti pomisli na res. In ta zamisel o podaljšani dobi gotovo ni nastala glavah delavk, ki več kot trideset let delamo na normo. Smo jo vedno tudi presegli delave."

V. Stanovnik

"Dvanajtrideset let delam na normo in vedno sem dobro delala. Sestindvajset let sem de-

Tema tedna: prvomajske nagrade

Kugle in medalje

Za delavsko udeležbo na kranjski prvomajski proslavi na Joštu ni skrb: na Joštu bo prihranilo vseh 4.000 zaposlenih delavcev Iskra Telematike, saj niso nori, da bi zamudili prvovrstno seanso. Iz rok kranjskega sindikata bodo v varno delavsko naročje prejeli SREBRNI ZNAK SINDIKATA. Podeljevalci kranjskih prvomajskih nagrad, roko na srce, letos niso mogli mimo Telematike: medaljo dobi za silni, nečloveški trud, ki ga je ta perspektivna, tehnološko neustrešna in vodstveno nenadomestljiva firma vložila v USPEHE NA EKONOMSKEM IN KADROVSKEM PODROČJU.

Dovoljujemo si ponuditi naš skromni prispevek k uradni obrazložitvi ob zgodbini podelitev, da bo plosk sith in zadovoljnih rok delavcev Telematike še pompoznejši. Teze za govorca:

"Prejublji, nepogrešljivi delavci in delavke Telematike!

Mi, kranjski sindikat, dajemo vašemu sindikatu tole skromno medaljo, saj že vrnabči čvajo o vašem neujivljivem ekonomskem razcvetu. Vi ste učni primer trdjelega tehnološkega vala! Kako ne bi bili, ko pa vas obvladuje neinertna, angažirana, inovacijska, poslovna in podjetniška ter v nenehni uk usmerjena vodilna struktura – struktura nad strukturami! – visoko humana in tako tržno prodorina, da ne boste propadli, če na delovnem mestu tudi samo štrikate in kvačkate... Glotonko se klanjam vašim mislim na sindikalni konferenci, ko ste, obvezno povratak, jasno povedali, kako z 20 milijoni na mesec sijajno obvladujete življenske stroške, si bogatite standard, saj sem in tja otrokom lahko kupite tudi televizor lizik... Zaradi brezmejnega zaupanja v sposobnost, resnost in zrelost vodstva, ste bili obvezani proti ukrepu družbenega varstva, ki vam ga podstavlja sovražne sile (brez sovražnika danes ni potenega govorila), in ste še naprej tako arčno zaželesi naši zvezni vlasti vse blagodati tega sveta..."

Evo vam listina, evo vam zasluzena medalja, ki naj gre iz rok v roke, od srca do srca. Spočljite si misli, postrezite si s prvomajskim goščem in se do sitega naštejte.

Naj bo vaše delavsko srce arečno in duša vesela. Amen."

(Opomba: na Joštu dosledno ignorirati vse idejne sovražnike, ki bi sovražno kdo pa drugače, saj so sovražniki! – rušili slavje in purgerško vzklikanje: "Kugla in medalja itak pravega ne zadeneta, ampak ti so šli pa le predalec... " Onemogočiti ovraga! Naši podeljevalci nagrad so od pamтивeka nezmotljivi, z globokim in izostenim posluhom za politično stvarnost in življenski trenutek...)

D. Sedej

Izjemno zanimanje za Alpski večer

Prodali bi tisoče vstopnic

Bled, 28. aprila – Gostitelji Alpskega večera, Alpski kvintet se trudijo, da bi prireditev, ki bo 14. maja v športni dvorani, uspela. Zanimanje prireditev je toliko, da so morali prekiniti s predprodajo vstopnic.

V novem, Kompasovem, hotelu v Bledu je bila pred Alpskim večerom, ki bo 14. junija ob 20. uri v športni dvorani na Bledu, tiskovna konferenca, ki jo je sklical gostitelj in organizator Alpskega večera – Alpski kvintet.

Alpski večer bo letos že drugič, na katerem pa bo sodelovalo deset ansamblov, ki so jih izbrali po kvaliteti in po celoti, naj bi praviloma dali priložnost vsakemu slovenskemu ansamblu, ki želi sodelovati. Z veseljem bi organizatorji pozdravili tudi naš najboljši razmisljalci – "generalko" in tako omogočili številnejšim ljubiteljem glasbe, da prisluhnejo ansambrom, ki jih radi poslušajo.

Alpskega večera se bodo udeležili tudi avstrijski in italijanski gostje, ki se bodo na Bled pripeljali z avtobusom. Jože Antonič, vodja ansambla Alpski

tih ansamblov, katerih više se vrtilo na Radiu Ljubljana in ki bodo sodelovali na Alpskem večeru v prihodnjih letih. Prireditev v blejski športni dvorani bo v celoti posnela tudi RTV Ljubljana, zanimanje za praznik ljubiteljev narodnozabavne glasbe pa je izjemno. Že v predprodaji so pri Kompasu prodali 1.500 vstopnic, ko pa so začeli s prodajo vstopnic, je bila pred vrat dolga vrsta. Zato so tudi začeli razmisljati, da bi v prihodnjih prodali tudi "generalko" in tako omogočili številnejšim ljubiteljem glasbe, da prisluhnejo ansambrom, ki jih radi poslušajo.

Pri Alpskem kvintetu praznujejo, saj so v Avstriji dobili že peto dvojno zlato ploščo z naslovom Pozdrav iz domovine. Tudi torkat so napravili lepo reklamo za Bled, saj je na ovitku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Jože Antonič, vodja ansambla Alpski kvintet

kvintet je povedal, da je na avstrijski strani za večer izjemno zanimanje in da bi prodali še več vstopnic, če bi jih imeli. Žal pa je med blejskimi turističnimi delavci toliko manj interesa in iznajdljivosti, saj bi se lahko znašli in prodajali vikend – aranžmanje, v katerem bi bila vključena prireditev.

Pri Alpskem kvintetu praznujejo, saj so v Avstriji dobili že peto dvojno zlato ploščo z naslovom Pozdrav iz domovine. Tudi torkat so napravili lepo reklamo za Bled, saj je na ovitku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjansko godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

l.

Alpski kvintet je v Avstriji izdal že peto dvojno zlato ploščo

ku panorama Bleda s pozdravom v nemščini in slovenščini: Dobrodošli na Bledu.

Alpski večer na

Kolesar Save Braco Cvjetičanin

Težko bo priti v državno reprezentanco

Kranj, 27. aprila — Kolesarski klub Sava Kranj je eden tistih klubov, ki vztraja, da je treba v svoje vrste dobiti domače kolesarje. Prav zato jem je prva skrb za mladi rod tekmovalcev. Tako že leta zavzeto delajo s pionirsko kolesarsko šolo. Iz pionirskih vrst je v mladinsko kategorijo prišel šestnajstletni dijak drugega letnika šole za blagovni promet Kranj, Braco Cvjetičanin.

Da se razviješ v vrhunskega športnika, je potrebno delo že od pionirskih vrst naprej. Prav tega se zavedajo tudi pri kolesarskem klubu Sava iz Kranja. Zato pri kolesarskem klubu Sava skrbno bdijo nad napredkom pionirjev, ki zrastejo v vrhunskega športnika, kolesarja. Tak je tudi Braco Cvjetičanin, dijak drugega letnika šole za blagovni promet Kranj. Star je šestnajst let in ga trenira Matjaž Zevnik.

Braco Cvjetičanin je v kolesarski klub Sava prišel iz pionirskih vrst. V kategoriji starejših mladincev je golinila sila in že trka na vrata mladinske državne reprezentance. Težko bo priti v to vrsto. Treba se bo izkazati na uvodnih tekma sezone.

• Ko sem hodil v šesti razred OŠ Simona Jenka, so me za kolejarjenje navdušili sošolci. Kmalu sem stopil v vrste pionirjev pri kolesarskem klubu Sava. Moj prvi trener je bil Ilija Čosić. Pri mladincih me je treniral Bojan Udočić, in ko je Bojan postal glavni trener pri Savi, je nas mladince začel trenirati Matjaž Zevnik. V konkurenči pionirjev sem največji uspeh dosegel s tretjim mestom na eni od največjih etapnih dirk. Sicer sem v tej konkurenči dobil tudi deset dirk. V kategoriji mlajših mladincev smo bili ekipo državni prvaki, sam pa sem zasedel drugo in tretje mesto. Kot reprezentant pri mlajših mladincih sem bil šesti na mednarodni dirki. V letošnji sezoni sem prvič v kategoriji starejših mladincev. Imeli smo že nekaj dirk v članski konkurenči in v ciklokrosu. Moja želja je, da bi bil na vseh državnih prvenstvih v ospredju in take uvrstitve naj bi bile tudi na mednarodnih dirkah. Rad bi se uvrstil tudi v mladinsko državno reprezentanco. To so moji cilji za letošnjo sezono. Upam, da jih bom uresničil!

D. Humer

Osp gostil proste plezalce

Prvo državno prvenstvo

Kranj, 24. aprila — Pretekli vikend so se v Ospu na Primorskem zbrali prosti plezalci na prvenstvu državnem prvenstvu, organiziranem v Sloveniji. Tekmovanje je potekalo tri dni, od petka do nedelje. Organizatorji, člani AO Kranj, so poskrbeli, da je tekmovanje potekalo s čim manj zastojo. Že teden pred tekmovanjem so pripravili dostope do tekmovalnih smeri. Prav tako so poskrbeli za hrano za tekmovalce. Vsi rezultati s tekmovanja so bili računalniško obdelani, izpisani rezultatov in startne liste so bile razstavljene na vidnih mestih, kjer so si jih lahko vsi ogledali. Tiskovno središče je bilo pri Emilu in Elici Vehar, kjer so vsi lahko dobili želeno informacije.

Predtekmovalca vseh tekmovalnih smeri sta bila Tomo Česen za ženske in Srečo Rehberger za moške. Med sodniki, ki so skrbeli za veljavnost tekmovanja in točno merili preplezane metre, so bili tudi Silvo Karo, Andrej Štremfelj, Peter Podgornik...

Tekmovanje, ki je sicer izredno dobro teklo, je v nedeljo skoraj povpelo vreme. V dopoldanskih urah je deževalo, burja pa je še pripomogla, da je bilo vreme za plezanje skrajno neprimerno. Vendar se je vreme popravilo in tekmovalci so se lahko pomerili še v finalnem boju. Po seštevku rezultatov iz vseh treh tekmovalnih dni, je pri moških zmagal Vili Guček — AO Trbovlje, drugi je bil Tadej Slabe — AO LJ-Matica in tretji Metod Škarja — AO Mengeš. Najboljši Kranjčan je bil Miha Kuhar, ki se je uvrstil na 11. mesto. Pri ženskah je bila najboljša Simona Škarja — AO Mengeš, druga je bila Ines Božič — obalni AO-Koper in tretja Jelka Tajnik — AO Ravne. Najbolje uvrščena Kranjčanka je bila Marija Štremfelj, ki se je uvrstila na peto mesto. Nuša Romih iz AO Tržič pa je zasedala 7. mesto.

Kristalne vase za prve tri med moškimi in prve tri med ženskami ter ostale praktične nagrade, ki so jih prispevali pokrovitelji tekmovanja, je podelil Tone Škarja. Del tekmovanja je posnela tudi ljubljanska TV.

Moja Peternej

BMX poligon v Kranju

Kranj, 27. aprila — Kolesarski klub Sava iz Kranja gradi nov kolesarski poligon za kolesarjenje BMX. Proga in poligon bosta v krajnji skupnosti bratov Smuk na Planini. Na načrtu je, da naj bi bila zgrajena do konca junija. Podpora krajne skupnosti imajo ne samo zaradi tega, ker bo poligon v njihovi skupnosti, temveč jim gre predvsem za to, da njihovi otroci ne bi dirkali po cestah.

V gradbenem odboru je šest članov. Med njimi sta tudi trener pionirjev KK Sava Bojan Ropret in predsednik tega kluba Anton Veselič.

D. H.

Podlubnik v polfinalu

Kamnik, 21. aprila — V Kamniku je bil četrtrinalni turnir ekip SSD v rokometu za starejše pionirje. SSD Podlubnik iz Škofje Loke, za katerega so igrali rokometni mladi rod v SSD Trata, je preprtičljivo zmagala in ponovila lanski uspeh, ko se je uvrstila v republiški polfinal. Škofjeločani so premagali Matija Valjavca iz Preddvora, Kamničane in Domžalčane. Najboljši strelca pri Škofjeločanih sta bila Marguč in Renko z 11 zadetki. Za SSD Podlubnik so igrali T. Kalan, Bajt, Peternej, Mišovič, Prezelj, Platon, Kejžar, Pinterič, Krvina in B. Kalan.

M. Primožič

ureja JOŽE KOŠNJEK

Slovenski rokometni finale za Pokal Mladosti

Usodni zadnji sekundi

Kranj, 26. aprila — Letošnji slovenski finale za rokometni pokal Mladosti je bil v dvorani na Planini usoden za rokometni Jadran iz Kozine. Dinos Slovan iz Ljubljane je šele v dveh podaljških ugnal žilavega nasprotnika. Le dve sekundi pred koncem je Jadran pri izidu 18 : 18 imel priložnost za streli iz sedmih metrov, toda vratar Slovana je streli ubranil. V ženski tekmi so slavile rokometni Belinke Olimpije, ki so premagale Kranj Duplje. Pred 600 gledalcem je finale vzorno organiziral TVD Partizan Duplje.

Takega rokometna v Kranju še dolgo nismo videli. V moški konkurenčni sta se pomerila prvovalski Dinos Slovan iz Ljubljane in republiški ligar Jadran iz Kozine. Igralci Jadran so bili tragični junaki tega finala. Do konca srečanja sta bili le še dve sekundi. Izid je bil 18 : 18. V napadu so bili rokometni Jadran. Igralci Dina Slovana so jih grobo zaustavili in sodnik Edo Rakovec je dosodil sedemmetrovko. Na črto za met se je postavil Stojan Stoj-

nič. V vratih pa je stal vratar Dinos Slovana Mitja Valenčič, ki je z rokometom začel v Kozini. Toda sreča je Stojniču obrnila hrbot. Ceprav je močno udaril, ga je vratar Valenčič prečital in streli ubranil. V dveh podaljških so nato Slovanovi zbrali toliko moči, da so zmagali in odnesli pokal v Ljubljano.

Dinos Slovan : Jadran 23 : 21, 18 : 18 (21 : 20, 11 : 9), sodnika Emil Humar (Kranj), Edo Rakovec (Golnik).

Najboljši strelec tekme Dinos Slovan : Jadran je bil Aleksander Vuga. Dosegel je osem golov.

Igralka Kranj Duplje Romana Jeruc (z žogo) se prebija v nadpad Olimpije.

Republike prvakinja, rokometnice Kranj Duplje, so v finalu pokala mladosti iz rok predsednika strokovnega sveta RZS Cveta Pavčića doble pokal.

Dinos Slovan: Valenčič, Mahne, Maček 2, Praznik 3, Čotar 1, Repina 1, Plešnik, Vučeta 2, Hrovat 1, Vuga 8, Peternej 5, Babič.

Jadran: Krt, Poklar 3, Ban 2, Milkavč 4, Razem 2, Černetic, Stojnič, Žetko 5, Petrinja 1, Likavec 6, Mičovič, Glavaš.

Najboljši strelec in igralec je bil Aleksander Vuga, za najboljšega vratarja pa so izbrali Dušan Krt iz Jadran. Pri ženskah je bila za najboljšo igralko izbrana Ines Černe, najboljša strelnica je bila Dragana Vujčić, za najboljšo vratarko pa je bila izbrana Vesna Sonc iz Kranj Duplje.

Kranj Duplje : Belinka Olimpija 22 : 26 (12 : 147, sodnika Kurn, Strel — oba Koper).

Kranj Duplje: Sonc, Čeferin 5, Orehar, Bajrovič, Ovsenek, Kastelic 5, Žontar 2, Jeruc 2, Mežek, Gradišar 8, Bitenc, Lenič.

Belinka Olimpija: Skopelja, Boštjančič 2, Černe 4, Boževič, Goljar 1, Bon 1, Vujčić 8, Čotar 7, Polajnar 3, Martov, Tomšič, Krajkovič.

Vse srečanje je bila igra enakovredna. Kranj Duplje so pokazale, da ni zaman že republiški prvak. Igralke trenerja Andreja Kavčiča so dokazale, da se ne bodo zlahka predale. Sama igra je bila enako razburljiva kot pri

fantihi. Zvezni liga Belinka Olimpija, ki se v prvi zvezni ligi bori za prvaka, je bila vredna prvoligaša šele na začetku drugega dela igre.

Le nekaj napak in zgrašenih kazenskih streljev je Kranj Duplje primanjkovalo za ugodnejši izid tekme. Lahko še enkrat za pišemo, da so bile dostojni protnik prvoligaša.

D. Humer

Slike: G. Šinik

Hokej na ledu

Kar trije Jeseničani h Gortan Medveščaku

Jesenice, 26. aprila — Vse več je naših hokejskih klubov, ki v svoja moštva vabijo Jeseničane.

Za Gorton Medveščak so pristopne pogodbe že podpisali Jeseničani Mlinarec, Kozar in Kepitar. To so trije igralci, ki so bili steber moštva in v konici napisali Jesenice. Vse kaže, da še ne kaj Jeseničanov razmislijo o prestopu, ne samo v klube Jugoslavije, temveč tudi v Italiji.

D. H.

Kranjsko skakalno središče bo obnovljeno — Posnetek je nastal pred štirinajstimi dnevi, ko je Gradbinc zabetoniral iztek skakalnega središča na Gorenji Savi. Smučarski skakalni klub Iskra Delta Triglav iz Kranja posodobil skakalno središče, ki obsega posodobitev 55 m in 35 metrske skakalnice, zgraditev nove 20 metrske skakalnice ter zgraditev skupnega izteka. Osem in dvanajstmetrska skakalnica pa sta že zgrajeni. Tako bo zaokrožen pionirski skakalni center, članskega pa naj bi zgradili v Bauhneku. Gradbena dela opravlja Gradbinc Kranj, kranjskim skakalcem pa pomagata planinski komite in Smučarska zveza Slovenije. Gradbeni odbor, ki ga vodi Marija Simčič, skrbi za zahtevno nalogu, prav tako pa skoraj ne mine dan, da se ne bi člani kluba, skakalci in starši skakalcev zbrali na prostovoljni delovni akciji. Skupno bodo morali opraviti blizu 10.000 prostovoljnih delovnih ur. Spomladi naj bi bila gradnja končana. J. K. — Foto: G. Šinik

Tekmovanje v Tacnu

Vižmarje, 27. aprila — Kajak-karan klub Rašica bo pod pokroviteljstvom delovne organizacije Rašica in Novolesa iz Novega mesta organizator letosnjega velikega mednarodnega tekmovanja v kajaku in kanuu. Nastopili bodo kajakaši in kanuisti iz Velike Britanije, Irske, Avstrije, Nizozemske, Francije, Švice, ZRN, ČSSR, Bolgarije, Italije, Romunije in Jugoslavije. Za naše tekmovalce bo tudi izbirna tekma, od petih, za državno reprezentanco za Ameriko, kjer bo prihodnje leto svetovno prvenstvo, in za jugoslovanske mladince, ki bodo imeli svetovno prvenstvo letos v Španiji.

Program prireditve od petka do nedelje je res pester. Danes, petek, bo tekmovanje za pokal Nedeljskega dnevnika. Start v kratkem spustu (rapid racing) bo ob 11. uri. Tekmovanje gumnjakov (rafting) ob 14. uri, zrebanje vstopnic, prva nagrada je kanu, ob 17.10. Ob 16.30 bo moštveno tekmovanje. 1. maja bo tekmovanje za pokal Nedeljskega dnevnika. Start v kratkem spustu (rapid racing) bo ob 11. uri. Tekmovanje gumnjakov (rafting) ob 14. uri, zrebanje vstopnic, prva nagrada je kanu, ob 17.10. D. H.

Kranjčani na Blegoš

Kranj, 26. aprila — Planinsko društvo Kranj prireja izlet na Blegoš v okviru tradicionalnega pohoda, ki bo osmega maja. Avtobus bo odpeljal izpred hotela Creina ob sedmih zjutraj. Hoje bo za 5 do 6 ur. Premerna planinska oprema je nujna. Prijave sprejemajo planinska pisarna. Izlet bosta vodila Edo Trilar in Marjan Šafraš.

Na Soriški planini

Loški cicibani za pokal

Soriška planina, 23. aprila — Na Soriški planini je bilo zaključeno tekmovanje v veleslalomu za cicibane in cicibanke za Pokal cicibana. To tekmovanje organizira SK Alpetour že več kot desetletje v namenom, da najboljše vključi v redno vadbo pri klubu. Tokratnega tekmovanja se je udeležilo nad 130 cicibanov iz škofjeloške občine.

Med cicibankami letnik 1981 so bile najboljše Nina Jerala, Anita Krek in Maja Krak, v letniku 1980 Saša Gartner, Urška Čadež in Urška Frelih, v letniku 1979 Lea Hren, Andreja Sinkovec in Ana Lotrič, v letniku 1978 Barbara Kalan, Maruša Sagadin in Sabina Bečaj, v letniku 1977 pa Špela Bračun, Tina Bogataj in Mojca Nastran. Med cicibankami letnik 1981 so bili najhitrejši Marko Žnidaršič, Jure Šinkovec in Luka Kržnišnik, v letniku 1980 Domen Dolinar, Miha Žnidaršič in Marko Bergant, v letniku 1979 Luka Hren, Blaž Demšar in Mitja Jelenc, v letniku 1978 Iztok Petrač in v letniku 1977 Jure Podlipnik.

M. Kalamar

Med cicibankami letnik 1981 so bile najboljše Nina Jerala, Anita Krek, v letniku 1980 Urška Čadež, v letniku 1979 Lea Hren, v letniku 1978 Barbara Kalan in v letniku 1977 Špela Bračun. Med cicibanki letnik 1981 je zmagal Marko Žnidaršič, v letniku 1980 Domen Dolinar, Miha Žnidaršič, v letniku 1979 Mitja Jelenc, v letniku 1978 Iztok Petrač, Boštjan Božič in

OD TEKME DO TEKME

Tek in pohod v Škofji Loki — V Škofji Loki so že sedmič organizirali tek in pohod ob spomenikih NOB. Teklo je 75 tekač in tekaci, pohoda pa se je udeležilo 220 ljudi. Najstarejša tekača sta bila Terezija Filipič iz Ljubljane in Vinko Šink iz Kranja. Med starejšimi pionirji je zmagal Eržen, med mlajšimi pionirji Beskovranji, med starejšimi pionirkami Klemenčičeva, med moškimi do 40 let Franc Teraž, med moškimi nad 40 let Oblak in med ženskami nad 30 let Paplerjeva. — M. Kalamar

Upokojensko prvenstvo v kegljanju — Tržiško Društvo upokojencev je priredilo gorenjsko upokojensko prvenstvo v kegljanju. Med moškimi so tekmovali ekipe Kranja, Kamnika,

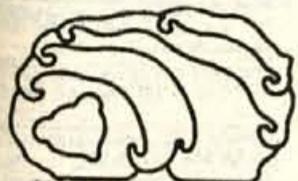
alpina ŽIRI

Delovnim ljudem in poslovnim prijateljem čestita za praznik dela – 1. maj

GORENJSKA
PREDILNICA
ŠKOFJA LOKA

VSEM DELOVnim LJUDEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM ČESTITA ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ

ODEJA ŠKOFJA LOKA

Tovarna prešitih odej, p. o. Škofja Loka
Kidričeva 80, telefon: 064-62-162

Vam priporoča bogat izbor najkvalitetnejših prešitih odej, okrasnih posteljnih pregrinjal, nadvložkov za ležišča, vzglavnikov in spalnih vreč ter delovnim ljudem in poslovnim prijateljem čestita za praznik dela 1. maj.

**ROŽNIK
TOZD
PRESKRBA
TRŽIČ**

Ugodno pri Mercatorju!

V SALONU POHIŠTVA MERCATOR V TRŽIČU BO V MESECU MAJU AKCIJSKA PRODAJA POHIŠTVA "MEBLO"

- strokovni nasveti pri nakupu
- prodaja na 12 mesečno obročno odplačilo
- za gotovinsko plačilo 10% popusta
- brezplačna dostava na dom
- kupljeno pohištvo vam brezplačno sestavijo

POMNITE!

SALON POHIŠTVA MERCATOR IZ TRŽIČA JE IME DOBRE PRODAJALNE.

Vsem potrošnikom in delovnim ljudem čestitamo za praznik dela –

1. maj!

OBIŠČITE MERKURJEVO prodeljino KAŠMAN v Škofji Loki na Mestnem trgu 7 in skladisče gradbenega materiala pod KAMNITNIKOM, nudijo vam vse vrste gradbenega materiala za gradnjo stanovanjskih hiš in drugih objektov od temeljev do strehe, cement, apno, betonsko železo, armature mreže, modelarne in pregradne bloke, siroreks, strešno opeko, izolacijski material, tervol, stiropor, kombi plošče, bitumenske smole, kanalizacijske odtočne cevi, ves material za opremo centralne kurjave, mešalce, samokolnice, vse orodje za gradnjo) kakor tudi vse orodje za obdelovanje vrtov in drugega.

Trgovina in gostilna

MALLE

Brode na Koroškem

Regio Brasil
kava 1 kg samo
49,90

5 kg riža v vedru
samo 35,-

Milka čokolada
300 g samo
21,90

Banane 1 kg
samo 13,90

Rama 500 g
samo 13,90

Taft lak za lase
samo 29,90

Posebna ponudba samo
od 25.4. do 7.5.1988
PRIHRANITE SI ČAS IN
VOŽNJO PO OVINKIH!

Kukura

Trgovska DO, Poštna ulica 1, Kranj

**TOZD ENERGO
TOZD MALOPRODAJA
DS SKUPNE SLUŽBE
ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ.**

Okrepčevalnica
ČEBELICA

Linhartov trg 16
Radovljica

Vabimo vas, da
nas obiščite

VSEM GORENCEM
ČESTITAMO ZA
PRAZNIK DELA

1. MAJ

HOTEL

V HOTELU KOMPAS RIBNO

spet veliko novega

Med drugim **KITAJSKA KUHINJA** od 6. do 17. maja, vsak dan od 19. do 24. ure.

Jazz, blues, standard in evergreen – ves maj s kvartetom Andreja Arnola od 21. do 2. ure.

Kaj pa tenis? Vabiljeni na 5 imenitnih teniških igrišč, kjer vas pričakuje učitelj tenisa in soigralci.

V MAJU – V HOTEL KOMPAS RIBNO!

MALI OGLASI

tel.: 27-960

cesta JLA 16

sprejemanje:

vsak dan od 7. do 13. ure

torek od 7. do 16. ure

sobota prosto

APARATI STROJI

Ugodno prodam TRAKTOR deutz 4806 S. Tel.: 27-791

Prodam barvni TV sprejemnik iskra, star dve leti in črno-belo TV ei niš. Sandi Zevnik, Boh. Bela 100, Bohinjska Belska 6499

Po zelo ugodni ceni prodam barvni TV grunding, star 10 let. Breg 1, Križe 6501

TRAKTOR IMT 539, odlično ohranjen, prevoženih 70 ur, menjam za tomo vinkovič 30 km. Tel.: 35-578, zvečer 6503

Prodam starejšo slamoreznico z verigo in puhalnikom. Tel.: 68-642 6506

MLIN za korizo in sadje-panonija osijek, dvorazinski motor, dve klini, malo rabljen, ugodno prodam. Tel.: 61-114 6509

Glasbeni STOLP hitachi 2 x 125 W z boksi, prodam za 95 SM. Bogataj, Rečice 3/a 6519

Ugodno prodam TRAKTOR deutz tip 75/a special, pogon na vsa štiri kolesa. Stirnpič 11, tel.: 64-248 6520

Ugodno prodam STOLP tensai z deklaracijo in garancijo, 2 x 25 W za 60 SM, črno-belo TV iskra za 10 SM in RAČUNALNIK spectrum za 15 SM in ZVOČNIKE bruns 2 x 40 W za 15 SM. Tel.: 33-798 6527

Motorno ŽAGO alpina A-40 E, ugodno pordam. Tel.: 24-306, od 16. do 18. ure 6529

Prodam NAVIJALNI STROJ auman. Zg. Besnica 97 6530

Prodam KOSILNICO BCS, diesel. Jamnik, Dol 10, Medvode, tel.: (061) 611-531 6532

Prodam MOTOKULTIVATOR gorenje special, motor ACME in rotacijski PLUG, vse novo, zelo ugodno. Tel.: 77-778. 6543

Prodam SILOKOMBALN SK 80, star eno leto in samonakladalno PRIKOLICO, novo. Golob, Polica 2, Naklo 6554

Prodam barvni TV iskra z deljinskim upravljanjem, staro 2 leti. Tel.: 40-666 6559

Prodam dobro ohranjen OBRAČALNIK za seno (pajk) krivograd. Kadivec, Hrastje 166 6560

MALI OGLASI, OGLASI

IZBOR NAJNOVEJŠIH FILMOV, ODLIČNA KVALITETA, DOBRI POGOJI, TEDENSKO NOVI FILMI, ODPRTO VSAK DAN OD 17. – 20. URE. TEL.: 39-814, SMLEDNIŠKA 58

Prodam nerabljen TRAKTOR IMT 539 s kabino in kompresorjem ter KOSILNICO figaro, enaka kot BCS bencin-petrolej, s sedežem. Tel.: 42-751 6732
VIDEOREKORDER, MO, daljinsko vodenje, s carinsko deklaracijo, prodam za 1,25 mio. Tel.: 74-462 6732

GRADBENI MATERIAL

Prodam SLAMOREZNICO s puhalnikom in verigo ter OBRAČALNIK favorit za kosilnico BCS. Šolar Jakob, Ljubno 70 6566

Prodam

TRAKTOR štore 402, letnik 1981 in 5 tonsko dvoosnovno PRIKOLICO. Bečarski Grozdan, Sp. Besnica 63 6572

Prodam

motorno vrtno KOSILNICO. Tel.: 74-745 6585

Prodam

STROJ za izdelavo betonskega strelnika, ELEKTROMOTOR 20 KW in VILICAR, indos, 2 toni, prodam. Tel.: 44-621 6596

Prodam

dvojni VIDEOKASE TOFON s carinsko deklaracijo, equilizerjem in hitro presnemavanje. Cena 430.000 din. Jovanovič, Voglje 32 6598

Prodam

phillips - CB - 180 in ZVOČNIKE hitachi HS-3, 80 W. Tel.: 26-175 6601

Prodam

PRALNI STROJ candy 50. Homete 15 6605

Prodam

starejši pralni STROJ. Tel.: 79-602 6612

Prodam

sipovo rotacijsko KOSILNICO 135. Hraše 34, Lesce 6613

Prodam

prodam TRAKTOR imt 539, letnik 1986. Tel.: 64-262 od 20. do 21. ure 6616

Prodam

TRAKTOR zetor, 52 - 45, star 2 leti, 200 ur. Hrvatin Bojan, Lučevnica 53, Tržič, tel.: 50-712 6619

Prodam

barvni TV iskra, star 1 let. Tel.: 69-036 6620

Prodam

TRAKTOR, 9 konjskih moči, s priklučki. Tel.: 70-012 6623

Prodam

MOTOKULTIVATOR honda F 600 s priklučki, prodam. Tel.: 79-970 6625

Prodam

TV hitachi, stereo, ekran 62 cm, prodam. Tel.: 82-517, zvečer 6628

Prodam

barvni TV ITT, stereo, ekran 67 cm. Informacije dobre na tel.: 70-548 od 14. do 18. ure 6656

Prodam

tračno ŽAGO za razrez hladovine. Benedik, Knape 19, Selca, tel.: 64-132 6660

Prodam

5 let star barvni TV gorenje. Poženik 46, Cerkle 6661

Prodam

star barvni TV gorenje. Sp. Duplje 108 6672

Prodam

OJACEVALEC 80 W, dva 100 W ZVOČNIKA in TV kerting 108 N, stara eno leto in pol, črno-belo. Troha, Novi svet 8, Škofja Loka, tel.: 60-606 6673

Prodam

ELEKTROMOTOR 4,5 kW, 1.400 obratov. Naslov v oglasnem oddelku. 6691

Prodam

barvni TV orion, za deljinskim upravljanjem, OJACEVALEC hitachi HA 3 in GRAMOFON stabi. Tel.: 62-781 6692

Prodam

nov GLASBENI STOLP. Tel.: 36-357 6693

Prodam

barvni TV iskra azur in KLARINET. Tel.: 45-129, Preddvor 129 6698

TV ei Niš, črnobel, ekran 57 cm, z garancijo, prodam za 32 SM. Žitnik, Hasta 10, Škofja Loka 6709

Prodam

KOSILNICO gorenje muta in avto ŠKODA 105 S, letnik 1978. Dolinšek, tel.: 42-562 6729

FARMA

DEŽEVNIKOV

ODKUPUJE
SUROV ALI
PRESEJAN
HUMUS RDEČIH
DEŽEVNIKOV
Tel.: 064 77-145

Prodam KONZOLNO DVIGALO gradis. Tel.: 27-142 6670

Prodam OKNO 80 x 140, levo, s termopan steklom, novo, 200 kosov SALONIT PLOŠČ 5,5 valne, nove, nerobiljene in 2.000 kosov STREŠNE OPEKE, rabljene. Hafnar, Benedikova 38, Kranj 6730

Prodam nova GARAŽNA VRATA, dvorkrilna, jelovica, 15 % cene. Tel.: 34-164 6741

Prodam BETONSKE CEVI 100 x 15 in POROLIT 12. Tel.: 27-014 6742

Ugodno prodam večji HLADILNIK z zamrzovalnikom, še v garanciji. Stanči Rade, Gradnikova 101, Radovljica 6699

Prodam novo KRUŠNO MIZO, kuhinjsko garnituro z mizo, pomivalno KORITO, STEDILNIK na trda goriva in kuhinjski KOTNI ELEMENT. Vse 20 % cene. Prodram še ravljen PRALNI STROJ gorenje za 10 SM, rabljen ŽEDELNIK na trda goriva in italijsko kombinirano PEČ pa podarim. Tel.: 82-782 6684

Prodam nov ŠTEDILNIK gorenje. Tel.: 82-782 6684

Ugodno prodam raztegljivo kuhinjsko garnituro z mizo, pomivalno KORITO, STEDILNIK na trda goriva in kuhinjski KOTNI ELEMENT. Vse 20 % cene. Prodram še ravljen PRALNI STROJ gorenje za 10 SM, rabljen ŽEDELNIK na trda goriva in italijsko kombinirano PEČ pa podarim. Tel.: 82-782 6684

Prodam ŠTEDILNIK gorenje, 4 plin, 2 elektrika, malo rabljen, zakonsko POSTELJO brez jogija in PREŠITOODEJO za otroško posteljo. Tel.: 67-078, zvečer 6745

Prodam novo avto prikolic. Tel.: 22-816 6654

Prodam 300 kg lepo nakaljenega semena KROMPIRJA, sorte jaka, Kobar, Klanc32, Komenda, tel.: (061) 841-049 6655

Prodam SURF-polariš z Neil Pride jadrom, prodam. Tel.: 80-270 6651

Prodam semenski krompir Igor in dve TELCI črno-beli. Janez Šenk, Ručigajeva 3, Kranj 6658

Prodam čebeljo družino AZ - 9 sator, LADIJSKI POD 9 - 4, notranji OPAZ 8 cm, vratni izrezli lip (lužen hrast) 150 x 50 cm. Prešeren, Staneta Žagaria 7, Radovljica 6652

Prodam dobro ohranjen pony ekspress in raztegljiv KAVČ. Tel.: 41-110 6651

Prodam KRAPO po teletu in PSA volčjaka, starega 8 mesecev ter drobni semenski KROMPIR Igor. Urbanc, Podbrezje 233, Duplje 6674

Prodam GOLF bencinar, letnik 1979. Sp. Brnik 42 6678

Prodam OPEL ASCONO 1,6 CSR, prva registracija 1984. Tel.: 81-808 6608

Prodam SAAB 96. Bevkova 30, Radovljica 6639

Prodam Z 101 GTL, letnik 1984. Kavčič, Zg. Besnica 47/a 6689

Prodam globok OTROŠKI VOZIČEK. Staneta Žagaria 55, Kranj

SURF Veplas 375 alround, 220 litrov, profilonj jadro 5,3 kvad.m, leto izdelave 1987, prodam za 850 tisoč din. Tel.: 33-393, od 20. do 22. ure 6652

Prodam počitniško PRIKOLICO brako, francosko posteljo 190 x 160 in barvni TV gorenje. Tel.: 26-945 6650

Prodam novo avto prikolic. Tel.: 22-816 6654

Prodam 300 kg lepo nakaljenega semena KROMPIRJA, sorte jaka, Kobar, Klanc32, Komenda, tel.: (061) 841-049 6655

Prodam SURF-polariš z Neil Pride jadrom, prodam. Tel.: 80-270 6651

<p

Prodam LADO karavan, letnik 1981. Vinko Gačnik, Zg. Gorje 34 a 6714
Prodam MOTOR tomos APN 6, ohranjen, dodatno opremljen. Tel.: 79-039, zvečer 6717
Ugodno prodam žensko KOLO na 5 prestav. Tel.: 33-188 6719
Prodam VARTBURG turist, letnik decembra 1979. Zupan, Zalošč, 7, Podnart, tel.: 70-023 6720
Ugodno prodam ohranjen osebni avto DATSUN 120, letnik 1972. Tel.: 74-452 6722
Prodam MOTOR APN 6, dobro ohranjen, star eno leto, za 70 SM. Fajfar, Mlekaška 6, Kranj 6725
Prodam FORD taunus GL, letnik 1976, v odličnem stanju. Ciznici Bajro, Cankarjeva 12, Radovljica 6728
Prodam Z 101, letnik 1983, registrirana do marca 1988. Gros, Letence 10, Golnik 6731
BMW, nov, R 5 ETS, letnik XI.-1987 in ohranjen PEUGEOT 504 diesel, prodam. Tel.: 40-523 6733
Prodam Z 750 do luxe, letnik 1974. Lekovice 27 6737
R 9, letnik december 1982, 47.000 km, prodam ali zamenjam za cenejši avto. Ogled v soboto. Levstikova 1, Kranj, stanovanje 17 6739

ZAPOSLITVE

lačem honorarno zaposlitev na svojem domu. Tel.: 82-819 6512
Turistično podjetje na Koroškem išče za poletno sezono pridno kuhinjsko pomočnico, ne mlajšo od 18. let. Na stop sredi maja. Nudimo zelo dobro plačilo v devizah ter stanovanje in hranjo. Šifra: KOROŠKA 6517
HS Gubčeva 1 išče ČISTILKO. Tel.: 37-168 6522
Redno zaposlimo dekle v strežbi. Šifra: SKOFJA LOKA - MAJ 6546
Honorarno ali redno zaposlimi vestnike in resnega delavca iz Jesenic ali okolice v čevljarski delavnici. Tel.: 37-452 6553
Na sredino veliko mehanizirano kmetijo takoj sprejem za pomoč v gospodinjstvu mlajšo upokojenko. Plaćilo po dogovoru. Stanovanje in hrana preskrbljena. Naslov v oglašnem oddelku. 6555
Sprejemem vsa ZIDARSKA DELA (omet in fasade). Tel.: 36-430, Prebačovo 12 6556
Želite preizkusiti svoje akviziterske sposobnosti pri prodaji IV. dela Zdravstvenega vodnika. Šifra: SAMOSTOJNOST 6562
lačem FRIZERSKO POMOČNICO iz okolice Jesenic. Tel.: 80-826 6635
lačem honorarno zaposlitev v popoldanskem času. Imam prostor, telefon in prevoz. Šifra: VODOVODNI STOLP 6639
Imate veselje za prodajo zanimivih artiklov po Gorenjski. Šifra: HONORAR 6668
Akviziterji pridružite se skupini za prodajo knjig po Gorenjski. Honorar 35 % Tel.: 24-193, petek in sobota dopoldan 6718

LESCE NON - STOP
Telefon 064/74 175
Nočna služba tel. 78 359

**S TEM KUPONOM
SI PRIDOBITE
15% POPUSTA
ZA PREVOZ AUTOMOBILA**

ZIVALI

Prodam JARKICE. Golniška cesta 1, Kokrica, Kranj
Prodam PSIČKO, staro 6 mesecov, mešančka madžarskega in nemškega ovcarja. Šifra: DRESURA 6723
Plemenske OVCE in JAGNJETA za zakol prodam. Tel.: 47-230 6735
Prodam PUJSKE, težke 45 kg in močnejše. Sp. Brnik 60 6736
Prodam 20 do 100 kg težke PRASICE. Stanonik, Log 9, Škofja Loka 6707
Prodam KOKOŠI nesnice, stare eno leto, za zakol ali nadaljnjo rezo. Zadrga 18, Duplje 6339
Prodam BIKCA in telico simentalske basme, staro 6 tednov, za nadaljnjo rezo. Zg. Bitnje 18, Žabnica 6347
Prodam domače KOKOŠI in kupim PUHALNIK tafjan. Bukovnik Tone, Zg. Bela 19, Preddvor 6455
PURANE, stare 8 tednov prodam za nadaljnjo rezo. Pokopališka 22, Kokrica 6492
Prodam BIKCA simentalca, starega 12 tednov. Naslov v oglašnem oddelku. 6493
Prodam JARKICE rjave, stare dva meseca, prodam. Zore, Zg. Pirniče 116, Medvode 6498
Prodam 10 dni starega BIKCA. Pterič, Trata 1 pri Velosovem 1, Cerkle 6515
Prodam 3 meseca stare JARKICE (rjave). Cena 4.000 din. Poravne, Poženik 27, tel.: 42-355 6552
Prodam SIMENTALCA, težkega 140 kg. Vlačče 5, tel.: 51-283, po 15. uri 6558
Prodam PRASICE, težke od 20 do 80 kg. Stružovo 3 6567
Prodam dve TELIČKI, stari 5 in 2 tedna. Sr. vas 36, Šenčur 6577

Prodam 7 tednov starega BIKCA simentalca in kupim TELIČKO. Tel.: 45-729 6578
Prodam ali menjam jalovo KRAVO, ki ima še 8 litrov mleka, TELICO, staro 20 mesecov za brejo kravo ali telico in bika; semenski KROMPIR, igor in ZAJCE orjake. Strahini 65, Naklo 6587
Prodam JARKICE, rjave in grahaste, sorte preluk. Urh, Žasip, Reber 3, Bled 6610
PiŠKE rjave, nesnice, prodam. Fujan, Hraše 5 6617
Prodam 14 dni starega BIKCA simentalca. Sp. Lipnica 38 6627
Prodam BIKCA, težkega 280 do 300 kg in KROMPIR igor. Sebenje 38, Tržič 6641
Od 10. maja najprej bomo prodajali rjave JARKICE. Lanšek Ivan, Belehrjava 49, Šenčur 6643
Prodam mlado brejo KRAVO simentalko. Predlosje 5, tel.: 36-389 6652
JARKICE, stare 2 in 3 meseca, lahko dobite vsak dan. Cegelnica 1, Naklo 6655
Prodam mesec dni staro TELIČKO simentalko. Cerkle, C. Janeza Bobnarja 2 6674
Prodam PRASICE, težke od 40 do 50 kg. Zg. Brnik 28, Cerkle 6675
Vzamek KRAVO v reju, z 10 litrov mleka, za 6 tednov. Tel.: 57-143 6690
Prodam BIKCA simentalca, starega eno leto. Tel.: 42-757 6708
Prodam 9 tednov stare PUJSKE. Hribar, Šobčava 14, Lesce, tel.: 74-013 6711
Prodam 3 meseca staro TELIČKO, Žgoša 47 a, Begunje 6715
JARKICE, rjave, stare 3 meseca, prodam. Žgoša 47 a, Begunje 6716
Prodam TELIČKO simentalko, staro 7 tednov. Stička vas 18, Cerkle 6721
Prodam 5 tednov staro črno-belo TE- LIČKO. Sp. Bitnje 20, Žabnica 6726

PRIREDITVE

Hotel Šmarjetna gora prireja za 1. maj KRESNO NOČ in zabavne prireditve, in sicer: 30. 4. kresna noč ob 20. uri, igra kranjska Gdba na pihala, od 21. ure dalje pa za ples in zabavo Don Juan. 1. maja bo skrbel za ples in zabavo POP DESIGN. 2. maja pa ansambel FLAMINGO. Za hrano in pičajo poskrbljeni. Vabljeni! 6584

MLADINSKI PLESI v Delavskem domu Kranj vsak petek in soboto ob 20. uri. 6595

POSESTI

Kranjska gora-Podkoren, del hiše, podstropje ali klet kupimo za počitniško stanovanje. Nudimo dobro plačilo. Tel.: (061) 575-545 6466
Na izredno lepi točki z odličnim razgledom v okolici Brezij so ugodno prodam večjo adaptirano Hišo. Plaćljivo, gotovina-kredit in možnost dveh obrokov. Samo resne ponudbe. Šifra: DOGOVOR 6500
V Kranju oddam polovico Hiše, 60 kvadr. metrov za mirno obrt ali večim samskim moškim. Tel.: 34-416 6603
V najem vzamem PROSTOR za avto- klepštvo. Tel.: 38-697 6604
V bližini Kranja prodam manjšo STANOVAJNSKO HIŠO, primerno tudi za vikend. Tel.: 40-304 6653
Spoznati želim upokojenko za pomoč v gospodinjstvu, v starosti do 65 let. Šifra: KROJAC 6701

KUPIM

Kupim 500 kg jedilnega krompirja. Tel.: (061) 375-168 6516
Kupim levi BLATNIK za škodo 120 LS ali Škodo 105. Tel.: 68-518 6536
Kupim GRADBENO DVIGALO, enofazno. Tel.: 34-266 6581

Kupim suhe smrekove PLOHE in DE-SKE. Stalec Franc, Gora 2, Komenda, tel.: (061) 841-043 6632

OBVESTILA

ROLETARSTVO NOGRAŠEK, Milje 13, 64208 Šenčur - Obveščam cenjene stranke, da sprejemam naročila za vse vrste rolet - lesene, plastične, aluminijaste - žalujizje v vseh širinah in barvah - lamelne zavesi TEL.: (061) 50-720 5062

Izdelujem INSTALACIJE CENTRALNE KURJAVE in CISTERNE za kurilno olje. Tel.: 79-820, zvečer 6019

ROLETE IN ŽALUŽIJE naročite Špiljerjevem, Gradnikova 9, Radovljica, tel.: (064) 75-610 6140

Popravljamo TV sprejemnike in obnavljamo oslabele TV ekrene. Tel.: 39-886 6526

ZA POPRAVILO vašega pralnega stroja, štedilnika, bojlerja in ostalih gospodinjskih aparatov poklicite na tel.: 57-066 6547

Servis in popravilo pralnih strojev in ostalih gospodinjskih aparatov v Radovljici. ELEKTROMECHANICA VALJAVEC, Cankarjeva 60, tel.: 74-389 6600

Obveščam stranke, da žagam drva v okolici Škofje Loke. Jereb Stane, Partizanska 45, Škofja Loka 6671

Prodam 3 meseca stare JARKICE (rjave). Cena 4.000 din. Poravne, Poženik 27, tel.: 42-355 6552

Prodam SIMENTALCA, težkega 140 kg. Vlačče 5, tel.: 51-283, po 15. uri 6558

Prodam PRASICE, težke od 20 do 80 kg. Stružovo 3 6567

Prodam dve TELIČKI, stari 5 in 2 tedna. Sr. vas 36, Šenčur 6577

OSTALO

Prodam KOŠNJO-vrt pri Tržiški Bistriči. Šifra: POD TRŽIČEM 6511

Prodam SENO, cena 90 din za kg. Tel.: (061) 611-132 6541

Prodam SENO. Tel.: 65-032 6544
Iščem INSTRUKTORJA-ico za matematiko, za 7. razr. OŠ. Tel.: 33-633, zvečer 6579
Prodam SENO. Lahovče 61 6582
Ugodno prodam moško OBLEKO, št. 38. Tel.: 78-681 6599
Prodam semenski KROMPIR igor. Jama 16, Mavčiče, tel.: 40-070 6608
Prodam otroški kombiniran VOZIČEK. Podbrezje 34 6636
Prodam en voz SENA. Trnje 9, Škofja Loka 6638
Prodam semenski KROMPIR igor. Višoko 39 6659
Prodam KRAVO, težkega 280 do 300 kg in KROMPIR igor. Žerman, Žabnica 6663
Prodam semenski KROMPIR igor. Višoko 39 6681
Prodam PESJAK ali KOKOŠNJAK in plastično POSODO (1.000 litrov). Tel.: 24-596 6686
Prodam BUTARE. Ul. 4. oktobra 35, Cerkle 6688
Prodam semenski KROMPIR dezire. Zorman, Voklo 20 6704
Prodam športni VOZIČEK peg. Tel.: 37-085 6727

V globoki žalosti sporočamo, da je dotrpel naš ljubi oče, ded, praded in brat

ALOJZ BRADEŠKO st.

Na njegovo zadnjo pot ga bomo pospremili 29. aprila 1988, ob 18. uri v Lipici pri Škofji Luki

VSI NJEGOVI

Škofja Loka, 29. aprila 1988

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi našega dragega moža, očeta, brata, strica in dedka

MIRKA ERZARJA

avtoprevoznika

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, znancem, priateljem in vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in nam pomagali. Zahvala tudi g. župniku za opravljen obred in pevcem za petje.

Žalujoci: žena Silva, sinova Boštjan in Matjaž, snaha Beti in vnuček Miha

Kranj, 29. aprila 1988

ZAHVALA

Ni več trpljenja, ne bolečine, življenje je trudno končalo svoj boj...
S. Gregorčič

V 83. letu starosti je končal svojo življenjsko pot naš ljubljeni mož in oče

JURIJ ROZMAN

Iskrena hvala vsem, ki ste v teh dneh sočustovali z nami, zlasti sosedom za vsestransko pomoč in pozornost, sorodnikom, znancem in številnim priateljem, ki stete poslovili od njega, ga zasuli s cvetjem in ga pospremili na njegovo zadnjo pot. Lepa hvala dr. Janezu Bajžiju za obiske na domu v času njegove bolezni. Prisrčno se zahvaljujemo g. župniku Lojzetu Zupanu, g. Avguštinu Jakobu, g. Jožetu Andolšku za lep pogrebni obred in besede slovesa, domačemu pevskemu zboru in kvintetu bratov Zupan za lepo petje, katerega je vse življenje tako ljubil. Hvala govorniku tov. Francu Tačarju, vsem praporščakom in sodelavcem IB Elektroprojekt Ljubljana. Hvala vsem, ki ste ga spoštovani in ga imeli radi.

Žalujoci: Vsi njegovi

Srednja vas, Kranj, Ljubljana, 22. aprila 1988

ZAHVALA

Ob zadnjem slovesu od naše

FRANCKE ŠTULAR

se toplo zahvaljujemo sorodnikom, priateljem in znancem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, ji poklonili cvetje in nam pisno ali ustno izrazili sožalje. Prisrčna zahvala obema župnikoma za lep pogrebni obred in pevcem za pesmi slovesa. Iskrena zahvala tudi vsem, ki ste jo v času bolezni obiskovali. Vsem in vsakomur, ki ste se z lepo mislio poslovili od nje, hvala.

VSI NJENI

Kokrica, Preddvor, 25. aprila 1988

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame, tete in svakinje

PAVLE PERDAN

roj. Hafnar

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, priatelje, sosedom, DO Iskra TOZD Števci, predstavnikom ZB Stražišče, za izrečena sožalja, podarjeno cvetje in številno spremstvo na njeni zadnji poti. Posebno zahvala g. kaplanu za lep pogrebni obred ter stražiškim pevcom za ganljivo petje.

Žalujoci vsi njeni

Stražišče, 25. aprila 1988

ZAHVALA

Zlati znak slovenskih sindikatov prihaja k delavcem Elektromotorjev

Po združitvi v eno tovarno še en sindikat

Železniki, 29. aprila — »Mislim, da bo priznanje prišlo v prave roke. Z delom smo dokazali, da smo ga res zaslužili,« je pred današnjo slovesno podelitvijo zlatega znaka Zveze sindikatov Slovenije v Ljubljani dejal sindikalni predsednik iz Iskre Elektromotorji Franc Lušina. Izjava bo morda komu zvenela kot hvalisanje, vendar skromnost v tem primeru res nima mesta. Slavljenica je predlagal škofoški občinski sindikalni svet za zasluge na različnih področjih dela, posebej pa pri združitvi treh kolektivov v enotno 1500-glavo tovarne Elektromotorji Železniki, pri skrbi za boljše življenjske in delovne pogoje delavcev ter pri spodbujanju njihovih kulturnih in športno-rekreativnih nalog.

»S predzadnjim novim letom smo se v

Elektromotorje združili delavci matične tovarne iz Železnikov, tovarne gospodinjskih aparatov v Retečah, ki je bila pred tem na robu stičja, in razvojnega inštituta v Ljubljani,« se spominja predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Franc Hajnrihar. »Za združitev je bilo zlasti v Železnikih precej odporn, ne toliko zato, ker je nam slo takrat dobro, Retečam pa ne, kot iz poznejših, da se ne bi ponovil primer Idrije, kjer smo postavili na noge tovarno elektromotorjev, ki je potem postala naša konkurenca. V takem vzdihu je sindikat, seveda pa tudi druge družbenopolitične organizacije, porabil veliko časa, moči, sposobnosti, da je prepričal delavce v pametnost skupne poti. Mislim, da je enoten kolektiv lepo zaživel. Zdaj si prizadevamo še za to, da bi tudi sindikat enov, skupen, da bi se osnovne organizacije prelepile v sindikat skupine.«

In kaj prvi mož nagrajenega sindikata prav na ogled med delavci? »Sindikat je včasih tudi kritiziran,« je pošteno povedal. »Ravno zdaj leti manj nekaj piknih zaradi organizacije letovanj; želja delavcev, da bi poletni dopust poceni preživel v tovarniških domovih in prikolicah, je več kot postelj in tu ni

Magda Kejzar: »Delo našega sindikata pozna, najbolj seveda po tradicionalnih množičnih akcijah kot so piknik na Soriški planini, dan žena, športne igre. Mislim, da imamo kar dober sindikat.«

Martina Šmid: »Sindikat si prizadeva za dobro delavcev, le vodstvo ga včasih premalo posluša. Pohvalila bi predvsem dobre možnosti za poceni letovanje.«

Stefan Benedičič: »Sindikat ima premajhno vlogo. Rad bi tak sindikat, ki se bo loteval tudi bolj zahtevnih vprašanj kot so sindikalne igre, predvsem vprašanj ustvarjanja in delitve denarja. Opažam, da si sicer prizadeva, da pa velikokrat ne uspe.«

kaj narediti, razen da se trudimo kupiti še več postelj. Delavci, kadar vidijo svoj interes, prizakajoče tudi, da bi se sindikat v polovine odločitev tovarne, kar pa najbrž ni njegovo poslanstvo.«

Sicer pa o nagrajenju vse dobrot, ko smo že omenili letovanja, povejmo, da so se pred štirimi, petimi leti imeli sami pet počitniških prikolic in štirinajst postelj pod streho škofoškega počitniškega društva. Danes imajo v šestih različnih krajev, tudi v toplicah, več kot 220 postelj. Posebno ponosni so na lanskem pridobitev počitniški dom v Velenju Lošinju, ki ga nameravajo izkoristiti tudi zunaj glavne sezone predvsem za oddih zdravstveno ogroženih delavcev in upokojencev. Na upokojen-

ce tudi drugače niso pozabili; vabijo jih na izlete, obdaritve, srečanja, piknike.

»Penzion bo to polete stal našega delavca od 12 do 15 tisočakov, bivanje v prikolicu od osmih do 10 in v stanovanju 12 tisočakov,« je povedal Franc Lušina. »Nerodno je predvsem to, ker imamo dva tedna kolektivnega dopusta, ko bi najraje vsi hkrati na morju. Pogovarjali smo

se že o tem, da bi kolektivi dopust razdelili v dva dela, ali nam bo uspelo, pa se ne vem.«

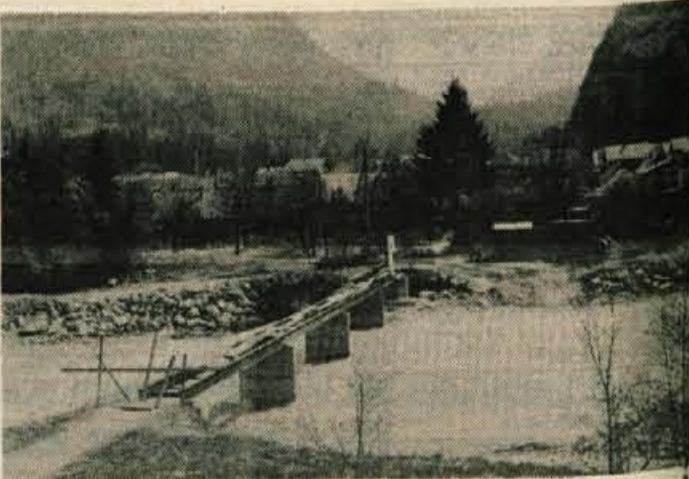
Delavci Elektromotorjev so letos prejeli po 156 tisočakov regres, s katerim bodo lahko plačali sebi penzion na morju ali pa svoji družini bivanje.

Sindikat spodbuja tudi udejstvovanje delavcev na kulturnem in športnem področju. Tako imajo v Elektromotorju ubran mešani pevski zbor, likovno sekcijo, ki ima stalni razstavn prostor v veliki sejni sobi tovarne, sekcijo fotografov, literarno-recitacijsko sekcijo in zabavno glasbeno skupino, ki s svojimi člani presegajo tovarniški plot, z delom pa posegajo v življenje krajevne skupnosti. Selške doline in celo dije. Veliko delavcev sodeluje tudi na sindikalnih športnih igrah. Iskra Železniki je pokroviteljica športnega društva, ki goji sankanje in alpske discipline.

»Utrdili smo tudi dvoje sodelovanj zunaj občine, in sicer s KUD Briski gric iz Steverjana in poslovni partnerji iz Češkoslovaške. Naši delavci pozimi smučajo pri njih, oni poleti letujejo pri nas,« je še dejal Franc Lušina.

Iskra Elektromotorje bo za letošnji dan borca gostiteljica tradicionalne iskriade. Srečanje delavcev vseh Isker bo na Soriški planini, kamor pričakujejo 12 do 15 tisoč ljudi. Priprave že teko.

H. Jelovčan

Most v Mojstrani — Leseni most čez Savo v Mojstrani je bil dolga leta povsem dotrajani, tako da so na nevarnost opozarjali vsi tisti krajanji Mojstrane, ki tod vsak dan hodijo na delo v mojstranski LIP. Gorenjska območna vodna skupnost se je zato odločila, da letošnjo pomlad začne s temeljito obnovbo, z izgradnjo betonskega mostu. Delavci so delali hitro, tako da bodo letošnje poletje v Mojstrani imeli že nov most. — Foto: D. Sedej

Pomladni večer

Preddvor — Po dlje časa trajajočem mirovanju Preddvorske mladinske organizacije, so se mladi zopet zorganizirali. Svojo prvo akcijo najavljajo za danes, v petek, 29. aprila, od 16. ure dlje. Vsem obiskovalcem obljubljajo obilo zabave, sama prireditev pa bo poteka na prostem — rokometi igrišče ob osnovni šoli. Ob številnih presenečenjih so poskrbeli za poseben avtobus, ki bo po končanem ravanju, okoli polnoči, odpeljal proti Kranju.

V.B.

Nov mladinski servis

Škofja Loka — Po dlje časa trajajočih pripravah je mladim v Škofji Loki končno le uspelo pripeljati do konca akcije, ki bo svojo otvoritev doživel v sredo, 4. maja. OK ZSMS Škofja Loka namreč s tem dnem tudi uradno odpira delo mladinskega servisa, ki bo imel vsaj v začetku svoje delovne prostore v pisarni občinske mladinske organizacije.

V.B.

Prvomajske prireditve

Cerknje — Za praznik bo na Cerkljanskem območju več prireditve. Tako bo zvečer pred prvim majem na Ambrožu tradicionalno kresovanje. Avto moto društvo pa bo 1. maja, ob 9. uri organiziralo tradicionalno prvomajsko paradno vožnjo. Start bo pred Bavantom v Dvorjah. Pot bo vodila udeležence skozi vasi, osrednja prireditve pa bo potem pri Jenkovem spomeniku v Dvorjah.

Pohod na Ožbolt

Kranj — Sekcija za planinstvo in planinske pohode pri Društvu upokojencev Kranj bo v sredo, 4. maja, pripravila planinski pohod na Ožbolt (859 m) nad Zmincem (Škofja Loka). Zbor je ob 7.30 na kranjski avtobusni postaji (številka 1). Avtobus bo odpeljal ob 7.40. Tura na Ožbolt iz Škofje Loke mimo Andreja in nazaj po dolini Hrastnice v Škofje Loki (3 do 4 ure voje) ni zahtevna. Vendar pa je potrebna planinska oprema, vremenu primerna. Pohod bosta vodila Dragica Pirih in Dušan Feldin. Iz Škofje Loke se bodo vrnili z avtobusom.

Zmanjšana nosilnost mostov

Kranj — Cestno podjetje Kranj je pred dnevi moral zmanjšati oziroma omejiti trem mostom na Gorenjskem nosilnost na 5 ton. To so Most Jasna v Kranjski gori, most Fortuna na cesti Javornik—Gorje in most v Vintgarju.

V kmetijski zadružni Škofja Loka podelili priznanja uspešnim kmetom in delavcem

Kjer je volja, so tudi rezultati

Škofja Loka, 26. aprila — Kmetijska zadružna Škofja Loka je v tokrat na prireditvi v zadružnih prostorih podelila priznanje in nagrade uspešnim kmetom in delavcem in jubilantom dela.

Direktor zadruge Vinko Kržišnik je v pozdravu nagovoru med drugim dejal, da so se spet okreplila prizadevanja, da bi zadruge dobole nazaj dejavnosti, ki so jih nekdaj že imeli. Sandi Bartol, predsednik občinskega sindikalnega sveta, še do nedavnega pa delavce zadruge, je kritično ocenil razmere v kmetijstvu in tudi pobudo za ustanovitev kmetične zvezne, kar so mladi predlagali na problemski konferenci v Žalcu. Dejal je, da bi kmetje lahko tudi v okviru sindikata, še zlasti republiškega odbora sindikata delavcev v kmetijstvu in živilstvu, pozarjali na probleme v kmetijstvu.

Ko je predsednik zadružnega sveta, kmet Jernej Vodnik, podleval priznanja uspešnim kmetom in delavcem in je mag. Jurij Kušner, vodja pospeševalne službe in

predsednik komisije za priznanja in nagrade, bral obrazložitve, smo se lahko prepričali, da so šla priznanja v prave roke. Za vsakim se »skriva« trdo delo, tudi garanje, odrekanje, kljubovanje kritizmam razmeram, iskanje dobrih rešitev...

Rajko Alič z Ožbolta živi in gospodari na kmetiji, ki leži na 650 metrih nadmorske višine. Ko je prisel na kmetijo (iz kmečke družine, kjer je osem otrok), so bila poslopja v precej slabem stanju. Danes pa živi v novi hiši, zgradal je nov hlev za dvajset glav živine in nakupil najnujnejše stroje za spravilo krme. Ljudje ne pravijo zmanj, da je danes Kopačeve kmetije na kmetiji, ki leži na 700 metrih nadmorske višine. Redi 18 do 20 glav govedi in odda na leto tri do pet goved in od 12 do 15 tisoč litrov mleka. Gospodarjenje je še toliko teže, ker je to ena redkih hribovskih kmetij, ki nima gozdov. Matevž Lazar s Stare Oselice je prejel priznanje za dobro gospodarjenje na višinski kmetiji, na kateri redi 20 goved, 1000 vremenskih okoliščin pa oddaja tudi mleko. Janez Nastran s Studenima je zelo delaven pri organizaciji planinskega pašnista. Malka Oblak

mi hektari gozdnih zemljišč. Janko Ferlan iz Gorenje vasi je gospodar ene večjih kmetij v svoji okolici. Redi 38 goved, od teh deset krav. Lani je oddal 6500 kilogramov govedi, 27 tisoč litrov mleka, sodeloval pa je tudi na kompasniškem odboru. Jože Križaj iz Reteč uspešno kmetuje na Sorškem polju in že vrsto let vozni mleko iz Reteč v zadržano mleko. Na leto odda 15 tisoč litrov mleka, 15 ton krompirja, poldrugo tono pitancev... Jože Kržišnik z Bukovega vrha gospodari na kmetiji, ki leži na 700 metrih nadmorske višine. Redi 18 do 20 glav govedi in odda na leto tri do pet goved in od 12 do 15 tisoč litrov mleka. Gospodarjenje je še toliko teže, ker je to ena redkih hribovskih kmetij, ki nima gozdov. Matevž Lazar s Stare Oselice je prejel priznanje za dobro gospodarjenje na višinski kmetiji, na kateri redi 20 goved, 1000 vremenskih okoliščin pa oddaja tudi mleko. Janez Nastran s Studenima je zelo delaven pri organizaciji planinskega pašnista. Malka Oblak

iz Hotovje, Edina kmetica med dobriniki priznani, klub obilici dela na kmetiji s 23 hektari zemlje in trinajstimi govedi v hlevu najde čas tudi za delo v aktivi kmečkih žena. Jože Okorn Spodnje Sorice si je moral zaradi majhnosti kmetije poiskati še dodatni zasluzek. Kot zavarovalni zastopnik svetuje kmetom pri varovanju in zavarovanju premoženja na kmetijah. Pavel Uršič z Jazen redi 22 glav živine in je zavzet pri uvajanju novosti v pridelavo krme in rejo živine.

Priznanja za uspešno delo in delovanje v samoupravnih organjih je prejelo tudi pet zadružnih delavcev: Dragica Bogataj, prodajalka iz zadružne trgovine v Gorenji vasi, Ruža Jugović iz mlekarne, Jernej Nastran, vodja zadružne enote Bukovica, in mehanik Aton Oblak. Sedem delavcev je dobilo nagrade za deset, dvajset ali tridešet let dela.

C. Zaplotnik
Foto: G. Šnirk

Rajko Alič z Ožbolta: »Če se razmere v kmetijstvu ne bodo izboljšale, bo žena spet morala v službo. Iz gozda ne bo več veliko dohodka, kateri je kmetijstvo ga je zadnje čas že takoj malo. Na hribovskih kmetijah to še posebej ohutimo. Prav nas moramo poleg strojev in poslovnosti še vzdrževati kilometer ceste.«

Malka Oblak iz Hotovje: »Kmetije je premajhna, da bi bilo dovolj dohodka za dva. Mož je zaposlen v Jelovici v Gorenji vasi, jaz kmetujem. Stroji so nam v precejšnjo pomoko, veliko pa moramo pokositi se na roke.«

Anton Bernik ml. iz Virmaš: »Kmetije je v kmetijstvu ostank dohodka zdaj zelo skromen, so dajatve sploh postale precejšnje breme.«